

Проект
для обговорення

Методичні рекомендації щодо режиму збереження лісових екосистем на територіях природно-заповідного фонду України різних категорій

Ця публікація видана за сприяння Європейського Союзу. Відповідальність за зміст, результати, тлумачення і висновки цієї публікації несе колектив її авторів програми FLEG II (www.enpi-fleg.org), які в жодному разі не можуть трактуватись як такі, що відображають погляди Європейського Союзу. Висловлені тут думки не обов'язково співпадають з точкою зору організацій-виконавців.

Матеріали цієї публікації захищені авторським правом. Копіювання та/або передача частин цієї роботи без дозволу може бути порушенням чинного законодавства

Резюме

Методичні рекомендації щодо режиму збереження лісових екосистем на територіях природно-заповідного фонду України різних категорій розроблені на виконання національного законодавства щодо збереження біорізноманіття на лісових землях з врахуванням чинного законодавства України в сфері заповідної справи і лісового господарства.

Вони враховують основні положення Лісового кодексу України, законів України «Про Червону книгу України», «Про природно-заповідний фонд України», Положення «Про Зелену книгу України, і міжнародних зобов'язань, перш за все в рамках Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), Конвенції про охорону і сталий розвиток Карпат, Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція), Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (Вашингтонська конвенція, (CITES)), Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи та директив ЄС про збереження диких птахів та про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Рекомендації призначені перш за все для працівників Українського державного проектного лісовпорядного виробничого об'єднання (ВО "Укрдержліспроєкт"), які здійснюють загальне проектування природоохоронних і лісгосподарських заходів у лісах на природоохоронних територіях різних категорій, а також для працівників природозаповідних установ під час вибору способів безпосередньої реалізації запланованих заходів, моніторингу ситуації та вжиття адекватних заходів для покращення природоохоронної обстановки. Працівникам лісгосподарських підприємств рекомендації слугуватимуть для полегшення здійснення процесу сертифікації лісів і моніторингу за станом репрезентативних і особливо цінних для збереження лісів. Рекомендації є основою для розробки технологічних карт заготівлі деревини і обґрунтування лісгосподарських та природоохоронних заходів при різних системах ведення лісового господарства. Для громад і громадських організацій вони слугуватимуть основою для врахування своїх інтересів на етапі загального проектування природоохоронних і лісгосподарських заходів, підтримки процесу сертифікації, дворівневого планування і громадського контролю за веденням лісового господарства.

Методичні рекомендації підготовлені з метою здійснення державного управління, а також для планування природоохоронних і лісгосподарських заходів у межах природно-заповідного фонду, користувачами та власниками лісів згідно зі своїми повноваженнями.

Основну частину проекту Методичних рекомендацій підготовлено в рамках реалізації проекту «Удосконалення нормативної бази регулювання ведення лісового господарства на територіях природно-заповідного фонду (ПЗФ) України» регіональної програми «ENPI East FLEG II» (Правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного регіону дії європейського інструменту сусідства та партнерства), за основу взято «Методичні рекомендації щодо режиму збереження лісових екосистем на територіях природно-заповідного фонду України різних категорій» затверджених спільним Наказом Міністерства екології та природних ресурсів і Державним комітетом лісового господарства України № 185/210-А від 24 грудня 2004 року, а також проекту «Методичні рекомендації щодо збереження біорізноманіття в лісах на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі в Україні».

www.enpi-fleg.org

У підготовці проекту Методичних рекомендацій взяли участь:

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо режиму збереження лісових екосистем на територіях об'єктів природно-заповідного фонду України різних категорій

1. Загальні засади

1.1. Методичні рекомендації розроблені на виконання національного законодавства щодо збереження біорізноманіття, насамперед Лісового кодексу, законів України «Про Червону книгу України», «Про природно-заповідний фонд України», Положення «Про Зелену книгу України», і міжнародних зобов'язань, перш за все в рамках Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), Конвенції про охорону і сталий розвиток Карпат, Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (Вашингтонська конвенція (CITES)), Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи та директив ЄС про збереження диких птахів та про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

1.2. Методичними рекомендаціями враховано вітчизняний і зарубіжний досвід збалансованого природокористування, що ототожнюються із принципами сталого ведення лісового господарства та орієнтованих на наближене до природи лісівництво відповідно до вимог Законів України, інших нормативно-правових актів в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання лісових ресурсів.

1.3. Методичні рекомендації підготовані з метою здійснення державного управління, а також для планування природоохоронних і лісогосподарських заходів у межах установ та об'єктів природно-заповідного фонду, користувачами та власниками лісів згідно зі своїми повноваженнями.

1.4. Методичними рекомендаціями враховано залежність лісорослинного районування від кліматичних, ґрунтових умов, поширення лісоутворювальних порід і типів лісу, оскільки воно є спорідненим з іншими встановленими класифікаціями природних умов та рослинності.

1.5. Ліси є основною складовою частиною природно-заповідного фонду України. Режим збереження лісових екосистем, порядок їх охорони, ефективного використання та відтворення лісових ресурсів у межах природно-заповідного фонду України є диференційованими залежно від встановлених категорій об'єктів природно-заповідного фонду, типів екосистем, що представлені на землях лісового фонду та стану їх антропогенної трансформованості, а також природно-кліматичних умов і лісорослинного районування.

1.6. Ці методичні рекомендації мають застосовуватися під час розробки Проектів організації територій природних заповідників та охорони їх природних комплексів, Проектів організації біосферного заповідника, національного природного парку, регіонального ландшафт-

ного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання їх природних комплексів і об'єктів. Зокрема, для визначення стратегії розвитку природоохоронної установи на десять років необхідно вказати конкретні заходи зі збереження та відтворення природних комплексів та об'єктів; особливості охорони та захист природних комплексів та об'єктів. До кожного стратегічного завдання необхідно надати короткий опис, який містить інформацію про те, яким чином і яких результатів буде досягнуто в процесі його виконання.

1.7. Для забезпечення охорони та невиснажливого використання лісів, сприяння реалізації державної політики щодо запровадження сталого управління лісами й підвищення ефективності функціонування лісового сектору країни, спрямованого на посилення екологічних, соціальних та економічних функцій лісів України врахувати в Концепції реформування та розвитку лісового господарства системний підхід до ведення лісового господарства, зокрема на принципах, наближеного до природного, як перспективний напрям.

1.8. Під час затвердження лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду враховувати місця, терміни заготівлі і використання ресурсів, пов'язані з місцями масового гніздування птахів, наявністю їх колоніальних поселень та місцеперебувань рідкісних і зникаючих видів тварин, локалітетів рідкісних і зникаючих видів рослинного світу.

1.9. На виконання Указу Президента «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні» від 14.08.2009 р. № 611 під час передавання у встановленому порядку в підпорядкування Міністерству екології та природних ресурсів України установ природно-заповідного фонду (ПЗФ) загальнодержавного значення, що перебувають в управлінні Державного комітету лісового господарства України, здійснювати оцінку лісових земель, зокрема стану й збереженості лісів. Це унеможливить перед передачею земель проводити заготівлю деревини, не передбачену плановими завданнями.

1.10. Основою для формування загальнополітичних і стратегічних заходів Програми формування національної екологічної мережі України стали рекомендації Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (1995 р.), реалізація яких повинна здійснюватися з урахуванням необхідності застосування наближеного до природи лісівництва.

1.11. Для забезпечення збереження та відновлення унікальних природних комплексів Карпат у рамках виконання Карпатської конвенції здійснювати в першу чергу планування і реалізацію заходів з наближеного до природи лісівництва як пріоритетного напрямку ведення лісового господарства на тих територіях природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі, де такі заходи не заборонені чинним законодавством.

2. Визначення

2.1. Пріоритет охорони – та ознака чи ознаки природних комплексів (певні територіальні об’єкти, компоненти ландшафту, природні процеси, види, оселища (місця та середовища існування видів) тощо), заради збереження, відновлення або створення яких вводиться конкретний режим збереження, регулювання чи охорони. Першочерговими пріоритетами охорони є види рослинного світу й тварин, що включені до Червоної книги України (Додатки 1, 2, 3), рослинні угруповання, що включені до Зеленої книги України (див. п. 3.7.), а також види рослин і тварин та оселища європейського значення (див. п. 2.9.).

2.2. Території, на яких пріоритетом є захист природних об’єктів, є територіями (ділянками) протекційної охорони, а території, де пріоритетом є їх збереження, – територіями (ділянками) консерваційної охорони*.

2.3. Збереження – це низка заходів, які необхідні для підтримання або відновлення (відтворення) в природному стані типових або унікальних природних комплексів, природних оселищ (місць та середовищ існування видів), лісових екосистем і популяцій видів природної фауни й флори у сприятливому природоохоронному статусі.

2.4. Збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду – це низка заходів, які необхідні для підтримання або відновлення (відтворення) природних комплексів, природних оселищ, лісових екосистем і популяцій видів природної фауни й флори у сприятливому природоохоронному статусі та які не суперечать режиму територій та об’єктів ПЗФ в їх межах.

2.5. Режим територій та об’єктів природно-заповідного фонду – це сукупність науково обґрунтованих екологічних вимог, норм і правил, які визначають правовий статус, призначення цих територій та об’єктів, характер допустимої діяльності в них, порядок охорони, використання і відтворення їх природних комплексів. Режим територій та об’єктів природно-заповідного фонду визначається відповідно до Закону України “Про природно-заповідний фонд України” з урахуванням їх цільового призначення та зонування.

2.6. Природоохоронний статус виду вважається “сприятливим”, якщо: дані щодо динаміки популяції відповідного виду вказують на його довготривале самопідтримання як життєздатного компонента властивих йому природних оселищ та природний ареал виду не зменшується і, ймовірно, не буде зменшуватися в передбачуваному майбутньому; а також існує, і, більш імовірно, існуватиме в майбутньому, достатньо велике оселище (місце та середовище існування виду) для підтримання його популяції у довгостроковій перспективі.

2.7. Природоохоронний статус природного оселища вважається “сприятливим”, якщо: його природний ареал і території, на яких воно представлене у межах цього ареалу, є стабільними або збільшуються; специфічні структура й функції, необхідні для його довготривалого існування, не лише наявні на сьогодні, але й, вочевидь, існуватимуть у передбачуваному

* Зазначені терміни походять від англійських слів: відповідно “*protection*” (укр. – захист) та “*conservation*” (укр. – збереження)

майбутньому; природоохоронний статус його типових видів є сприятливим, як це визначено в пункті (2.6.).

2.8. Смарагдовий об'єкт – це суходільна чи водна територія, на якій представлені оселища (місця та середовища існування видів), види рослин і тварин європейського значення і який створюється за процедурами, визначеними в рамках Бернської конвенції. Смарагдовий об'єкт є типом природоохоронних територій, який еквівалентний природоохоронним територіям мережі природоохоронних територій NATURA 2000, які перспективні для збереження і в Україні. Смарагдовий об'єкт може бути частиною, або повністю включати в себе об'єкт(и) ПЗФ різних категорій.

2.9. Види рослин і тварин та оселища європейського значення – це види, які перелічені в Резолюції № 6 (1998) «Про перелік видів, що потребують спеціальних заходів для їх збереження», та в Резолюції № 4 (1996) «Про перелік оселищ, що перебувають під загрозою зникнення і тому потребують спеціальних заходів щодо збереження» Бернської конвенції зі змінами та доповненнями. Зазначені переліки видів та оселищ співставні з такими в директивах ЄС «Про збереження диких птахів» та «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори».

В Україні постійно або тимчасово перебувають види рослин і тварин європейського значення, перелічені в Додатку 4.

Оселища європейського значення, які представлені на території України, перелічені в Додатку 5.

3. Режими збереження цінних природних комплексів лісових екосистем, у тому числі оселищ (місць та середовищ існування видів) європейського значення та рідкісних рослинних угруповань

3.1. Головними засадами сучасної концепції охорони природи є збереження біорізноманіття видів природної флори та фауни, яким характерний той, чи інший ступінь загрози існуванню, в їхніх природних оселищах (місцях та середовищах існування), де реалізуються екологічні зв'язки між ними і зовнішнім середовищем. Основним критерієм оцінки охоронного статусу виду чи його популяції повинен бути стан і потенційно можливий ступінь загрози знищення середовища його існування (оселища). Територія збереження повинна охоплювати цілісний ландшафтно-біотопний комплекс (ландшафтну екосистему) і підлягати, за необхідності, певним видам традиційного антропогенного навантаження (регульована заповідність) з метою запобігання спонтанній деградації оселищ окремих рідкісних видів і характерних природних комплексів, де вони існують.

3.2. Згідно зі статтею 85 Лісового кодексу України, збереження біорізноманіття в лісах здійснюється їх власниками та постійними лісокористувачами на генетичному, видовому, популяційному та екосистемному рівнях шляхом забезпечення охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного й рослинного світу, рослинних угруповань, пралісів, інших цінних природних комплексів відповідно до природоохоронного за-

конодавства.

3.3. Згідно зі статтями 14, 19-20 Лісового кодексу України громадяни та юридичні особи, які мають у приватній власності ліси, постійні та тимчасові лісокористувачі зобов'язані забезпечувати охорону типових та унікальних природних комплексів та об'єктів, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного й рослинного світу, рослинних угруповань, сприяти формуванню екологічної мережі відповідно до природоохоронного законодавства.

3.4. Режими збереження лісових екосистем, оселищ, видового різноманіття тваринного й рослинного світу, порядок їх охорони, ефективного використання та відтворення лісових ресурсів у межах ПЗФ України та Смарагдових об'єктів диференціюються залежно від встановлених категорій об'єктів ПЗФ, чинного законодавства, природно-кліматичних умов та лісорослинного районування, а також залежно від стану оселищ та екологічних особливостей видів рослин і тварин, які мають бути збережені й стану екосистем, які зумовлюють існування цих видів.

3.5. Режим територій та об'єктів ПЗФ враховує особливості таких територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську, а також історико-культурну цінність шляхом забезпечення комплексної охорони чи збереження, порядок здійснення яких визначається положенням щодо кожної з таких територій чи об'єктів.

3.6. Режими збереження цінних природних комплексів лісових екосистем, у тому числі видів та оселищ європейського значення, зникаючих, рідкісних і вразливих угруповань лісових екосистем та проведення обґрунтованих природоохоронних заходів встановлюються з метою забезпечення досягнення їх сприятливого природоохоронного стану, який визначено в пп. 2.6 і 2.7.

3.7. Рекомендації щодо режимів збереження зникаючих, рідкісних і вразливих угруповань лісових екосистем України (включених до переліку Зеленої книги України) наведені в Додатку 6. Зазначені рекомендації щодо режимів збереження мають застосовуватися і для Смарагдових об'єктів.

3.8. Рекомендації щодо режимів збереження зникаючих, рідкісних і вразливих видів рослинного й тваринного світу України (включених до Червоної книги України) наведені в Додатках 7 та 8. Зазначені рекомендації щодо режимів збереження мають застосовуватися і для Смарагдових об'єктів.

3.9. Постійні та тимчасові лісокористувачі відповідають за дотримання режимів збереження цінних природних комплексів лісових екосистем, у тому числі видів та оселищ європейського значення, зникаючих, рідкісних та вразливих угруповань лісових екосистем України, і виконують для цього відповідні природоохоронні заходи, сформульовані в документах, до яких належать проекти організації території та охорони природних комплексів, менеджмент-плани, охоронні зобов'язання, положення, проекти організації і розвитку лісового гос-

подарства. Тип документа залежить від об'єкта ПЗФ і категорії лісів та визначається в чинному законодавстві.

У таблиці 1 вказані назви об'єктів ПЗФ і категорії лісів та відповідні документи, що містять режими збереження.

Таблиця 1.

Об'єкти ПЗФ і категорії лісів та відповідні документи, що містять режими збереження

Назва об'єкту ПЗФ чи категорії лісів	Назва документа, в якому мають міститися режими збереження
Природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні природні парки	Положення про об'єкт. Проект організації територій та охорони природних комплексів природних заповідників і біосферних заповідників, проект організації територій, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів національних природних парків і регіональних ландшафтних парків. Менеджмент-план об'єкта *). Проект організації і розвитку лісового господарства. Менеджмент-плани (плани дій чи заходів) збереження певних видів рослин, тварин, рослинних угруповань та оселищ (за наявності)
Заказник	Положення про заказник. Охоронне зобов'язання щодо забезпечення режиму охорони та збереження заказника. Проект організації і розвитку лісового господарства. Менеджмент-план об'єкта або менеджмент-плани (плани дій чи заходів) збереження певних видів рослин, тварин, рослинних угруповань та оселищ (за наявності)
Пам'ятка природи	Положення про пам'ятку природи. Охоронне зобов'язання щодо забезпечення режиму охорони та збереження пам'ятки природи. Проект організації і розвитку лісового господарства. Менеджмент-план об'єкта, або менеджмент-плани збереження певних видів рослин, тварин, рослинних угруповань та оселищ (за наявності)
Заповідне урочище	Положення про заповідне урочище. Охоронне зобов'язання щодо забезпечення режиму охорони та збереження заповідного урочища. Проект організації і розвитку лісового господарства. Менеджмент-план об'єкта, або менеджмент-плани збереження певних видів рослин, тварин, рослинних угруповань та оселищ (за наявності)
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення та особ-	Проект організації і розвитку лісового господарства. Менеджмент-плани збереження певних видів рослин, тварин, рослинних угруповань та оселищ (за наявності)

Назва об'єкту ПЗФ чи категорії лісів	Назва документу, в якому мають міститися режими збереження
лісові захисні ділянки, виділені згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 року № 733	

* Менеджмент-план – це загальноприйнятий міжнародний термін, який застосовується в Законі України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки», від 21 вересня 2000 року № 1989-III.

3.10. З метою оцінки ефективності реалізації режимів та природоохоронних заходів постійні та тимчасові лісокористувачі мають проводити моніторинг та, у разі виявлення порушення стану зазначених природних комплексів, оселищ та рослинних угруповань, мають здійснити ефективні додаткові заходи для усунення факторів, які негативно впливають на їх стан. Здійснення моніторингу за станом видів здійснюється на засадах базових положень сертифікації лісів щодо моніторингу стану рослинних угруповань, видів і популяцій рослин і тварин.

3.11. Режим та природоохоронні заходи щодо збереження і відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем залежно від категорій об'єктів природно-заповідного фонду України диференціюються залежно від категорій природно-заповідного фонду та їх функціональних зон (табл. 2).

3.12. Основою для оцінки стану й статусу об'єктів природно-заповідного фонду, згідно зі ст. 58 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» є Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду як система необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові та інші характеристики територій та об'єктів, що належать до складу природно-заповідного фонду.

3.13. Усі заходи щодо забезпечення збереження видів та угруповань базуються на розумінні лісу як екосистеми та на сталому управлінні лісами – науково обґрунтованому управлінні ними і раціональному їх використанні, що забезпечує формування та функціонування механізму підтримки стабільного розвитку екосистем лісу, його біорізноманіття, продуктивності, здатності до самовідновлення, спроможності виконання екологічних та захисних функцій.

3.14. Під збереженням біорізноманіття розуміється розробка і впровадження заходів збереження, які необхідні для підтримання або відновлення (відтворення) у природному стані типових або унікальних природних комплексів, природних оселищ, лісових екосистем та популяцій видів природної фауни й флори у сприятливому природоохоронному статусі. Ключовим моментом сприятливого природоохоронного статусу є те, що природні

ареали видів і оселищ мають бути стабільними або збільшуватися і чисельність видів не зменшуватися.

3.15. Необхідно застосовувати загальноприйняті у світовій практиці підходи не лише для збереження біорізноманіття європейського значення, а й для збереження біорізноманіття цінних природних комплексів та об'єктів, особливо рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, рослинних угруповань та природних оселищ, що включені до Червоної книги України, Зеленої книги України та в чинні для України міжнародні договори, міжнародні Червоні переліки а також з урахуванням концепції особливо цінних для збереження лісів.

3.16. Під час здійснення всіх лісогосподарських і природоохоронних заходів неухильно дотримуватися положень Закону України «Про Червону книгу України» як комплексного базового законодавчого акту, що визначає основні засади збереження біорізноманіття на видовому (відтак – популяційному або генетичному) та екосистемному рівнях згідно з Конвенцією про біорізноманіття.

3.17. У межах природно-заповідних категорій різного рангу всі лісогосподарські та природоохоронні заходи проводяться комплексно і повинні враховувати збереження видів рослин і тварин та умов місць їх розмноження, росту і проживання. До лісогосподарських заходів належать: рубки догляду і система ведення лісового господарства за принципами наближеного до природи лісівництва.

3.18. Особливостями природоохоронних та лісогосподарських заходів у лісах природно-заповідного фонду є їх нижча інтенсивність, відсутність регламентованого періоду повторюваності, обов'язкове застосування природо-зберігаючих технологій із застосуванням малогабаритної техніки, ручних механізованих агрегатів, підвісних трелювальних установок, гужового транспорту, заборона використання важких механізмів на гусеничній тязі поза межами твердого ґрунтового вкриття, максимальне збереження надґрунтового і ґрунтового покриву, а також індивідуальний підхід щодо планування і проведення заходів на кожній ділянці.

3.19. На природозаповідних територіях здійснюється гнучке ведення господарства з метою збереження цілісності екосистем, ландшафтів із мінімальною інтенсивністю використання лісових ресурсів та залежно від мети створення об'єкту.

4. Лісівничі заходи на територіях об'єктів природно-заповідного фонду, Смарагдових об'єктів та інших природоохоронних територіях

4.1. Наближене до природи лісівництво є багатофункціональним і базується на: розумінні лісу як природної екосистеми, яка в процесі використання зберігає свою цілісність і самовідновлюваність; управлінні лісами і їх використанні з інтенсивністю, яка забезпечує природне біорізноманіття, високу життєздатність і продуктивність лісостанів та їх здатність до відновлення; виконанні лісом тепер і в майбутньому екологічних, економіч-

них і соціальних функцій на місцевому, національному і глобальному рівнях.

4.2. Для наближеного до природи ведення лісового господарства визначальними є такі принципи: безперервне існування лісового покриву, збереження біотичного різноманіття; відтворення структури природних різновікових лісів; постійне підтримання стійкості деревостанів; вирубування деревини не більше ніж в обсязі річного приросту; постійна стабільність водоохоронних, захисних, кліматорегуляційних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших корисних властивостей лісів; збереження ґрунтового покриву; природоохоронні технології заготівлі деревини. Ці принципи реалізуються на практиці за відповідної системи господарювання, насамперед вибіркової.

4.3. Завдання наближеного до природного лісівництва полягає у відтворенні в трансформованих екосистемах екологічних і природоохоронних функцій, які сформувалися у природних лісах протягом філоценогенетичного процесу. В об'єктах природно-заповідного фонду, Смарагдових об'єктах, а також на інших природоохоронних територіях наближене до природи лісівництво застосовується згідно із Законом України «Про природно-заповідний фонд України» та цими Методичними рекомендаціями й здійснюється у господарських зонах національних і регіональних ландшафтних парків, заказниках, зоні антропогенних ландшафтів біосферних заповідників, у лісах зелених зон, прибережних захисних лісах і в інших місцевостях, де потрібно зберігати сталість лісу та лісового середовища.

Таблиця 2.

Режим та природоохоронні заходи щодо збереження і відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем залежно від категорій об'єктів природно-заповідного фонду України

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
1	Природні заповідники	Категорія Ia: природний резерват суворої охорони (<i>частково, в окремих частинах території</i>) Категорія Ib: природна територія (<i>більшість природних заповідників на більшості їх територій</i>)	На території природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників, національних природних парків і регіональних ландшафтних парків забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти, а саме: будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю природних заповідників, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав,	Забороняється проведення рубок головного користування та всіх видів поступових та суцільних рубок, ліквідація захаращеності; вирубування лісових плодових, дуплястих, сухостійних та інших фаутичних дерев, дерев із діаметром пня (у місці кореневої шийки) більше 60 см; дерев, що є місцем гніздування птахів, навколо дерев, що є місцем гніздування птахів у випадку
2	Заповідні зони біосферних заповідників	Категорія Ia: природний резерват суворої охорони (<i>здебільшого</i>) Категорія Ib: природна територія (<i>в окремих</i>		

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
		<i>випадках і на невеликих територіях)</i>	проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією заповідника та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи; геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших	гніздування хижих птахів, занесених до Червоної книги України (радіусом 500 метрів), та чорного лелеки (радіусом 1000 метрів), токовищ глухарів, тетеруків (радіусом 300 метрів).
3	Заповідні зони національних природних парків	Категорія Ia: природний резерват суворої охорони (<i>здебільшого</i>) Категорія Ib: природна територія (<i>в окремих випадках і на невеликих територіях</i>)	рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;	Допускається: виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо; здійснення протипо-
4	Заповідні зони регіональних ландшафтних парків	У разі виділення на основі об'єктів ПЗФ можуть відповідати категоріям III та IV	мисливство, рибальство, туризм, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємність угідь, збирання ко-	
5	Заповідні урочища - лісові - степові - болотні	Згідно із законодавством мали б відповідати категоріям Ia або Ib Реально відповідають категоріям III, IV або V		

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
			лекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень. Для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у природному заповіднику відповідно до проекту організації його території та охорони природних комплексів допускається: виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів заповідника внаслідок антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо у відповідності з менеджмент-планами й науковими рекомендаціями, що мають бути розроблені для кожної конкретної території; здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму заповідника; спорудження у встано-	жежних і санітарних заходів, що не порушують режиму заповідника

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
			вленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед заповідником завдань; збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи. Проектом організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів може бути передбачено виділення земельних ділянок для задоволення господарських потреб заповідника та його працівників у сіножатях, випасах, городах та паливі відповідно до встановлених нормативів. Проекти організації території природних заповідників та охорони їх природних комплексів розробляються спеціалізованими проектними організаціями і затверджуються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища. У разі термінової необхідності за рішенням науково-технічної ради природного заповідника на території	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
			природного заповідника можуть проводитися заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха, не передбачені Проектом організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів. Для ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, в результаті яких виникає пряма загроза життю людей чи знищення заповідних природних комплексів, особливо термінові заходи здійснюються за рішенням дирекції природного заповідника. Забороняється проведення рубок головного користування та всіх видів поступових та суцільних рубок, вирубування дуплистих дерев, а також добування піску та гравію в річках та інших водоймах у заповідних зонах біосферних заповідників, національних природних парків і регіональних ландшафтних парків.	
6	Буферна зона біосферного заповідника	Категорія IV (здебільшого), але в окремих випадках	Природоохоронні заходи щодо збереження цінних природних комплексів лісових екосистем в буферній зоні визначаються Проектом організації території біосферно-	Дозволяються всі види рубок згідно з Проектом організації території біос-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
		має багато спільного з категорією II, окремі ділянки можуть відповідати за режимом категоріям III та V	го заповідника та охорони його природних комплексів, і проводяться за дозволами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та погодженням науково-технічною радою біосферного заповідника.	ферного заповідника та охорони його природних комплексів, і проводяться за дозволами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та погодженням науково-технічною радою біосферного заповідника.
7	Зона стаціонарної рекреації національного природного парку	Не відповідає жодній категорії. Умовно можна знайти певні риси з категорією VI	Дозволяється розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку відповідно до Проекту організації території національного чи регіонального природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів.	Забороняється вирубування дерев та здійснення інших заходів з поліпшення санітарного стану лісів навколо місць гніздування хижих птахів, занесених до Червоної книги України (радіусом 500 метрів), та чорного лелеки (радіусом
8	Зона стаціонарної рекреації регіонального ландшафтного парку	Не відповідає жодній з категорій МСОП	Забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести, за висновками державної екологічної експертизи, до погіршення стану навколишнього приро-	

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
			дно середовища та зниження рекреаційної цінності території національного чи регіонального природного парку	1000 метрів), токовищ глухарів, тетеруків (радіусом 300 метрів), дерев, що є місцем гніздування інших птахів, плодових лісових дерев. Дозволяються всі види рубок крім суцільних, зрубів (приземлення) аварійно-небезпечних дерев, якщо вони становлять загрозу відвідувачам
9	Зона регульованої рекреації національного природного парку	Власне категорія II. В окремих випадках, певні частини цієї зони можуть відповідати категорії IV	Дозволяється короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць, влаштування та відповідне обладнання туристських маршрутів і екологічних стежок, відповідно до Проекту організації території національного чи регіонального природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і	Забороняються рубки лісу головного користування. Забороняється вирубування дерев та здійснення інших заходів з поліпшення санітарного стану лісів навколо місць гніздування
10	Зона регульованої рекреації регіональ-	Загалом, реально на практиці, РЛП відпові-		

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
	ного ландшафтного парку	дають категоріям V – охоронний ландшафт (пейзаж)/морський пейзаж та VI – охоронна територія зі сталим використанням природних ресурсів. Окремі ділянки, що є об'єктами ПЗФ можуть відповідати категоріям III та IV	об'єктів. Забороняються рубки лісу головного користування, промислове рибальство й промислове добування мисливських тварин, інша діяльність, яка може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони. Забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести, за висновками державної екологічної експертизи, до погіршення стану навколишнього природного середовища та зниження рекреаційної цінності території національного чи регіонального природного парку.	хижих птахів, занесених до Червоної книги України (радіусом 500 метрів), та чорного лелеки (радіусом 1000 метрів), токовищ глухарів, тетеруків (радіусом 300 метрів), дерев, що є місцем гніздування інших птахів, плодових лісових дерев. Дозволяється інші види і способи рубок крім суцільних, зрубівання (приземлення) аварійно-небезпечних дерев, якщо вони становлять загрозу відвідувачам у межах туристичних маршрутів і екологічних стежок відпо-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
				відно до Проекту організації території національного чи регіонального природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів.
11	Зона антропогенних ландшафтів біосферного заповідника	Категорія VI, частково – категорія V	Дозволяється традиційне землекористування, лісокористування, водокористування, рекреаційне використання та інші види господарської діяльності (у тому числі вибірки, поступові і вузьколісосічні рубки головного користування), визначених Проектом організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів, за дозволами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та погодженням науково-технічною радою біосферного заповідника. Включає традиційні місця поселення. Не допускається розвиток нетрадиційних видів госпо-	Дозволяється традиційне лісокористування, та інші види господарської діяльності (у тому числі вибірки, поступові і вузьколісосічні рубки головного користування), визначених Проектом організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів, за дозволами центрального ор-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
			дарської та іншої діяльності.	гану виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та погодженням науково-технічною радою біосферного заповідника.
12	Господарська зона національного природного парку	Умовно відповідає категорії VI. Окремі ділянки, зокрема, що мають статус об'єктів ПЗФ інших категорій, можуть відповідати категоріям III, IV, V	Дозволяється господарська діяльність, що спрямована на виконання покладених на національний природний парк завдань відповідно до Проекту організації території національного чи регіонального природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, за дозволами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та погодженням науково-технічною радою національного чи регіонального природного парку. У межах населених пунктів, об'єктів комунального призначення парку, включених до складу господарської зони національного природного парку, дозволяється гос-	Дозволяються всі види рубок, згідно з чинним законодавством крім суцільних (в т.ч. санітарних) відповідно до Проекту організації території національного чи регіонального природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, за дозволами центрального органу виконав-

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
			подарська діяльність з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища. У межах земель природних комплексів лісових екосистем інших землевласників та землекористувачів, включених до складу господарської зони національного природного парку, дозволяється господарська діяльність, у тому числі вибіркові, поступові і вузьколісосічні рубки головного користування, з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища за дозволами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища, за погодженням його регіональних підрозділів, а також адміністрацією та науково-технічною радою національного чи регіонального природного парку. Забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести, за висновками державної екологічної експертизи, до погіршення стану навколишнього природного середовища та зниження рекреаційної цінності території національного чи регіонального природного	чої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та погодженням науково-технічною радою національного чи регіонального природного парку. Забороняються рубки, якщо вони призводять або можуть призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища та/або зниження рекреаційної цінності території національного чи регіонального природного парку.

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
13	Заказники - ландшафтні - лісові - ботанічні - загальнозоологічні - орнітологічні - ентомологічні - іхтіологічні - гідрологічні - загальногеологічні - палеонтологічні - карстово-спелеологічні та ін.	Категорія IV – територія для активного збереження типу оселища або природного виду. Заказники, створені для збереження об'єктів неживої природи більше відповідають категорії III.	парку. Забороняється будівництво об'єктів, господарських заходів, що, за висновками державної екологічної експертизи, змінюють вигляд місцевості. Господарські заходи, не заборонені режимом території заказника, можуть проводитись за клопотанням користувача природно-заповідного фонду, з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища. Для збереження і відтворення рідкісних рослинних угруповань, корінних деревостанів допускається: виконання відповідних відновлюваних робіт, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів внаслідок антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення цих рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин, які зникають, тощо; здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не	Для збереження і відтворення рідкісних рослинних угруповань, корінних деревостанів допускається : реалізація заходів, спрямованих на збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин, які зникають, тощо у відповідності з менеджмент-планами й науковими рекомендаціями, що мають бути розроблені для кожного конкретного об'єкта; здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
			порушують режиму лісового заказника; спорудження у встановленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед заказником завдань; збір колекційних та інших матеріалів, проведення екологічної освітньо-виховної роботи. В разі термінової необхідності за користувача природно-заповідного фонду, з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на території лісового заказника можуть проводитися заходи, спрямовані на ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха та в інших цілях. Дозволяються господарські заходи, не заборонені режимом території заказника, за клопотанням користувача природно-заповідного фонду, з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.	лісового заказника. Можуть проводитися заходи (у т.ч. рубки), спрямовані на ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха та в інших цілях.
14.	Пам'ятки природи: - комплексні - ботанічні	Категорія III – природний пам'ятник або феномен, однак, в Україні	Дозволяються господарські заходи, за клопотанням користувача природно-заповідного фонду, з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони на-	Забороняється вирубування окремих дерев і чагарників

№	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду України та їх функціональні зони	Категорії природоохоронних територій МСОП (Додаток 9)	Природоохоронні заходи щодо збереження та відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем	Рубки, які можуть застосовуватися для відновлення цінних природних комплексів лісових екосистем
	- зоологічні - гідрологічні - геологічні	є досить великі пам'ятки природи, що можуть розглядатися як об'єкти категорії Ib або категорії IV	вколишнього природного середовища. Забороняється будь-яка діяльність, що за висновками державної екологічної експертизи загрожує збереженню пам'яток природи, або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану.	
15.	Пам'ятки природи: - пралісові	Категорія Ia	Забороняються будь-які заходи, що можуть плинати на стан пралісової екосистеми та природний перебіг екологічних процесів. Допускаються заходи, пов'язані з проведенням наукових досліджень пралісових екосистем, навчальною та еколого-просвітницькою діяльністю, за умови, що вони не впливають негативно на природний перебіг екологічних процесів.	Забороняються будь-які заходи
16.	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	У деяких випадках можуть відповідати ознакам категорії V	Дозволяються господарські заходи, не заборонені режимом, визначеним проектом утримання та реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва, за клопотанням користувача природно-заповідного фонду, з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища	Дозволяється вирубування і посадка окремих дерев і чагарників відповідно до мети утворення об'єкту

4.4. Запровадження наближених до природи лісівничих заходів чи рубки переформування, як першого етапу переходу на наближене до природи лісівництво, мають розглядатися в довгостроковій перспективі. Обов'язковим є планування і здійснення проведення лісівничих заходів на окремій ділянці на подеревній основі (із нумеруванням окремих дерев і веденням ділянкових нумераційних відомостей) та слідкування за ефектами лісівничих заходів (моніторингові ділянки).

З цією метою необхідно документувати всі заходи та спостереження по ділянці для подальшої оцінки, яку наводити у «Літописі природи».

4.5. Лісівничі заходи з наближеного до природи ведення лісового господарства передбачають не тільки вирубку частини деревостану, а й одночасний догляд за молодим поколінням лісу. Під час проведення всіх лісогосподарських заходів необхідно враховувати біологію деревних порід і лісорослинні умови. Формувати корінні за породним складом і структурою майбутні насадження комбіновано, включно з вибірковими рубками й різними лісовідновними та природоохоронними заходами. Особливу увагу звертати на збереження чи відтворення деревостанів із якомога більшим біорізноманіттям.

4.6. Регулювання динаміки деревостанів за принципами природоохоронного лісівництва передбачає: використання процесів природного поновлення на противагу штучному для створення і розвитку багаторушної різновікової різнопородної структури деревостанів відповідно до біологічних та екологічних особливостей порід. Деяке спрощення структури обмежується умовами місць вирощування.

4.7. Відтворення потенційної природної рослинності здійснювати залежно від умов місцевирощування. Впровадження інших видів можливе лише за умови, що ці види тут раніше росли природно й настільки, наскільки це не матиме негативного впливу на стійкість і стабільність екосистеми.

4.8. Під час проведення вирубування дерев і заготівлі деревини необхідно застосовувати технології і техніки заготівлі, які мають зберігати природне поновлення і спричиняти якнайменші пошкодження дерев, що залишаються.

4.9. Необхідно цілеспрямовано використовувати раціональне поєднання вибірових і поступових способів рубок з формуванням складної різновікової структури насаджень і переходом у майбутньому переважно до вибіркової системи ведення лісового господарства у господарських зонах національних і регіональних ландшафтних парків, заказниках, зоні антропогенних ландшафтів біосферних заповідників, в лісах зелених зон, прибережних захисних лісах.

4.10. Рубки переформування проводити згідно з «Правилами поліпшення якісного складу лісів» (2007). Рубки переформування є пріоритетними для захисних і рекреаційно-оздоровчих лісів, заказників, зон антропогенних ландшафтів біосферних заповідників, господарських зон національних і регіональних природних парків. При цьому враховувати стан

деревостану, його стійкість і стабільність. До роботи залучати тільки спеціально підготовлених працівників і робітників, що мають відповідні сертифікати. Переформування одновікових насаджень у різновікові, а також простих у змішані та складні, паростевих у насінні проводити, застосовуючи рівномірне або нерівномірне (окремими, групами, смугами) розріджування. При цьому догляд проводити за деревами не лише першого ярусу, але і підлеглого ярусу, а також за підростом, що був у насажденні раніше, або з'явився внаслідок заходів сприяння природному поновленню. Видалення дерев третього ярусу і догляд за ними не проводити.

4.11. Повторюваність рубок переформування і лісогосподарські заходи повинні визначатися відповідно до біології порід, ґрунтових і гідрологічних умов, особливості рельєфу, структури та породного складу деревостану, стійкості дерев, наявності та стану підросту й трав'яного покриву, випадання дерев тощо.

4.12. Рубки переформування проводяться за кілька прийомів поетапно для формування цільового деревостану. Кожний наступний етап рубки призначається за умови появи надійного природного поновлення на попередньо зрубаних ділянках.

4.13. Вирубубання дерев чи біогруп здійснюється у межах річного приросту, кратного тривалості етапу переформування, переважно у місцях наявного підросту й у можливих групах поновлення головних і супутніх порід, шляхом формування прогалини з поперечником у межах однієї-півтори висоти деревостану.

4.14. За проведення одного етапу рубки переформування обсяг деревини, що вирубується, не може становити більш як 25 відсотків наявного запасу деревостану з розрахунку на 1 гектар площі. При рубках переформування обов'язково залишають не менше 20 найбільших і найстаріших дерев з розрахунку на 1 гектар площі. Ці рубки не можуть бути здійснені за методами пошукових рубань.

4.15. Рішення про призначення насадження до рубки переформування застосування відповідних способів і технологій приймається на підставі лісовпорядкування. Українське державне проектне лісовпорядне виробниче об'єднання ВО «Укрдержліспроект» забезпечує відповідну фахову підготовку спеціалістів, які безпосередньо здійснюватимуть цей напрям роботи шляхом їх комплексного навчання, що включає в себе проведення семінарів і тренінгів на попередньо закладених стаціонарних тренувальних пробних площах, а також стаціонарах еталонних насаджень за рівнем біорізноманіття, стійкістю, різновіковістю і продуктивністю. Свідченням успішного проходження підготовки є виданий кожному учаснику іменний сертифікат.

5. Система заходів зі збереження лісів під час проведення рубок догляду

5.1. Особливості проведення рубок формування та оздоровлення лісів залежно від їх цільового призначення, породного складу насаджень, а також лісорослинних умов визначаються в інструкції з проведення рубок формування та оздоровлення лісів, що затверджується Мінагрополітики за поданням Держлісагентства, погодженим з Мінприроди.

5.2. У лісових екосистемах тих категорій природно-заповідного фонду та Смарагдових об'єктах, де це дозволено (див. п. 3.10.), рубками догляду за лісом, у поєднанні з іншими природоохоронними та лісгосподарськими заходами, необхідно формувати здебільшого різновікові або умовно різновікові насадження, мішані за складом і багаторусні, переважно насіннєвого походження.

5.3. Рубки догляду у лісових екосистемах природно-заповідного фонду мають такі основні особливості:

- проводяться методами та способами, що забезпечують мінімальне порушення лісового середовища та дерев, що залишаються на подальше вирощування;
- спрямовані на активізацію процесів самовідновлення та переформування насаджень в більш складні за віковою структурою та видовим складом;
- враховують видовий склад біорізноманіття видів і їх структуру (видову, популяційну, вікову й просторову);
- поєднуються з іншими природоохоронними заходами.

5.4. Під час рубок догляду необхідно ширше практикувати спосіб залишення у деревостані дерев майбутнього, до яких зараховувати не тільки кращі за ростом і розвитком типові види, але й цінні плодові, а також реліктові і ендемічні породи. При визначенні кращих дерев (дерев майбутнього), за якими ведеться догляд, враховується, перш за все, функціональне призначення даної ділянки лісу.. Під час визначення кращих дерев і дерев майбутнього, за якими ведеться догляд, враховується, перш за все, функціональне призначення конкретної ділянки лісу.

5.5. Інтенсивність зріджування деревостану під час проведення рубок догляду залежить від типу лісу, стану, стійкості, складу, віку й бонітету насаджень, а також цілей лісовирощування і може бути: слабкою – вирубування до 15% запасу деревостану, помірною – 16-25, сильною – 26-35, дуже сильною – понад 35 відсотків запасу деревостану.

5.6. Відведення ділянок проводять на підставі Проектів організації територій та охорони природних комплексів природних заповідників і біосферних заповідників, Проектів організації територій, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів національних природних парків і регіональних ландшафтних парків, матеріалів наукових рекомендацій, базового та безперервного лісовпорядкування у відповідності із Законом України «Про природно-заповідний фонд України». На територіях заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків відведення ділянок в рубку прово-

диться за участю представника наукового відділу відповідної природоохоронної установи.

5.7. У лісових екосистемах з унікальним, рідкісним, реліктовим або ендемічним породним складом, а також продуктивністю, генетичною структурою, високим рівнем біорізноманіття – рубками догляду створюють сприятливі умови для росту та поновлення визначених рідкісних та цінних деревних порід, збереження високого рівня біорізноманіття.

5.8. Санітарні рубки призначаються у виняткових випадках спрямовуються на оздоровлення та посилення біологічної стійкості лісів, запобігання розповсюдження хвороб та масового захворювання й пошкодження лісів.

5.9. Санітарні рубки на територіях природно-заповідного фонду (за винятком заказників, господарських зон національних природних і регіональних ландшафтних парків та зони антропогенних ландшафтів біосферних заповідників) здійснюються за погодженням з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища.

5.10. Суцільні санітарні рубки, як такі, що не відповідають природі лісу, на території всіх об'єктів природно-заповідного фонду не проводяться. У місцях масового всихання насаджень, або вітровалів тощо, залежно від ступеню інтенсивності пошкоджених дерев і кількості живих дерев, здійснюють різної інтенсивності вибіркові санітарні рубки, або рубки перетворення. Порядок призначення ділянок і відбору дерев для вибіркової санітарної рубки визначається Санітарними правилами в лісах України.

5.11. Лісовідновні рубки – комплексні рубки, які поєднують елементи рубок головного користування та рубок догляду для поновлення захисних, водоохоронних та інших корисних властивостей лісів, збереження біорізноманіття, підтримання і формування складної породної, ярусної і вікової структури деревостанів. Лісовідновні рубки у природоохоронних лісах необхідно здійснювати переважно за принципами наближеного до природи лісівництва.

5.12. Лісовідновні рубки проводять у стиглих і перестійних різновікових багаторісних деревостанах і деревостанах простої структури для відновлення цінних порід дерев у лісах, у яких не дозволяється проводити рубки головного користування.

5.13. Ландшафтні рубки проводять з метою формування лісопаркових ландшафтів і підвищення їхньої естетичної, оздоровчої цінності та стійкості в рекреаційно-оздоровчих лісах і лісах, що мають історико-культурне призначення, а також у рекреаційних зонах національних природних та регіональних ландшафтних парків.

5.14. Ландшафтні рубки догляду проводять з метою поліпшення естетичних, декоративних, санітарно-оздоровчих властивостей лісів і покращення їх рекреаційних функцій. Вони спрямовані на формування породного складу й структури лісів та поліпшення просторового розміщення дерев. Ландшафтні рубки у природоохоронних лісах здійснюють переважно за принципами наближеного до природи лісівництва.

5.15. Ландшафтні реконструктивні рубки малоцінних лісів проводять з метою заміни наявних лісів на більш цінні, довговічні та декоративні. Проведення таких рубок може поєднуватися зі здійсненням лісокультурних заходів.

6. Система заходів зі збереження лісів під час проведення природоохоронних заходів

6.1. До природоохоронних заходів на територіях об'єктів природно-заповідного фонду, Смарагдових об'єктів та інших природоохоронних територій належать:

- заходи з відтворення та збереження популяцій видів рослинного й тваринного світу;
- заходи з відновлення екологічного режиму територій;
- заходи щодо запобігання розвитку деградаційних сукцесій, що призводять до зникнення видів тваринного й рослинного світу та погіршення стану їхніх оселищ;
- здійснення традиційних форм господарювання як умови збереження певного ландшафту та його елементів чи типу рослинності;
- заходи з елімінації інвазійних чужорідних видів або запобігання їх проникнення до складу екосистем на природоохоронних територіях;
- протипожежні заходи.

У разі наявності наукового обґрунтування й особливих потреб щодо збереження природних екосистем природоохоронної території, можуть бути визначені інші природоохоронні заходи.

6.2. Під час проведення будь-якого способу рубок у деревостані залишають дуплясті дерева, як місця оселення птахів та рукокрилих, а також інші фаунні, сухі стоячі й лежачі дерева у кількості, яка відповідає річному природному відпаду.

6.3. Під час проведення будь-якого способу рубок у деревостані необхідно залишати, незалежно від їх стану, цінні породи дерев, плодови, реліктові та ендемічні і в наступному вирощуванні здійснювати планомірні заходи для покращення умов їх росту й розвитку.

6.5. У лісових екосистемах у межах природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, а також заповідних урочищ, а також навколо токовищ глушців, місць перебування та гніздування рідкісних тварин, може бути дозволено лише виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів заповідника, заповідних зон, заповідних урочищ внаслідок антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо, тільки за окремим спеціальним рішенням заступника Міністра екології та природних ресурсів України.

6.6. Необхідно здійснювати активну охорону й збереження окремих (попередньо визна-

чених) видів комах і їх комплексів. Для охорони комах-ксилофагів, ксило-сапрофагів та їхніх хижаків, які населяють природні старовікові ліси з великою кількістю ослаблених і мертвих дерев, дупел, порохнявої деревини, всемірно зберігати природні ліси й праліси.

6.7. У пралісах забороняється здійснення будь-яких заходів, будь-яке втручання людини і домашніх тварин (випасання) у хід їх росту й розвитку згідно з Карпатською конвенцією та інших відповідних законодавчих актів.

6.8. Екологічний стан нелісових типів екосистем – боліт, степів, лук – на лісових землях не може бути змінений. Заліснення цих територій та зміна умов їх місць виростання забороняється.

6.9. Заходи щодо збереження видів повинні бути прописані у планах здійснення (проведення) сертифікації лісів. Зокрема, необхідне врахування видів Червоної книги України під час проведення лісогосподарських заходів.

6.10. Збереження біорізноманіття, зокрема, видів Червоної книги України, у межах лісового фонду гарантоване п. 5 ст. 85 Лісового кодексу України: «Збереження біорізноманіття в лісах здійснюється їх власниками та постійними лісокористувачами ... шляхом: 5) забезпечення охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угруповань, пралісів, інших цінних природних комплексів відповідно до природоохоронного законодавства», а також ст. 19 Лісового кодексу: «...Постійні лісокористувачі зобов'язані: ... 6) забезпечувати охорону типових та унікальних природних комплексів і об'єктів, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угруповань...» (див. Додатки 7, 8). Згідно п. 9 ст. 46 Лісового кодексу, в ході лісовпорядкування виявляються місця оселення рідкісних видів Червоної книги України, відповідно, для їх подальшого збереження.

6.11. Збереження особливо цінних для збереження лісів на території ПЗФ також відбувається на основі концепції «особливих цінностей для збереження» (ОЦЗ) для виконання якої здійснюється виявлення і виділення «особливо цінних для збереження лісів» (ОЦЗЛ), провадиться відповідне ведення лісового господарства на виділених ділянках ОЦЗЛ із метою збереження чи посилення ОЦЗ, здійснюється моніторинг впливу господарювання на ОЦЗ для підтвердження їх збереження чи розвитку.

Методика виявлення ОЦЗ може здійснювати в три етапи: (1) планування (формується експертна група і визначаються зацікавлені сторони, з якими проводиться консультування), (2) попередня оцінка (експертна група визначає чи може ліс на визначеній території потенційно виконувати функції притаманні концепції ОЦЗ), (3) повна оцінка (здійснюється визначення щодо наявності окремих ділянок які дійсно виконують попередньо прогнозовані функції ОЦЗ),

Методика виділення ділянок ОЦЗЛ: оціненій ділянці присвоюють один (або більше) із 6 типів ОЦЗЛ залежно від головної ролі, яку вони виконують (ОЦЗЛ 1 – осередки біорізноманіття (включаючи рідкісні, зникаючі та ендемічні види), значущі на глобальному, національ-

ному або регіональному рівнях; ОЦЗЛ 2 – великі лісові ландшафти значущі на глобальному, національному або регіональному рівнях, де життєздатним популяціям аборигенних видів властиві природні характеристики структури, поширення та щільності; ОЦЗЛ 3 – рідкісні та зникаючі оселища (екосистеми); ОЦЗЛ 4 – забезпечення основних природних функцій в критичних ситуаціях (наприклад, захист водозборів, запобігання ерозії, боротьба із забрудненням тощо); ОЦЗЛ 5 – забезпечення основних потреб місцевих громад; ОЦЗЛ 6 – збереження традиційної культурної/релігійної ідентичності громади чи регіону), здійснюють оцінку стану та рівень захисту, який є необхідним для збереження відповідних природоохоронних цінностей, наносять межі ділянок на картографічні матеріали.

Налагодження процесу моніторингу ОЦЗЛ передбачає розробку плану моніторингу, який повинен враховувати такі компоненти, як: облік ОЦЗЛ; встановлення конкретних індикаторів моніторингу (інформативні показники) залежно від виявленої категорії ОЦЗЛ, які б можна легко виміряти та які є достатньо репрезентативними для виявлення їх динаміки; періодичність вимірювань встановлених критеріїв; консультації із зацікавленими сторонами, інтерпретацію отриманих результатів; занесення цієї інформації до «Літопису природи».

Процес моніторингу за рідкісними та зникаючими видами флори та фауни передбачає пошук їхніх місць росту чи існування, нанесення їх на карту, щорічні спостереження у певні вказані терміни, заповнення картки моніторингу. На основі здійсненого моніторингу розробляються заходи для підтримання життєдіяльності популяцій вказаних видів. Встановлені місцеперебування рідкісних та зникаючих видів флори та фауни мають бути включені до лісовпорядних планів.

Дані щодо процесу виявлення та виділення окремих ділянок ОЦЗЛ категорій мають бути внесеними до проектів організації та ведення господарства та братися до уваги під час планування лісогосподарських заходів.

Лісове господарювання у виділених лісах здійснюється з метою збереження або підсилення ідентифікованої цінності ОЦЗЛ для чого розробляється конкретна стратегія господарювання на кожну ділянку у відповідності до вимог описаних у цьому документі.

При повторному лісовпорядкуванні дані здійсненого об'єктами ПЗФ моніторингу враховуються, а їх узагальнені результати опубліковуються у загальнодоступних національних профільних медіа.

ДОДАТКИ

- ДОДАТОК 1.** Перелік, категорії рідкісності та поширення рідкісних, вразливих, зникаючих та ендемічних видів рослин лісових територій України
- ДОДАТОК 2.** Перелік та поширення рідкісних, вразливих і зникаючих видів птахів лісових територій України
- ДОДАТОК 3.** Перелік та поширення рідкісних, вразливих і зникаючих видів риб, амфібій і ссавців лісових територій України
- ДОДАТОК 4.** Перелік видів рослин і тварин європейського значення, які постійно або тимчасово перебувають на території України
- ДОДАТОК 5.** Перелік видів природних оселищ європейського значення, які перебувають на території України
- ДОДАТОК 6.** Рекомендації щодо режимів збереження зникаючих, рідкісних та вразливих угруповань лісових екосистем України, що включені до Зеленої книги України
- ДОДАТОК 7.** Деякі загальні рекомендовані заходи щодо збереження окремих еколого-ценотичних груп раритетних видів рослин
- ДОДАТОК 8.** Загальні рекомендації щодо збереження птахів, ссавців, риб, земноводних та рослин
- ДОДАТОК 9.** Категорії природоохоронних територій МСОП (IUCN)

ДОДАТОК 1

Перелік, категорії рідкості та поширення рідкісних, вразливих, зникаючих та ендемічних видів рослин лісових територій України

Умовні позначення

Охоронний статус:

національний (ЧКУ – Червона книга України),

європейський (ЄЧС – Європейський червоний список, Бе – Бернська конвенція),

глобальний (МСОП – Червоний список Міжнародного союзу охорони природи, Бо – Боннська конвенція, Ва – Вашингтонська конвенція).

Категорії рідкості: : + – зникаючий, рідкісний або вразливий (застосовується лише для тих лісгосподарських округів, де є відповідна позначка; відсутність інформації у комірці не говорить про можливу відсутність поширення виду для даного лісгосподарського округу).

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Аконіт Бессера <i>Aconitum besserianum</i> Andr. ex Trautv.	національний (ЧКУ), ендемік			+												
Аконіт несправжньоотруйний <i>Aconitum pseudanthora</i> Blocki ex Pacz.	національний (ЧКУ), ендемік			+												
Аконіт опушеноплодий <i>Aconitum lasiocarpum</i> (Rchb.) Gayer	національний (ЧКУ)			+												
Анемона розлога <i>Anemone laxa</i> Juz.	національний (ЧКУ)			+												

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Аспленій чорний <i>Asplenium adiantum-nigrum</i> L.	національний (ЧКУ)			+												+
Баранець звичайний <i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh. ex Schrank et Mart.	національний (ЧКУ)			+												
Береза Клокова <i>Betula klokovii</i> Zaverucha	національний (ЧКУ) ендемік			+												
Береза низька <i>Betula humilis</i> Schrank	національний (ЧКУ)	+		+												
Білоцвіт весняний <i>Leucojum vernalis</i> L.	національний (ЧКУ)			+												
Білоцвіт літній <i>Leucojum aestivum</i> L.	національний (ЧКУ)															+
Бруслина карликова <i>Euonymus nana</i> Bieb.	національний (ЧКУ)			+	+								+			
Бузок східнокарпатський <i>Syringa josikaea</i> Jacq.	національний (ЧКУ)													+	+	
Булатка великоквіткова <i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce	національний (ЧКУ)	+			+	+									+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Булатка довголиста <i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch.	національний (ЧКУ)								+	+						
Булатка червона <i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich.	національний (ЧКУ)		+	+	+	+			+							
Верба Старке <i>Salix starkeana</i> Willd.	національний (ЧКУ)	+	+	+	+	+	+							+		
Вовчі ягоди пахучі, боровик <i>Daphne cneorum</i> L.	національний (ЧКУ)			+	+											
Гніздівка звичайна <i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	національний (ЧКУ)					+	+	+	+	+						
Гронянка багатороздільна <i>Botrychium multifidum</i> (S.G. Gmel.) Rupr.	Додаток I Бернської Конвенції			+	+		+							+		+
Гронянка віргінська <i>Botrychium virginianum</i> (L.) Sw	національний (ЧКУ)			+			+									
Гронянка півмісяцева <i>Botrychium lunaria</i> (L.) Sw.	національний (ЧКУ)				+	+	+						+			+
Гронянка ромашколиста <i>Botrychium matricariifolium</i> (A. Braun ex Döll) W. D. J. Koch.	національний (ЧКУ)			+										+		+
Гудайєра повзуча	національний			+			+					+	+	+	+	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
<i>Goodyera repens</i> (L.) R. Br.	(ЧКУ)															
Дельфіній високий <i>Delphinium elatum</i> L.	національний (ЧКУ)														+	
Дельфіній Сергія <i>Delphinium sergii</i> Wisjul.	національний (ЧКУ), ендемік								+	+						
Дзвоники карпатські <i>Campanula carpatica</i> Jacq.	національний (ЧКУ), ендемік														+	
Діфазіаструм сплюснутий, д. Зейлера та д. Триколосковий <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub <i>D. zeilleri</i> (Rouy) Holub <i>D. tristachyum</i> (Pursh) Holub	національний (ЧКУ)			+			+							+		
Еритроній собачий зуб <i>Erythronium dens-canis</i> L.	національний (ЧКУ)	+		+										+	+	+
Жеруха ніжна <i>Cardamine tenera</i> S.G.Gmelin. ex C.A.Mey.	національний (ЧКУ)											+				
Зірочки чохлаваті <i>Gagea spathacea</i> (Hayne) Salisb.	національний (ЧКУ)															+
Змієголовник Рюйша	національний			+	+	+	+		+					+		

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
<i>Dracosephalum ruyschiana</i> L.	(ЧКУ); Додаток I Бернської Конвенції															
Зозулинець пурпуровий <i>Orchis purpurea</i> Huds.	національний (ЧКУ)	+		+	+									+	+	
Зозулині сльози серцелисті <i>Listera cordata</i> (L.) R.Br.	національний (ЧКУ)													+	+	
Зозулині сльози яйцевидні <i>Listera ovata</i> (L.) R. Br.	національний (ЧКУ)					+	+			+						
Зозулині черевички справжні <i>Cypripedium calceolus</i> L.	національний (ЧКУ) глобальний (Бе)	+		+	+	+	+							+	+	
Клопогін європейський <i>Cimicifuga europaea</i> Schipcz. (C. foetida auct non L.)	Європейський Червоний список	+		+												
Комперія Компера <i>Comperia comperana</i> (Steven) Aschers. et Garebn	національний (ЧКУ)											+	+			
Коральковець тричінадрізаний <i>Corallorhiza trifida</i> Châtel.	національний (ЧКУ)	+	+	+	+	+						+	+	+		
Коручка білувата <i>Epipactis albensis</i> Nováková et	національний (ЧКУ)															+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Rydlo																
Коручка дрібнолиста <i>Epipactis microphylla</i> (Ehrh.) Sw.	національний (ЧКУ)										+	+	+			+
Коручка темно-червона <i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Schult.	національний (ЧКУ)				+	+						+	+			
Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> L.	національний (ЧКУ)					+	+									
Лімодорум недорозвинений <i>Limodorum abortivum</i> (L.) Sw.	національний (ЧКУ)											+	+			
Любка дволиста <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	національний (ЧКУ)		+			+	+	+	+	+	+	+	+			
Любка зеленоквіткова <i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb.	національний (ЧКУ)		+			+	+	+	+			+	+			
Малаксис однолистий <i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw.	національний (ЧКУ)			+										+	+	
Модрина польська <i>Larix polonica</i> Racib.	національний (ЧКУ), ендемік														+	
Надбородник безлистий	національний			+											+	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
<i>Eriopogon aphyllum</i> Sw.	(ЧКУ)															
Нарцис вузьколистий <i>Narcissus angustifolius</i> Curt.	національний (ЧКУ)															+
Нектароскордій болгарський <i>Nectaroscordum bulgaricum</i> Janka	національний (ЧКУ)											+				
Неотіанта каптурувата <i>Neottianthe cucullata</i> (L.) Schlechter	національний (ЧКУ)	+	+	+												
Орлики чорніючі <i>Aquilegia nigricans</i> Baumg.	національний (ЧКУ)														+	
Осока затінкова <i>Carex umbrosa</i> Host	національний (ЧКУ)				+											
Осока збіднена <i>Carex depauperata</i> Curt. ex With.	національний (ЧКУ)										+	+				
Пальчатокорінник Фукса <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soó	національний (ЧКУ)			+										+		+
Пальчатокорінник римський <i>Dactylorhiza romana</i> (Seb.) Soó	національний (ЧКУ)										+	+	+			
Півники борові <i>Iris pineticola</i> Klovov	національний (ЧКУ) ендемік				+	+	+	+	+	+						

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	національний (ЧКУ)		+			+										
Підсніжник ельвеца <i>Galanthus elwesii</i> Hook. f.	національний (ЧКУ)										+					
Підсніжник складчастий <i>Galanthus plicatus</i> M.Bieb.	національний (ЧКУ)											+	+			
Плаун річний <i>Lycopodium annotinum</i> L.	національний (ЧКУ)				+	+										
Плаунок швейцарський <i>Selaginella helvetica</i> (L.) Spring	національний (ЧКУ)															+
Ранник весняний <i>Scrophularia vernalis</i> L.	національний (ЧКУ)				+	+		+	+	+						
Регіональний нерія палрмська <i>Roegneria panormitana</i> (Parl.) Nevski	національний (ЧКУ)												+			
Ремнепелюстник козячий <i>Himantoglossum caprinum</i> (M. Bieb.) C. Koch	національний (ЧКУ), ендемік											+	+			
Рускус під'язиковий <i>Ruscus hypoglossum</i> L.	національний (ЧКУ)												+			
Рябчик гірський <i>Fritillaria montana</i> Hoppe	національний (ЧКУ)			+												

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Рябчик шаховий <i>Fritillaria meleagris</i> L.	національний (ЧКУ)															+
Секуригера тонка <i>Securigera elegans</i> (Pančić) Lassen	національний (ЧКУ)			+			+	+	+							+
Скополія карніолійська <i>Scopolia carniolica</i> Jacq.	національний (ЧКУ)	+		+	+											+
Смілька зеленоквіткова <i>Silene viridiflora</i> L.	національний (ЧКУ)											+	+			
Сосна кедрова європейська <i>Pinus cembra</i> L.	національний (ЧКУ)														+	
Сосна піцундська <i>Pinus brutia</i> Ten. var. <i>pityusa</i> (Steven) Silba	національний (ЧКУ)												+			
Сугайник угорський <i>Doronicum hungaricum</i> Riechenb. fil.	національний (ЧКУ)							+			+					+
Сунічник дрібноплідий <i>Arbutus andrachne</i> L.	національний (ЧКУ)												+			
Таволга польська <i>Spiraea polonica</i> Blocki	національний (ЧКУ)			+												
Тис ягідний <i>Taxus baccata</i> L.	національний (ЧКУ)												+	+	+	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Тюльпан дібровний <i>Tulipa quercetorum</i> Klokov et Zoz	національний (ЧКУ)				+	+										
Фіалка біла <i>Viola alba</i> Bess.	національний (ЧКУ)			+												
Фіалка Джоя <i>Viola jooi</i> Janka	національний (ЧКУ)			+												
Фісташка туполиста <i>Pistacia mutica</i> Fisch. & C.A.Mey.	національний (ЧКУ)											+	+			
Хамедафна чашкова <i>Chamaedaphne calyculata</i> (L.) Moench	національний (ЧКУ)	+														
Цикламен коський <i>Cyclamen coum</i> Mill. (C. kuznetzovii Kotov et Czernowa)	національний (ЧКУ)											+				
Чина ряба <i>Lathyrus venetus</i> (Mill.) Wohlf.	національний (ЧКУ)			+	+		+									
Шафран Гейфелів <i>Crocus heuffelianus</i> Herb.	національний (ЧКУ)			+												+
Ялівець високий <i>Juniperus excelsa</i> Bieb.	національний (ЧКУ)												+			
Ялівець смердючий <i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	національний (ЧКУ)												+			

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська і латинська назви)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Ясен білоцвітий <i>Fraxinus ornus</i> L.	національний (ЧКУ)															+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

ДОДАТОК 2

Перелік та поширення рідкісних, вразливих і зникаючих видів птахів лісових територій України

Умовні позначення

Охоронний статус:

національний (ЧКУ – Червона книга України);

європейський (ЄЧС – Європейський червоний список, Бе – Бернська конвенція);

глобальний (МСОП – Червоний список Міжнародного союзу охорони природи, Бо – Боннська конвенція, Ва – Вашингтонська конвенція);

Категорії рідкості птахів: + – зникаючий, рідкісний або вразливий.

Раритетні види (Latin and Ukrainian)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Ка- рпати		
								Північний			Півден- ний.					
		I	II	IIIзх	IV	V	VI	VII	VIII	IX		X	XI	XII	XIII	XIV
Косар <i>Platalea leucorodia</i>	національний (ЧКУ), євро- пейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	–	–	–	–
Коровайка <i>Plegadis falcinellus</i>	національний (ЧКУ) євро- пейський (Бе), глобальний (Бо)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	–	–	–	–
Лелека чорний <i>Ciconia nigra</i>	національний (ЧКУ), євро- пейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ
ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і
впроваджується Світовим банком у партнерстві
з МСОП та WWF.

Раритетні види (Latin and Ukrainian)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
								Північний			Південний.					
		I	II	IIIзх	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Гоголь <i>Bucephala clangula</i>	національний (ЧКУ) європейський (Бе), глобальний (Бо)	+	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	–	–	–	–
Скопа <i>Pandion haliaeetus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Шуліка рудий <i>Milvus milvus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Шуліка чорний <i>Milvus migrans</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	–	–	+	–	+
Яструб коротконогий <i>Accipiter brevipes</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	–	–	–	–	–	–	–	+	+	–	–	–	–	–	–
Канюк степовий <i>Buteo rufinus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	–	–	–	+	–	–	+	+	–	+	+	+	–	–	–

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетні види (Latin and Ukrainian)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
								Північний			Південний.					
		I	II	IIIзх	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Зміїд <i>Circaetus gallicus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+
Орел-карлик <i>Hieraetus pennatus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	-	+	-	+	+	+	+	-	+	-	-	-	+	+	+
Підорлик великий <i>Aquila clanga</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (МСОП, Бо, Ва)	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Підорлик малий <i>Aquila pomarina</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+
Могильник <i>Aquila heliaca</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (МСОП, Бо, Ва)	-	-	-	-	-	+	+	+	+	-	+	+	-	-	-
Беркут <i>Aquila chrysaetos</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетні види (Latin and Ukrainian)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
								Північний			Південний.					
		I	II	IIIзх	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Орлан-білохвіст <i>Haliaetus albicilla</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Гриф чорний <i>Aegypius monachus</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (МСОП, Бо, Ва)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-
Кібчик <i>Falco vespertinus</i>	європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	-	+
Боривітер степовий <i>Falco naumanni</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	+	+	-	-	-
Тетерук <i>Lyrurus tetrix</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе)	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-
Глушець <i>Tetrao urogallus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе)	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-
Журавель сірий <i>Grus grus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо, Ва)	+	+	-	-	+	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетні види (Latin and Ukrainian)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
								Північний			Південний.					
		I	II	IIIзх	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Голуб-синяк <i>Columba oenas</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе)	+	+	+	+	–	–	–	–	–	–	+	+	+	+	+
Пугач <i>Bubo bubo</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Ва)	+	+	–	–	–	–	–	+	+	–	–	–	+	+	+
Совка <i>Otus scops</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Ва)	–	–	–	+	–	–	+	+	+	+	–	–	–	+	+
Сич волохатий <i>Aegolius funereus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Ва)	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–
Сичик-горобець <i>Glaucidium passerinum</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Ва)	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–
Сова довгохвоста <i>Strix uralensis</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Ва)	–	–	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетні види (Latin and Ukrainian)	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гірський Крим		Українські Карпати		
								Північний			Південний.					
		I	II	IIIзх	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Сова бородата <i>Strix nebulosa</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Ва)	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Сиворакша <i>Coracias garrulus</i>	європейський (Бе), глобальний (Бо)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	–	–	–	–	–
Жовна чорна <i>Dryocopus martius</i>	європейський (Бе)	+	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

ДОДАТОК 3

Перелік та поширення рідкісних, вразливих і зникаючих видів риб, амфібій і ссавців лісових територій України

Умовні позначення

Охоронний статус видів:

національний (ЧКУ – Червона книга України),

європейський (ЄЧС – Європейський червоний список, Бе – Бернська конвенція),

глобальний (МСОП – Червоний список Міжнародного союзу охорони природи, Бо – Боннська конвенція, Ва – Вашингтонська конвенція),

Категорії рідкісності видів амфібій, плазунів і ссавців: + – зникаючий, рідкісний або вразливий.

Вид	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гір. Крим		Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Риби																
Лосось дунайський <i>Hucho hucho</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧК, Бе), глобальний (МСОП, Ва)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+
Харіус європейський <i>Thymallus thymallus</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧК, Бе)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+
Форель струмкова <i>Salmo trutta</i>		–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+
Земноводні																
Саламандра плямиста <i>Salamandra salamandra</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+
Тритон карпатський <i>Lissotriton montadoni</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Вид	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гір. Крим		Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Тритон гірський <i>Mesotriton alpestris</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+
Рахкавка звичайна <i>Hyla arborea</i>	європейський (Бе)	–	–	–	–	–	–	+	+	+	+	+	+	–	–	–
Тритон гребенястий <i>Triturus cristatus</i>	європейський (Бе)	–	–	–	–	+	+	+	+	+	+	–	–	–	–	–
Кажани																
Вечірниця велетенська <i>Nyctalus lasiopterus</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (МСОП, Бо)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	–	+
Вечірниця мала <i>Nyctalus leisleri</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо)	–	–	–	–	–	+	+	–	–	+	+	+	+	+	+
Вечірниця руда <i>Nyctalus noctula</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо)	+	+	+	+	+	+	–	–	+	+	+	+	+	+	+
Вухань звичайний <i>Plecotus auritus</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (Бо)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Нетопир лісовий <i>Pipistrellus nathusii</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо)	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	–	–	+	+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Вид	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гір. Крим		Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Нетопир-карлик <i>Pipistrellus pygmaeus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Бо)	+	+	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+	+	+
Нічниця війчаста <i>Myotis nattereri</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (Бо)	+	+	+	+	+	+	—	—	—	—	+	+	+	+	+
Нічниця довговуха <i>Myotis bechsteinii</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (МСОП, Бо)	—	—	+	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—+	+	+
Нічниця ставкова <i>Myotis dasycneme</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧК, Бе), глобальний (МСОП, Бо)	+	—	—	—	+	+	—	—	—	—+	—	—	—	—	—
Широковух європейський <i>Barbastella barbastellus</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (МСОП, Бо)	+	—	+	+	—	—	—	—	—	—	—	—	+	+	+
Хижі																
Ведмідь бурий <i>Ursus arctos</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (Ва)	+	+	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+	+	+
Кіт лісовий <i>Felis sylvestris</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (Ва)	+	+	+	—	—	—	—	—	—	+	—	—	+	+	+

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

www.enpi-fleg.org

Вид	Охоронний статус	Полісся		Лісостеп				Степ				Гір. Крим		Карпати		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Куниця лісова <i>Martes martes</i>	європейський (Бе)	–	–	–	–	+	+	+	+	+	–	+	–	–	–	–
Норка європейська <i>Mustela lutreola</i>	національний (ЧКУ), європейський (Бе), глобальний (МСОП)	–	–	+	–	+	+	–	–	–	+	–	–	+	+	+
Рись звичайна <i>Lynx lynx</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (Ва)	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+
Гризуні																
Бобер європейський <i>Castor fiber</i>	європейський (Бе)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–
Ратичні																
Зубр <i>Bison bonasus</i>	національний (ЧКУ), європейський (ЄЧС, Бе), глобальний (МСОП)	+	+	+	+	+	–	–	–	–	–	–	–	+	+	+
Лось європейський <i>Alces alces</i>	європейський (Бе)	–	–	–	–	–	–	+	+	+	–	–	–	–	–	–
Олень благородний <i>Cervus elaphus</i>	європейський (Бе)	+	+	–	–	–	–	+	+	+	–	+	+	–	–	–

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

ДОДАТОК 4.

Перелік видів рослин і тварин європейського значення, які постійно або тимчасово перебувають на території України

Рослини

№	Код виду у Смарагдо- вій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українсь- кою мовою	Коментарі
1.	2238	<i>Achillea glaberrima</i>	Деревій голий	Український степовий заповідник
2.	4068	<i>Adenophora lilifolia</i>	Аденофора лілієлиста	
3.	1939	<i>Agrimonia pilosa</i>	Парило волосисте	
4.	1516	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	Альдрованда пухирчаста	
5.	2280	<i>Allium regelianum</i>	Цибуля Регеля	
6.	1617	<i>Angelica (Ostericum) palustris</i>	Маточник болотний	
7.	2135	<i>Astragalus setosulus</i>	Астрагал щетинистий	АР Крим
8.	2136	<i>Astragalus tanaiticus</i>	Астрагал донський	
9.	2107	<i>Brassica sylvestris</i>	Капуста кримська	АР Крим
10.	1386	<i>Buxbaumia viridis</i>	Букобаумія зелена	Мохоподібні
11.	1832	<i>Caldesia parnassifolia</i>	Кальдезія білозоролиста	
12.	4070	<i>Campanula serrata</i>	Дзвоники пилчасті	
13.	2249	<i>Carlina onopordifolia</i>	Відкасник татарниколистий	
14.	2256	<i>Centaurea pseudoleucolepis</i>	Волошка несправжньоблідолускова	Український степовий заповідник
15.	2109	<i>Cochlearia polonica</i>	Ложечниця польська	
16.	2287	<i>Colchicum fominii</i>	Пізньоцвіт фоміна	Одеська область
17.	2110	<i>Crambe koktebelica</i>	Катран коктебельський	АР Крим
18.	4091	<i>Crambe tataria Sebeok</i>	Катран татарський	
19.	2174	<i>Cyclamen kuznetzovii</i>	Цикламен Кузнецова	АР Крим
20.	1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	Зозулині черевички звичайні	
21.	2264	<i>Dendranthema zawadskyi</i>	Дендрантема Завадського	
22.	2073	<i>Dianthus hypanicus</i>	Гвоздика бузька	
23.	1381	<i>Dicranum viride</i>	Дикран зелений	Мохоподібні
24.	1689	<i>Dracocephalum austriacum</i>	Змієголовник	

№	Код виду у Смарагдо- вій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українсь- кою мовою	Коментарі
			австрійський	
25.	1393	<i>Drepanocladus vernicosus</i>	Гаматокауліс глясுவатий	Мохоподібні
26.	4067	<i>Echium russicum</i> I.F. Gemlin (<i>Échium maculatum</i>)	Синяк руський	
27.	1898	<i>Eleocharis carniolica</i>	Ситняг карніолійський	
28.	2292	<i>Fritillaria montana</i>	Рябчик гірський	
29.	2139	<i>Genista tetragona</i>	Дрік чотиригранний	Красноокнянсь- кий район Одеської області
30.	2327	<i>Himantoglossum caprinum</i>	Ремнепелюстник козячий	АР Крим
31.	4097	<i>Iris aphylla</i> L. subsp. <i>hungarica</i> Hegi	Півники угорські	
32.	1805	<i>Jurinea cyanooides</i>	Юринея волошковидна	
33.	2267	<i>Lagoseris purpurea</i>	Лагозерис пурпуровий	АР Крим
34.	2115	<i>Lepidium turczaninowii</i>	Хрінниця Турчанінова	АР Крим
35.	1758	<i>Ligularia sibirica</i>	Язичник сибірський	
36.	1903	<i>Liparis loeselii</i>	Жировик Лозеля	
37.	1428	<i>Marsilea quadrifolia</i>	Марсилія чотирилиста	Папоротеподіб- ні
38.	1389	<i>Meesia longiseta</i>	Меезія довгоніжкава	Мохоподібні
39.	2078	<i>Moehringia hypanica</i>	Мерингія південнобузька	
40.	2303	<i>Narcissus angustifolius</i>	Нарцис вузьколистий	
41.	2201	<i>Onosma polyphylla</i>	Громовик багатolistий	АР Крим
42.	2098	<i>Paenonia tenuifolia</i>	Півонія тонколиста	
43.	2316	<i>Poa granitica</i>	Тонконіг Дейла	
44.	2093	<i>Pulsatilla grandis</i>	Сон великий	
45.	1477	<i>Pulsatilla patens</i>	Сон розлогий	
46.	2064	<i>Rheum rhaponticum</i>	Ревінь чорноморський	
47.	4093	<i>Rhododendron luteum</i> Sweet	Рододендрон жовтий	
48.	1528	<i>Saxifraga hirculus</i>	Ломикамінь болотний	
49.	2116	<i>Schivereckia podolica</i>	Шивереція подільська	
50.	4087	<i>Serratula lycopifolia</i>	Серпій вовконогolistий	
51.	2271	<i>Serratula tanaitica</i>	Серпій донський	
52.	2081	<i>Silene cretacea</i>	Смілка крейдяна	
53.	2333	<i>Stenienella satyrioides</i>	Стевеніела сатириовидна	АР Крим
54.	2319	<i>Stipa syreistschikowii</i>	Ковила Сирейщикова	АР Крим
55.	2186	<i>Syringa josikaea</i>	Бузок угорський	

№	Код виду у Смарагдо- вій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українсь- кою мовою	Коментарі
56.	1437	<i>Thesium ebracteatum</i>	Льонолісник безприквітковий	
57.	4116	<i>Tozzia carpatica</i> Wol	Тоція карпатська	

Птахи

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
1.	A402	<i>Accipiter brevipes</i>	Яструб коротконогий
2.	A294	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Очеретянка прудка
3.	A223	<i>Aegolius funereus</i>	Сич волохатий
4.	A079	<i>Aegypius monachus</i>	Гриф чорний
5.	A229	<i>Alcedo atthis</i>	Рибалочка
6.	A042	<i>Anser erythropus</i>	Гуска мала
7.	A255	<i>Anthus campestris</i>	Щеврик польовий
8.	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>	Беркут
9.	A090	<i>Aquila clanga</i>	Підорлик великий
10.	A404	<i>Aquila heliaca</i>	Могильник
11.	A089	<i>Aquila pomarina</i>	Підорлик малий
12.	A029	<i>Ardea purpurea</i>	Чапля руда
13.	A024	<i>Ardeola ralloides</i>	Чапля жовта
14.	A222	<i>Asio flammeus</i>	Сова болотяна
15.	A060	<i>Aythya nyroca</i>	Чернь білоока
16.	A021	<i>Botaurus stellaris</i>	Бугай
17.	A215	<i>Bubo bubo</i>	Пугач
18.	A133	<i>Burhinus oediconemus</i>	Лежень
19.	A403	<i>Buteo rufinus</i>	Канюк степовий
20.	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Дрімлюга
21.	A138	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Пісочник морський
22.	A417	<i>Charadrius asiaticus</i>	Пісочник каспійський
23.	A139	<i>Charadrius morinellus</i>	Хрустан
24.	A198	<i>Chlidonias leucopterus</i>	Крячок білокрилий
25.	A197	<i>Chlidonias niger</i>	Крячок чорний
26.	A031	<i>Ciconia ciconia</i>	Лелека білий
27.	A030	<i>Ciconia nigra</i>	Лелека чорний
28.	A080	<i>Circus gallicus</i>	Зміїд
29.	A081	<i>Circus aeruginosus</i>	Лунь очеретяний
30.	A082	<i>Circus cyaneus</i>	Лунь польовий

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
31.	A083	<i>Circus macrourus</i>	Лунь степовий
32.	A084	<i>Circus pygargus</i>	Лунь лучний
33.	A231	<i>Coracias garrulus</i>	Сиворакша
34.	A122	<i>Crex crex</i>	Деркач
35.	A037	<i>Cygnus columbianus bewickii</i>	Лебідь малий
36.	A038	<i>Cygnus cygnus</i>	Лебідь-кликун
37.	A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Дятел білоспинний
38.	A238	<i>Dendrocopos medius</i>	Дятел середній
39.	A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Дятел сирійський
40.	A236	<i>Dryocopus martius</i>	Жовна чорна
41.	A027	<i>Egretta alba</i>	Чепура велика
42.	A026	<i>Egretta garzetta</i>	Чепура мала
43.	A379	<i>Emberiza hortulana</i>	Вівсянка садова
44.	A511	<i>Falco cherrug</i>	Балабан
45.	A098	<i>Falco columbarius</i>	Підсоколик малий
46.	A095	<i>Falco naumanni</i>	Боривітер степовий
47.	A103	<i>Falco peregrinus</i>	Сапсан
48.	A097	<i>Falco vespertinus</i>	Кібчик
49.	A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Мухоловка білошия
50.	A320	<i>Ficedula parva</i>	Мухоловка мала
51.	A154	<i>Gallinago media</i>	Баранець великий
52.	A002	<i>Gavia arctica</i>	Гагара чорношия
53.	A001	<i>Gavia stellata</i>	Гагара червоношия
54.	A189	<i>Gelochelidon nilotica</i>	Крячок чорнодзьобий
55.	A515	<i>Glareola nordmanni</i>	Дерихвіст степовий
56.	A135	<i>Glareola pratincola</i>	Дерихвіст лучний
57.	A217	<i>Glaucidium passerinum</i>	Сичик-горобець
58.	A127	<i>Grus grus</i>	Журавель сирій
59.	A078	<i>Gyps fulvus</i>	Сип білоголовий
60.	A092	<i>Hieraetus pennatus</i>	Орел-карлик
61.	A131	<i>Himantopus himantopus</i>	Кулик-довгоніг
62.	A398	<i>Histrionicus histrionicus</i>	Каменярка
63.	A418	<i>Hoplopterus spinosus</i>	Чайка шпорова
64.	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	Бугайчик
65.	A338	<i>Lanius collurio</i>	Сорокопуд терновий
66.	A339	<i>Lanius minor</i>	Сорокопуд чорнолобий
67.	A180	<i>Larus genei</i>	Мартин тонкодзьобий
68.	A176	<i>Larus melanocephalus</i>	Мартин середземноморський

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
69.	A177	<i>Larus minutus</i>	Мартин малий
70.	A157	<i>Limosa lapponica</i>	Грицик малий
71.	A246	<i>Lullula arborea</i>	Жайворонок лісовий
72.	A272	<i>Luscinia svecica</i>	Синьошийка
73.	A242	<i>Melanocorypha calandra</i>	Жайворонок степовий
74.	A525	<i>Melanocorypha yeltoniensis</i>	Жайворонок чорний
75.	A068	<i>Mergus albellus</i>	Крех малий
76.	A073	<i>Milvus migrans</i>	Шуліка чорний
77.	A074	<i>Milvus milvus</i>	Шуліка рудий
78.	A077	<i>Neophron percnopterus</i>	Стерв'ятник
79.	A159	<i>Numenius tenuirostris</i>	Кульон тонкодзьобий
80.	A216	<i>Nyctea scandiaca</i>	Сова біла
81.	A023	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Квак
82.	A533	<i>Oenanthe pleschanka</i>	Камянка лиса
83.	A129	<i>Otis tarda</i>	Дрохва
84.	A071	<i>Oxyura leucocephala</i>	Савка
85.	A020	<i>Pelecanus crispus</i>	Пелікан кучерявий
86.	A019	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Пелікан рожевий
87.	A072	<i>Pernis apivorus</i>	Осоїд
88.	A393	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Баклан малий
89.	A171	<i>Phalaropus fulicarius</i>	Плавунець плоскодзьобий
90.	A170	<i>Phalaropus lobatus</i>	Плавунець круглодзьобий
91.	A241	<i>Picoides tridactylus</i>	Дятел трипалій
92.	A234	<i>Picus canus</i>	Жовна сива
93.	A034	<i>Platalea leucorodia</i>	Косар
94.	A032	<i>Plegadis falcinellus</i>	Коровайка
95.	A140	<i>Pluvialis apricaria</i>	Сивка звичайна
96.	A007	<i>Podiceps auritus</i>	Пірникоза червоношия
97.	A124	<i>Porphyrio porphyrio</i>	Султанка
98.	A120	<i>Porzana parva</i>	Погонич малий
99.	A119	<i>Porzana porzana</i>	Погонич звичайний
100.	A121	<i>Porzana pusilla</i>	Погонич-крихітка
101.	A132	<i>Recurvirostra avosetta</i>	Чоботар
102.	A195	<i>Sterna albifrons</i>	Крячок малий
103.	A190	<i>Sterna caspia</i>	Крячок каспійський
104.	A193	<i>Sterna hirundo</i>	Крячок річковий
105.	A457	<i>Strix nebulosa</i>	Сова бородата
106.	A220	<i>Strix uralensis</i>	Сова довгохвоста

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
107.	A456	<i>Surnia ulula</i>	Сова яструбина
108.	A307	<i>Sylvia nisoria</i>	Кропив'янка рябогруда
109.	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>	Огар
110.	A128	<i>Tetrax tetrax</i>	Тетерук
111.	A166	<i>Tringa glareola</i>	Коловодник болотяний
112.	A167	<i>Xenus cinereus</i>	Мородунка

Ссавці

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
1.	1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	Широковух європейський
2.	2647	<i>Bison bonasus</i>	Зубр
3.	1352	<i>Canis lupus</i>	Вовк
4.	1337	<i>Castor fiber</i>	Бобёр європейський
5.	2604	<i>Desmana moschata</i>	Хохуля руська
6.	1355	<i>Lutra lutra</i>	Видра річкова
7.	1361	<i>Lynx lynx</i>	Рись
8.	2612	<i>Microtus tatricus</i>	Полівка татранська
9.	1310	<i>Miniopterus schreibersii</i>	Довгокрил звичайний
10.	1366	<i>Monachus monachus</i>	Тюлень-монах
11.	2633	<i>Mustela eversmannii</i>	тхір степовий
12.	1356	<i>Mustela lutreola</i>	Норка європейська
13.	1323	<i>Myotis bechsteinii</i>	Нічниця довговуха
14.	1307	<i>Myotis blythii</i>	Нічниця гостровуха
15.	1318	<i>Myotis dasycneme</i>	Нічниця ставкова
16.	1321	<i>Myotis emarginatus</i>	Нічниця триколірна
17.	1324	<i>Myotis myotis</i>	Нічниця велика
18.	1351	<i>Phocoena phocoena</i>	Морська свиня (азовка)
19.	1910	<i>Pteromys volans</i>	Політуха сибірська
20.	1910	<i>Pteromys volans</i>	Політуха сибірська
21.	1304	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Підковоніс великий
22.	1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Підковоніс малий
23.	2613	<i>Spalax graecus</i>	Сліпак буковинський
24.	1335	<i>Spermophilus citellus</i>	Ховрах європейський
25.	2608	<i>Spermophilus suslicus</i>	Ховрах крапчастий
26.	1349	<i>Tursiops truncatus</i>	Афаліна

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
27.	1354	<i>Ursus arctos</i>	Ведмідь бурий
28.	2635	<i>Vormela peregusna</i>	Перегузня

Земноводні

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
1.	1188	<i>Bombina bombina</i>	Кумка червоночерева
2.	1193	<i>Bombina variegata</i>	Кумка жовточерева
3.	1166	<i>Triturus cristatus</i>	Тритон гребенястий
4.	1993	<i>Triturus dobrogicus</i>	Тритон дунайський
5.	1171	<i>Triturus karelinii</i>	Тритон Кареліна
6.	2001	<i>Triturus montandoni</i>	Тритон карпатський

Плазуни

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
1.	1279	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	Полоз чотирисмугий
2.	1293	<i>Elaphe situla</i>	Полоз леопардовий
3.	1220	<i>Emys orbicularis</i>	Черепаха болотяна
4.	1298	<i>Vipera ursinii</i>	Гадюка степова

Безхребетні

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
1.	4011	<i>Bolbelasmus unicornis</i>	Больбелязм однорогий
2.	1085	<i>Buprestis splendens</i>	Златка блискуча
3.	1078	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	Ведмедиця Гера
4.	4012	<i>Carabus hampei</i>	Турун Гампея
5.	4013	<i>Carabus hungaricus</i>	Турун угорський
6.	1080	<i>Carabus olympiae</i>	Турун Олімпія
7.	4014	<i>Carabus variolosus</i>	Турун приводний
8.	4015	<i>Carabus zawadzskii</i>	Турун Завадського
9.	4028	<i>Catopta thrips</i>	Катопта тріпс
10.	1088	<i>Cerambyx cerdo</i>	Вусач великий

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
11.	1044	<i>Coenagrion mercuriale</i>	Стрілка Меркурія
12.	4045	<i>Coenagrion ornatum</i>	Стрілка прикрашена
13.	1071	<i>Coenonympha oedippus</i>	Сінниця Едіп, Прочанок Едіп
14.	4030	<i>Colias myrmidone</i>	Жовтух шапранець
15.	1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	Плоскотілка червона
16.	1081	<i>Dytiscus latissimus</i>	Плавунець широкий
17.	1074	<i>Eriogaster catax</i>	Коконопряд золотистий
18.	1065	<i>Euphydryas aurinia</i>	Рябець Аврinia, аврinia скабіоза
19.	4035	<i>Gortyna borelii</i>	Совка смовдева
20.	1082	<i>Graphoderus bilineatus</i>	Плавунець дволінійний
21.	4036	<i>Leptidea morsei</i>	Білюшок Морзе
22.	1042	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Білоноска (бабка) болотяна, левкорнія лісова
23.	1083	<i>Lucanus cervus</i>	Рогач звичайний, жук-олень
24.	1060	<i>Lycaena dispar</i>	Дукачик непарний, синявець (червінець) непарний
25.	4038	<i>Lycaena helle</i>	Дукачик блакитнуватий
26.	1061	<i>Maculinea nausithous</i>	Синявець чорноватий
27.	1059	<i>Maculinea teleius</i>	Синявець Телей
28.	1089	<i>Morimus funereus</i>	Морімус темний
29.	4039	<i>Nymphalis vaualbum</i>	Сонцевик фау-біле
30.	1037	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Офігомфус Цецилія
31.	1084	<i>Osmoderma eremita</i>	Самітник звичайний
32.	4021	<i>Phryganophilus ruficollis</i>	Фріганофіл рудуватий
33.	4020	<i>Pilemia tigrina</i>	Пілемія тигрова
34.	4042	<i>Polyommatus eroides</i>	Синявець балканський
35.	4022	<i>Probatiscus subrugosus</i>	Пробатікус зморшкуватий
36.	4024	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	Псевдогаротіна відмінна
37.	4043	<i>Pseudophilotes bavius</i>	Синявець Бавій
38.	4026	<i>Rhysodes sulcatus</i>	Різодій борознистий
39.	1087	<i>Rosalia alpina</i>	Розалія альпійська
40.	1016	<i>Vertigo moulinsiana</i>	Вертіго молінсіана
41.	4044	<i>Xylomoia strix</i>	Ксиломоія стрікс

Риб

№	Код виду у Смарагдовій мережі	Назва виду латиною	Назва виду українською мовою
1.	1101	<i>Acipenser sturio</i>	Осетер атлантичний
2.	1103	<i>Alosa fallax</i>	Фінта середземноморська
3.	4125	<i>Alosa immaculata</i>	Оселедець чорноморсько-азовський прохідний
4.	4126	<i>Alosa maeotica</i>	Оселедець чорноморсько-азовський морський
5.	2491	<i>Alosa pontica</i>	Оселедець чорноморсько-азовський прохідний
6.	4127	<i>Alosa tanaica</i>	Пузанок азовський
7.	1130	<i>Aspius aspius</i>	Білизна звичайна
8.	1138	<i>Barbus meridionalis</i>	Марена балканська
9.	1141	<i>Chalcalburnus chalcoides</i>	Шемая звичайна
10.	1149	<i>Cobitis taenia</i>	Щипавка звичайна
11.	1163	<i>Cottus gobio</i>	Бабець звичайний
12.	4123	<i>Eudontomyzon danfordi</i>	Мінога карпатська
13.	2484	<i>Eudontomyzon mariae</i>	Мінога українська
14.	1124	<i>Gobio albipinnatus</i>	Пічкур світлоплавцевий
15.	2511	<i>Gobio kessleri</i>	Пічкур дністровський довговусий
16.	1122	<i>Gobio uranoscopus</i>	Пічкур дунайський
17.	2555	<i>Gymnocephalus baloni</i>	Йорж Балона
18.	1157	<i>Gymnocephalus schraetzer</i>	Йорж смугастий
19.	1105	<i>Hucho hucho</i>	Лосось дунайський
20.	1131	<i>Leuciscus souffia</i>	Ялець-андруга
21.	1145	<i>Misgurnus fossilis</i>	В'юн звичайний
22.	2522	<i>Pelecus cultratus</i>	Чехоня звичайна
23.	4009	<i>Phoxinus phoxinus</i>	Гольян озерний
24.	1134	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	Гірчак європейський
25.	1146	<i>Sabanejewia aurata</i>	Щипавка золотиста звичайна
26.	2011	<i>Umbra krameri</i>	Умбра звичайна
27.	1160	<i>Zingel streber</i>	Чоп малий
28.	1159	<i>Zingel zingel</i>	Чоп звичайний

ДОДАТОК 5

Перелік видів природних оселищ європейського значення, які перебувають на території України

* - група оселищ є в Україні

? - наявність групи оселищ викликає сумніви

*? - група оселищ мабуть є, але немає прямих даних, неможливо вказати конкретну територію

p - наявність частини вказаної групи оселищ

Код EUNIS	Назва оселища згідно з EUNIS (резол. 4 (1996) Бернської конвенції)	Є в Україні	Є лише в Криму
A	Морські оселища / Marine habitats		
A1.11	Угруповання двостулкових молюсків та/або вусоногих ракоподібних / Mussel and/or barnacle communities	*	
A1.22	Двостулкові молюски та фукоїди на помірно відкритих узбережжях / Mussels and fucoids on moderately exposed shores	*	
A1.44	Угруповання печер і нависаючих карнизів (виступів) літоралі / Communities of littoral caves and overhangs	*	
A2.2	Піщані та мулисті обмілини літоралі / Littoral sand and muddy sand	*	
A2.3	Ділянки літоралі, де накопичується мул / Littoral mud	*	
A2.4	Змішані відкладення літоралі / Littoral mixed sediments	*	
A2.5	Узбережні засолені болота (марші) та солоні очеретяні зарості / Coastal saltmarshes and saline reedbeds	*	
A2.61	Зарості рупії морської на відкладах літоралі / Seagrass beds on littoral sediments	*	
A2.72	Обростання двостулковими молюсками на відкладеннях літоралі / Littoral mussel beds on sediment	?	
A3	Скелі та інші тверді субстрати інфраліторальної зони / Infralittoral rock and other hard substrata	*	
A4	Скелі та інші тверді субстрати приліторальної зони / Circalittoral rock and other hard substrata	*	
A5	Субліторальні відклади / Sublittoral sediment	*	
B	Узбережні оселища / Coastal habitats		
B1.1	Лінії прибою піщаних пляжів / Sand beach driftlines	*	
B1.3	Рухомі узбережні дюни / Shifting coastal dunes	*	
B1.4	Стабільні узбережні дюни з трав'яною рослинністю ("сірі дюни") / Coastal stable dune grassland (grey dunes)	*	
B1.8	Вогкі та мокрі міждюнні улоговини / Moist and wet dune slacks	*	
B2.1	Лінії прибою галькових пляжів / Shingle beach driftlines	*	
B2.3	Верхні галькові пляжі з незімкненою рослинністю / Upper shingle beaches with open vegetation	*	

Код EUNIS	Назва оселища згідно з EUNIS (резол. 4 (1996) Бернської конвенції)	Є в Україні	Є лише в Криму
B3.3	Скельні кліфи, виступи та узбережжя з покритонасінними рослинами / Rock cliffs, ledges and shores, with angiosperms	*	
C	Континентальні поверхневі води / Inland surface waters		
C1.1	Постійні оліготрофні озера та стави / Permanent oligotrophic lakes, ponds and pools	*	
C1.222	Плавучі зарості <i>Hydrocharis morsus-ranae</i> / Floating <i>Hydrocharis morsus-ranae</i> rafts	*	
C1.223	Плавучі зарості <i>Stratiotes aloides</i> / Floating <i>Stratiotes aloides</i> rafts	*	
C1.224	Плавучі колонії <i>Utricularia australis</i> і <i>Utricularia vulgaris</i> / Floating <i>Utricularia australis</i> and <i>Utricularia vulgaris</i> colonies	*	
C1.225	Плавучі “килимки” <i>Salvinia natans</i> / Floating <i>Salvinia natans</i> mats	*	
C1.226	Плавучі угруповання <i>Aldrovanda vesiculosa</i> / Floating <i>Aldrovanda vesiculosa</i> communities	*	
C1.25	Занурені “килими” харових водоростей у мезотрофних водоймах / Charophyte submerged carpets in mesotrophic waterbodies	*	
C1.32	Вільноплавуча рослинність еутрофних водойм / Free-floating vegetation of eutrophic waterbodies	*	
C1.33	Укорінена занурена рослинність еутрофних водойм / Rooted submerged vegetation of eutrophic waterbodies	*	
C1.3411	Угруповання <i>Ranunculus</i> на мілководді / <i>Ranunculus</i> communities in shallow water	*	
C1.3413	Зарості <i>Hottonia palustris</i> на мілководді / <i>Hottonia palustris</i> beds in shallow water	*	
C1.4	Постійні дистрофні озера та стави / Permanent dystrophic lakes, ponds and pools	*	
C1.5	Постійні континентальні солоні й солонуваті озера та стави / Permanent inland saline and brackish lakes, ponds and pools	*	
C1.66	Тимчасові континентальні солоні й солонуваті водойми / Temporary inland saline and brackish waters	*	
C1.67	Турлоги та луки які утворюються на дні тимчасових озер / Turlough and lake-bottom meadows	*	
C2.12	Жорстководні (твердоводні) джерела / Hard water springs	*	
C2.18	Ацидофільна оліготрофна рослинність витоків джерел (джереловищ) / Acid oligotrophic vegetation of spring brooks	*	
C2.19	Кальцефільна оліготрофна рослинність витоків джерел (джереловищ) / Lime-rich oligotrophic vegetation of spring brooks	?	
C2.1A	Мезотрофна рослинність витоків джерел (джереловищ) / Mesotrophic vegetation of spring brooks	*?	
C2.1B	Евтрофна рослинність витоків джерел (джереловищ) / Eutrophic vegetation of spring brooks	*?	
C2.25	Ацидофільна оліготрофна рослинність річок зі швидкою течією /	*?	

Код EUNIS	Назва оселища згідно з EUNIS (резол. 4 (1996) Бернської конвенції)	Є в Україні	Є лише в Криму
	Acid oligotrophic vegetation of fast-flowing streams		
C2.26	Кальцефільна оліготрофна рослинність річок зі швидкою течією / Lime-rich oligotrophic vegetation of fast-flowing streams	?	
C2.27	Мезотрофна рослинність річок зі швидкою течією / Mesotrophic vegetation of fast-flowing streams	*?	
C2.28	Евтрофна рослинність річок зі швидкою течією / Eutrophic vegetation of fast-flowing streams	*?	
C2.33	Мезотрофна рослинність річок з повільною течією / Mesotrophic vegetation of slow-flowing rivers	*	
C2.34	Евтрофна рослинність річок з повільною течією / Eutrophic vegetation of slow-flowing rivers	*	
C3.4	Маловидові прибережні зарості низькорослої прибережноводної або плаваючої рослинності / Species-poor beds of low-growing water-fringing or amphibious vegetation	*	
C3.51	Євросибірські угруповання з карликовою жорстколистою однорічною прибережноводною рослинністю (за винятком угруповань C3.5131 з ситником жаб'ячим) / Euro-Siberian dwarf annual amphibious swards (but excluding C3.5131 Toad-rush swards)	*	
C3.55	Рідко вкриті рослинністю прибережнорічкові галечники / Sparsely vegetated river gravel banks	*	
C3.62	Прибережнорічкові галечники не вкриті рослинністю / Unvegetated river gravel banks	*	
D	Трасовини, верхові та низинні болота / Mires, bogs and fens		
D2.226	Придунайські низинні осокові болота з <i>Carex nigra</i> , <i>Carex canescens</i> , <i>Carex echinata</i> / Peri-Danubian black-white-star sedge fens	*	
D2.3	Перехідні трасовини та сплавини / Transition mires and quaking bogs	*	
D4.1	Багаті болота, включаючи евтрофні високотравні болота, затоплені й заболочені ділянки на вапняках / Rich fens, including eutrophic tall-herb fens and calcareous flushes and soaks	*	
D5.2	Зарості великих осок, зазвичай, за відсутності відкритого дзеркала води / Beds of large sedges normally without free-standing water	*	
D6.1	Континентальні засолені болота (марші) / Inland saltmarshes	*	
D6.23	Внутрішні (віддалені від моря) іберійські засолені улоговинні луки / Interior Iberian salt pan meadows	.	
E	Трав'яні угруповання та ділянки з домінуванням різнотрав'я, мохів чи лишайників / Grasslands and lands dominated by forbs, mosses or lichens		
E1.11	Євросибірські угруповання на уламках скельних порід / Euro-Siberian rock debris swards	*	
E1.12	Євросибірські піонерні угруповання на карбонатних піщаних субстратах / Euro-Siberian pioneer calcareous sand swards	*	
E1.2	Багаторічні трав'яні угруповання та вилуговані степи на вапняках /	*	

Код EUNIS	Назва оселища згідно з EUNIS (резол. 4 (1996) Бернської конвенції)	Є в Україні	Є лише в Криму
	Perennial calcareous grassland and basic steppes		
E1.3	Середземноморські ксерофітні трав'яні угруповання (луки) / Mediterranean xeric grassland	*	*
E1.71	Зарості з <i>Nardus stricta</i> / <i>Nardus stricta</i> swards	*	
E1.9	Незімкнені несередземноморські угруповання на сухих кислих і нейтральних субстратах, включаючи континентальні дюнні луки / Open non-Mediterranean dry acid and neutral grassland, including inland dune grassland	*	
E2.2	Низинні та середньовисотні викошувані луки / Low and medium altitude hay meadows	*	
E2.3	Гірські викошувані луки / Mountain hay meadows	*	
E3.4	Вогкі або мокрі оліготрофні й мезотрофні луки / Moist or wet eutropic and mesotrophic grassland	*	
E3.5	Вогкі або мокрі оліготрофні луки / Moist or wet oligotrophic grassland	*	
E4.11	Борео-альпійські кислуваті лучні та трав'яні оселища в місцях залягання снігу (сніжниках) / Boreo-alpine acidocline snow-patch grassland and herb habitats	*	
E4.12	Борео-альпійські вапнисті лучні та трав'яні оселища в місцях залягання снігу (сніжниках) / Boreo-alpine calcicline snow-patch grassland and herb habitats	*	
E4.3	Альпійські та субальпійські луки на кислому субстраті / Acid alpine and subalpine grassland	*	
E4.4	Альпійські та субальпійські луки на вапняках / Calcareous alpine and subalpine grassland	*	
E5.4	Вогкі або мокрі високотравні папоротникові угруповання та луки / Moist or wet tall-herb and fern fringes and meadows	*	
E5.5	Субальпійські вогкі або мокрі високотравні та папоротникові зарості / Subalpine moist or wet tall-herb and fern stands	*	
E6.2	Континентальні віддалені від моря засолені степи / Continental inland salt steppes	*	
F	Пустища, чагарники та тундра / Heathland, scrub and tundra		
F2.22	Альпійські кислуваті пустища / Alpide acidocline <i>Rhododendron</i> heaths	*	
F2.26	Пустища <i>Bruckenthalia</i> / <i>Bruckenthalia</i> heaths	*	
F3.16	Чагарникові зарості <i>Juniperus communis</i> / <i>Juniperus communis</i> scrub	*	
F3.241	Центральноевропейські субконтинентальні чагарники / Central European subcontinental thickets	*	
F3.245	Східносередземноморські листопадні чагарники / Eastern Mediterranean deciduous thickets	*	*
F3.247	Понтично-сарматські листопадні чагарники / Ponto-Sarmatic deciduous thickets	*	
F4.2	Сухі чагарникові пустища / Dry heaths	*	

Код EUNIS	Назва оселища згідно з EUNIS (резол. 4 (1996) Бернської конвенції)	Є в Україні	Є лише в Криму
F5.13	Ялівцевий маторраль / <i>Juniper matorral</i>	*	*
F7	Колючі середземноморські пустища (фригани, пустища рускусу та узбережна рослинність кліфів) / <i>Spiny Mediterranean heaths (phrygana, hedgehog-heaths and related coastal cliff vegetation)</i>	*	*?
F9.1	Прирічкові чагарники / <i>Riverine scrub</i>	*	
G	Лісисті території, ліси та інші заліснені землі / <i>Woodland, forest and other wooded land</i>		
G1.11	Прирічкові ліси з <i>Salix</i> / <i>Riverine Salix woodland</i>	*	
G1.12	Борео-альпійські прибережні галерейні ліси / <i>Boreo-alpine riparian galleries</i>	*	
G1.21	Прирічкові лісисті території з <i>Fraxinus - Alnus</i> , вологі під час повені, але не в межень / <i>Riverine Fraxinus - Alnus woodland, wet at high but not at low water</i>	*	
G1.22	Мішані ліси з <i>Quercus - Ulmus - Fraxinus</i> уздовж великих рік / <i>Mixed Quercus - Ulmus - Fraxinus woodland of great rivers</i>	*	
G1.4115	Східнокарпатські заболочені ліси з <i>Alnus glutinosa</i> / <i>Eastern Carpathian Alnus glutinosa swamp woods</i>	*	
G1.414	Степові заболочені ліси з <i>Alnus glutinosa</i> / <i>Steppe swamp Alnus glutinosa woods</i>	*	
G1.51	Сфагнові ліси з <i>Betula</i> / <i>Sphagnum Betula woods</i>	*	
G1.6	Букові ліси / <i>Fagus woodland</i>	*	
G1.7	Термофільні листопадні ліси / <i>Thermophilous deciduous woodland</i>	*	
G1.8	Ацидофільні ліси з домінуванням <i>Quercus</i> / <i>Acidophilous Quercus-dominated woodland</i>	*	
G1.925	Бореальні ліси з <i>Populus tremula</i> / <i>Boreal Populus tremula woods</i>	.	?
G1.A1	Ліси з <i>Quercus - Fraxinus - Carpinus betulus</i> на евтрофних і мезотрофних ґрунтах / <i>Quercus - Fraxinus - Carpinus betulus woodland on eutrophic and mesotrophic soils</i>	*	
G1.A4	Ліси на схилах і в ущелинах / <i>Ravine and slope woodland</i>	*	
G3.1B	Альпійські і Карпатські субальпійські ліси з <i>Picea</i> / <i>Alpine and Carpathian subalpine Picea forests</i>	*	
G3.1F	Анклави лісів з <i>Picea abies</i> / <i>Enclave Picea abies forests</i>	*	
G3.25	Карпатські ліси з <i>Larix</i> and <i>Pinus cembra</i> / <i>Carpathian Larix and Pinus cembra forests</i>	*	
G3.4232	Сарматські степові ліси з <i>Pinus sylvestris</i> / <i>Sarmatic steppe Pinus sylvestris forests</i>	*	
G3.4E	Понто-кавказькі ліси з <i>Pinus sylvestris</i> / <i>Ponto-Caucasian Pinus sylvestris forests</i>	*	*
G3.5	Ліси з <i>Pinus nigra</i> (за винятком G3.57 : лісонасаджень <i>Pinus nigra</i>) / <i>Pinus nigra woodland (but excluding G3.57 : Pinus nigra reforestation)</i>	*	*
G3.7	Рівнинні до монтанних середземноморські ліси з <i>Pinus</i> (за винятком	*	*

Код EUNIS	Назва оселища згідно з EUNIS (резол. 4 (1996) Бернської конвенції)	Є в Україні	Є лише в Криму
	<i>Pinus nigra</i>) / Lowland to montane mediterranean <i>Pinus</i> woodland (excluding <i>Pinus nigra</i>)		
G3.9	Хвойні ліси з домінуванням <i>Cupressaceae</i> або <i>Taxaceae</i> / Coniferous woodland dominated by <i>Cupressaceae</i> or <i>Taxaceae</i>	*	*
G3.E	Неморальні заболочені хвойні ліси / Nemoral bog conifer woodland	*	
H	Континентальні оселища не вкриті або слабко вкриті рослинністю / Inland unvegetated or sparsely vegetated habitats		
H1	Суходільні підземні порожнини, печерні комплекси, коридори та водойми / Terrestrial underground caves, cave systems, passages and waterbodies	*	
H2.3	Температно-монтанні кислі силікатні осипища / Temperate-montane acid siliceous screes	*	
H2.4	Температно-монтанні карбонатні та ультралужні осипища / Temperate-montane calcareous and ultra-basic screes	*	
H2.5	Кислі силікатні осипища теплих експозицій / Acid siliceous screes of warm exposures	*	
H2.6	Карбонатні та ультралужні осипища теплих експозицій / Calcareous and ultra-basic screes of warm exposures	*	
H3.1	Кислі силікатні континентальні кліфи / Acid siliceous inland cliffs	*	
H3.2	Лужні та ультра лужні континентальні кліфи / Basic and ultra-basic inland cliffs	*	
H3.511	Вапнякові каррові відслонення / Limestone pavements	*	
X	Комплекси оселищ / Habitat complexes		
X01	Естуарії / Estuaries	*	
X02	Солоні узбережні лагуни / Saline coastal lagoons	*	
X03	Солонуваті узбережні лагуни / Brackish coastal lagoons	*	
X04	Комплекси верхових боліт / Raised bog complexes	*	
X09	Лісові пасовища (з деревним ярусом, що перекриває пасовище) / Pasture woods (with a tree layer overlying pasture)	*?	
X18	Лісостеп / Wooded steppe	*	
X29	Острівні солоні озера / Salt lake islands	*	
X35	Континентальні піщані дюни / Inland sand dunes	*	

ДОДАТОК 6

Рекомендації щодо режимів збереження зникаючих, рідкісних та вразливих угруповань лісових екосистем України, що включені до Зеленої книги України

№	Синтаксони лісових екосистем та інші формації лісів природного і штучного походження (занесені до переліку Зеленої книги України)	Код природного оселища в EUNIS (див. Додатки 4, 5), з якими пов'язані синтаксони, включені до Зеленої книги України	Режими природоохоронних та лісогосподарських заходів в залежності від категорій природно-заповідного фонду України та за межами ПЗФ		
			Території природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, заповідних урочищ	Території інших категорій природно-заповідного фонду України (зони регульованої рекреації національних природних та регіональних ландшафтних парків, заказники тощо)	Господарські зони національних природних і регіональних ландшафтних парків, буферні зони, зони антропогенних ландшафтів біосферних заповідників та окремі ділянки рідкісних рослинних угруповань за межами природно-заповідного фонду (ПЗФ)
1	2	3	4	5	6
Формації лісів природного походження					
Карпати					
Ялиново-кедровососнові ліси					
1	Ялиново-кедровососнові ліси	G3.25	Потребують режиму суворої заповіднос-	Дозволяється проведення освітлення, про-чищення та проріджування, спрямованих на	Дозволяється проведення рубок догляду низької інтен-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

	<i>(Piceeto (abietis)– Pineta (cembrae)</i>		ті**. Рекомендується посилення заходів з охорони від самовільних рубок, організація охорони урожаю від знищення кедрівками та сойками.	усунення конкуренції супутніх кедровій сосні порід, вибіркові санітарні рубки, сприяння поновленню сосни кедрової та створення часткових культур кедрової сосни. Захист урожаю шишок від знищення птахами.	сивності, спрямованих на виведення та утримання у верхньому ярусі сосни кедрової європейської. Розширення ареалу місцезростання за рахунок створення лісових культур кедрової сосни європейської. Протипожежні та профілактичні заходи з метою недопущення скорочення ареалу кедрової сосни. Виділення лісових ділянок з наявністю кедрової сосни у різні види заповідних об'єктів.
Соснові ліси					
2	Соснові ліси (<i>Pineta sylvestris</i>)	G3.4C9	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму суворої чи регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, сприяння природному поновленню. Рекомендувати (за умови оптимального розташування) переведення в категорії територій природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників і національних та регіональних природних парків, заповідних урочищ.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяються рубки догляду слабкої та середньої інтенсивності, спрямовані на усунення конкуренції другорядних порід.

3	Березово–соснові гірські ліси (<i>Betuleto (pendulae)–Pineta (sylvestris)</i>)	G3.E2	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення освітлень та прочищень з метою усунення конкуренції другорядних порід; проведення заходів із сприяння природному поновленню, створення часткових культур. Дозволяється заготівля насіння та живців для подальшого відтворення сосни місцевого походження.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення освітлень та прочищень з метою усунення конкуренції другорядних порід; проведення заходів із сприяння природному поновленню, створення часткових культур сосни реліктового походження.
4	Ялиново–соснові ліси (<i>Piceeto (abietis)–Pineta (sylvestris)</i>)	Новий тип природного оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до G3.E5)	Потребують режиму суворої заповідності**. Дозволяється заготівля насіння та живців для подальшого відтворення сосни місцевого походження; проведення заходів із сприяння природному поновленню по периметру ділянок.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення освітлення та прочищень з метою усунення конкуренції другорядних порід; проведення заходів із сприяння природному поновленню, створення часткових культур.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення освітлення та прочищень з метою усунення конкуренції другорядних порід; проведення заходів із сприяння природному поновленню, створення часткових культур.
5	Скельнодубово–соснові ліси	G1.87	Потребують режиму суворої заповідності.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та	Потребують режиму регульованої заповідності. До-

	<i>(Querceto (petraeae)–Pineta (sylvestris))</i>			живців для подальшого відтворення сосни місцевого походження; проведення заходів із сприяння природному поновленню. Найбільш збережені старовікові ділянки лісу з наявним і життєздатним підростом головних порід рекомендувати (за оптимального розташування ділянок) до приєднання до територій природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників і національних та регіональних природних парків, виділення заповідних урочищ.	звільняється традиційний режим господарювання, що не призводить до зменшення участі у складі насаджень головних порід та скорочення ареалу.
6	Ялиново–ялицево–соснові ліси (<i>Piceeto (abietis)–Abieto (albae)–Pineta (sylvestris)</i>)	Новий тип природного оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до G3.1B22)	Потребують режиму суворої заповідності**.	Аналогічний режим до наведеного вище.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється традиційний режим господарювання, що не призводить до зменшення участі у складі насаджень головних порід та скорочення ареалу.
7	Болотні ліси з <i>Pinus mugo</i>	G3.E1	Потребують режиму суворої заповідності	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та прове-	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється

			ті**.	дення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту сосни.	заготівля насіння, комплекс заходів щодо поліпшення умов росту сосни. Ділянки за межами ПЗФ рекомендуються для переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ.
Букові ліси					
8	Букові ліси (<i>Fageta sylvaticae</i>)	G1.61 G1.63 G1.66	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркові санітарні рубки. Дозволяється заготівля насіння, заходів із сприяння природному поновленню. Доцільно переведення найбільш цінних і збережених ділянок (за умови оптимального розташування) до територій заповідників, заповідних зон національних та регіональних парків, у заповідні урочища.	Дозволяється проведення комплексу лісгосподарських заходів, що забезпечують переважно природне поновлення насаджень. Потребують режиму регульованого заповідання. Дозволяється заготівля насіння, комплекс заходів, що сприяють природному поновленню. Ділянки не охоплені охороною доцільно включати до складу ПЗФ у вигляді об'єктів відповідних категорій.
9	Буково-тисові ліси (<i>Fageta sylvaticae</i>)	G1.6D21	Потребують режиму суворої заповідності	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та прове-	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

	taxoso (baccatae) (виділено 5 рідкісних рослинних асоціацій).		ті**.	дення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту тиса ягідного.	заготівля насіння, комплекс заходів щодо поліпшення умов росту тису ягідного (видалення конкурентних порід, рихлення верхнього шару ґрунту. Ділянки за межами ПЗФ рекомендуються для переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ.
10	Дакійські букові лісів з <i>Symphytum i</i> з <i>Lunaria rediviva</i>	G1.6D21 X	Потребують режиму регульованого заповідання **.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та проведення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту тиса ягідного.	Потребують режиму регульованого заповідання. Дозволяється заготівля насіння, комплекс заходів, що сприяють природному поновленню. Ділянки не охоплені охороною доцільно включати до складу ПЗФ у вигляді об'єктів відповідних категорій.
11	Буково-яворові ліси (<i>Fageto (sylvaticae)-Acereta (pseudoplatani)</i>)	G1.65	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяються проведення рубок догляду та санітарних рубок, спрямованих на утримання явора у верхньому ярусі.	Традиційний режим господарювання. Перехід на вибіркову систему ведення лісового господарства і наближеного до природи лісівництва.

Дубові ліси					
12	Грабово- дубові ліси (<i>Carpineto (betuli)</i> – <i>Querceta (roboris)</i>)	G1.A1	Потребують режиму суворої заповідності**.	Допускається регулювання складу порід рубками догляду низької та середньої інтенсивності, сприяння природному поновленню та створення часткових культур з метою відновлення корінних асоціацій.	Традиційний режим господарювання, спрямований на виведення та утримання в першому ярусі дуба звичайного. Перехід на вибіркову систему ведення лісового господарства і наближеного до природи лісівництва.
Пухнастолипові ліси					
13	Скельнодубово– пухнастолипові ліси (<i>Querceto (petraeae)</i> – <i>Tilieta (tomentosae)</i>)	G1.7C4	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння; проведення заходів із сприяння природному поновленню дуба та липи. Дозволяється проведення рубок догляду низької інтенсивності та вибіркової санітарних рубок. Рекомендується проведення заходів із сприяння природному поновленню дуба та липи. Рекомендувати (за умови оптимального розташування) до приєднання до територій природних заповідників, переведення у заповідні зони національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркової санітарної рубки. Рекомендується проведення заходів із сприяння природному поновленню та створення часткових культур. Найбільш збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ.
14	Крупнолистолипо-	G1.7C4	Аналогічний до наведе-	Аналогічний до наведеного вище.	Аналогічний до вище наведе-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

	во–пухнастолипові ліси (<i>Tilieta tomentosae et platyphyllae</i>)		деного вище**.		деного.
Сіровільхові ліси					
15	Сіровільхові ліси (<i>Alneta (incanae)</i>)	G1.1214	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення вибіркової санітарної рубки, заходів із сприяння природному поновленню та створення оптимальних умов для відновлення та росту бузку угорського.	Потребують режиму регульованої заповідності, спрямованого на збереження природної структури ценозу.
Скельнодубові ліси					
16	Скельнодубові ліси (з участю дуба Далешампі) (<i>Querceta (petraeae–dalechampii)</i>)	G1.87	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення лісгосподарських заходів, спрямованих на відновлення у складі дуба Далешампі (рубки догляду слабкої інтенсивності, вибіркової санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків та похідних дерево-станів). Рекомендувати переведення в категорії заповідних зон національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму регульованої заповідності; Дозволяється проведення лісгосподарських заходів, спрямованих на відновлення у складі дуба Далешампі (рубки догляду слабкої інтенсивності, вибіркової санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків та похідних дерево-станів).

					Старовікові насадження з участю дуба Далемшпі різного віку за межами ПЗФ рекомендувати переведення до різних категорій ПЗФ.
17	Скельнодубові ліси (<i>Querceta (petraeae)</i>)	G1.87	Аналогічний до наведеного вище**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення лісгосподарських заходів, спрямованих на природне відновлення дуба скельного (рубки догляду слабкої інтенсивності, вибіркові санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків та похідних деревостанів, сприяння природному поновленню, створення часткових культур).	Допускається традиційний режим лісокористування, що забезпечує природне поновлення дуба скельного. Дозволяється проведення лісгосподарських заходів, що сприяють природному відновленню корінних ценозів (рубки догляду слабкої інтенсивності, вибіркові санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків та похідних деревостанів, сприяння природному поновленню, створення часткових лісових культур). Перехід на вибіркочу систему ведення лісового господарства і наближеного до

					природи лісівництва. Найбільш цінні старовікові ділянки, де спостерігаються відновні процеси за межами ПЗФ рекомендувати до переведення у їх до різних категорій об'єктів ПЗФ.
18	Білоясенево–скельнодубові ліси (<i>Fraxineto (orni)–Querceta (petraeae)</i>)	G1.87	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяються господарські заходи, спрямовані на підтримання стабільності ценозу, природного поновлення головних порід у його складі. Рекомендувати до приєднання (за оптимального його розташування) до територій природних заповідників, переведення до заповідних зон національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму обмеженого лісокористування, що не призводить до зменшення частки едифікаторних видів та скорочення ареалу. Найбільш цінні і збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різні категорії ПЗФ.
19	Ялицево–скельнодубові ліси (<i>Abieto (albae)–Querceta (petraeae)</i>)	G1.87	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду низької інтенсивності, санітарних вибіркових рубок, реконструктивних та лісовідновних заходів, спрямованих на утримання в складі головних порід. Рекомендувати найбільш збережені ділянки (за оптимального розташування) приєднувати до заповідних зон національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують обмеженого режиму господарювання. Дозволяється проведення рубок догляду середньої та низької інтенсивності, вибіркових санітарних рубок, реконструктивних та лісовідновних заходів (створення часткових

				ти до територій природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників і національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	лісових культур, сприяння природному поновленню тощо), спрямованих на утримання у першому ярусі головних порід та створення оптимальних умов для їх поновлення. Найбільш цінні і збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різні категорії ПЗФ.
Яворові ліси Карпат					
20	Яворові ліси <i>(Aceretum pseudoplatani)</i>	G1.A464	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду, вибіркового санітарного рубок, заходів із сприяння природному поновленню, спрямованих на бажане співвідношення деревних порід у складі. Перехід на вибіркову систему ведення лісового господарства і наближеного до природи лісівництва. Рекомендувати найкращі ділянки для приєднання до територій існуючих заповідників, буферних зон біосферних заповідників, заповідних зон національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Допускається традиційний режим господарювання, спрямований на збереження у складі насаджень явора всіх вікових груп. Рекомендувати окремі ділянки з наявним різновіковим підростом явора для переведення в категорії ПЗФ різного рівня. Потребують режиму регульованого заповідання. Дозволяється заготівля насіння. Якщо виділ не нале-

					жить до складу ПЗФ, доцільним є надання йому статусу природно-заповідного об'єкта відповідної категорії.
21	Буково-ясенево-яворові ліси (<i>Fageto (sylvaticae)–Fraxineto (excelsioris)-Acereta (pseudoplatani)</i>)	G1.A464	Потребують режиму суворої заповідності**.	Аналогічний до наведеного вище.	Допускається традиційний режим господарювання, спрямований на збереження у складі насаджень явора й ясена всіх вікових груп. Окремі ділянки з наявним різновіковим підростом явора та ясена за межами ПЗФ рекомендувати для переведення до різних категорій ПЗФ.
Крим:					
Ялівцеві ліси					
22	Високоялівцеві ліси <i>Junipereta excelsioris</i>	G3.93	Дотримання режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяються господарські заходи, спрямовані на збереження фітоценозу: сприяння природному поновленню, протипожежні заходи та попереджувальні заходи. Рекомендувати в разі можливості приєднання до територій природних заповідників, переведення у заповідні зони національних та регіональних природних парків, заповідні	Традиційний режим господарювання, що не призводить до погіршення стану лісів та зменшення їх площі; лісовідновні заходи за принципами наближеного до природи лісівництва; протипожежні заходи, біологічні заходи проти шкідників та

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

				урочища.	хвороб.
23	Пухнастодубово–високоялівцеві ліси <i>(Querceto pubescentis)–Juniperetum excelsae)</i>	G3.93	Аналогічний режим до наведеного вище **.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяються господарські заходи, спрямовані на збереження фітоценозу: сприяння природному поновленню (підсів), рубки догляду низької інтенсивності, спрямовані на часткове усунення конкурентних порід та агресивних інтродукованих видів; вибіркові санітарні рубки (сухостій, вражені хворі та фаутні дерева), протипожежні заходи та попереджувальні заходи проти шкідників та хвороб. Рекомендувати у разі можливості приєднання до територій природних заповідників, переведення у заповідні зони національних та регіональних природних парків, заповідні урочища	Дозволяються господарські заходи, спрямовані на збереження фітоценозу: сприяння природному поновленню, створення піднаметових і часткових культур, рубки догляду низької інтенсивності, спрямовані на часткове усунення конкурентних порід. Перехід на вибірккову систему ведення лісового господарства і наближеного до природи лісівництва.
24	Суничниково–високоялівцеві ліси <i>(Arbuteto andrachnis)–Junipereta excelsae)</i>	G3.93	Аналогічний режим до наведеного вище**.	Аналогічний режим до наведеного вище.	Аналогічний режим до наведеного вище.
25	Високоялівцеві–суничникові ліси <i>(Junipereto</i>	Новий тип природного	Аналогічний режим до наведеного вище**.	Аналогічний режим до наведеного вище.	Аналогічний режим до наведеного вище.

	<i>(excelsae)–Arbuteta (andrachnis)</i>	оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до F6.2)			
26	Фісташково–високоялівцеві ліси <i>(Pistacieto (muticae) Junipereta (excelsae))</i>	G3.93	Аналогічний режим до наведеного вище**	Аналогічний режим до наведеного вище.	Аналогічний режим до наведеного вище.
27	Вонючоялівцеві ліси <i>(Junipeta foetidissima)</i>	G3.94	Дотримання режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяються господарські заходи, спрямовані на збереження фітоценозу: сприяння природному поновленню, протипожежні заходи та попереджувальні заходи. Рекомендувати у разі можливості приєднання до територій природних заповідників, переведення у заповідні зони національних та регіональних природних парків, заповідні урочища.	Традиційний режим господарювання, що не призводить до погіршення стану лісів та зменшення їх площі; лісовідновні заходи за принципами наближеного до природи лісівництва; протипожежні заходи, біологічні заходи проти шкідників та хвороб.
28	Червоноялівцеві ліси <i>(Junipeta)</i>	G3.99	Аналогічний режим до наведеного вище	Аналогічний режим до наведеного вище.	Аналогічний режим до наведеного вище.

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

	<i>oxycedrus)</i>		**		
Кримськососнові ліси					
29	Кримськососнові ліси (<i>Pineta pallasianae</i>)	G3.565	Дотримання режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяється проведення освітлень та прочищень низької та середньої інтенсивності, проведення вибіркового санітарних рубок; протипожежні та профілактичні заходи з попередження розвитку шкідників та хвороб. Рекомендувати (за умови оптимального розташування) до переведення в категорії заповідних зон національних та регіональних природних парків, заповідні урочища.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяється проведення рубок догляду та вибіркового санітарних рубок.
30	Пухнастодубово-кримськососнові ліси (<i>Querceto pubescentis</i>)-<i>Pineta pallasianae</i>)	G3.565	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяється проведення освітлення та прочищення низької та середньої інтенсивності, а також вибіркового санітарні рубки, сприяння природному поновленню, протипожежні та профілактичні заходи з попередження розвитку хвороб та шкідників. Рекомендувати найбільш цінні ділянки за умови сприятливого їх розташування до переведення в заповідні зони національних та регіональних природних парків, заповідні урочища.	Рекомендується традиційний режим збалансованого природокористування (рубки догляду низької та середньої інтенсивності, санітарні та протипожежні заходи, заходи із сприяння природному поновленню, створення часткових та піднаметових культур дуба пухнастого. Перехід на вибіркочу систему ведення лісового госпо-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

					дарства і наближеного до природи лісівництва.
31	<i>Скельнодубово–кримськососнові ліси (Querceto (petraeae)–Pineta (pallasianae))</i>	G3.565	Аналогічний режим до наведеного вище**.	Аналогічний режим до наведеного вище.	Аналогічний режим до наведеного вище.
32	<i>Східнограбово–кримськососнові ліси (Carpineto (orientalis) – Pineta (pallasianae))</i>	G3.565	Аналогічний режим до наведеного вище**.	Аналогічний режим до наведеного вище.	Дозволяється проведення рубок догляду низької інтенсивності, а також вибіркові санітарні рубки. Доцільно виділення лісових генетичних резерватів з метою збереження генофонду.
Кохасоснові ліси					
33	Кохасоснові ліси <i>Pineta (kochianae)</i>	G3.4EX	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяється проведення освітлення та прочищення в молодняках, а також вибіркові санітарні рубки, заходів із сприяння природному поновленню, протипожежні та профілактичні заходи.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, а також вибіркові санітарні рубки, заходи із сприяння природному поновленню, створення часткових культур, протипожежні та профілактичні заходи.

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Станкевичасоснові ліси					
34	Станкевичасоснові ліси (<i>Pineta (stankewiczii)</i>)	G3.75X1	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяється проведення освітлення та очищення в молодняках, а також вибіркові санітарні рубки, заходів із сприяння природному поновленню, протипожежні та профілактичні заходи.	Потребують режиму регульованої заповідності; дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, а також вибіркові санітарні рубки, заходи із сприяння природному поновленню, створення часткових культур, протипожежні та профілактичні заходи.
Пухнастодубові ліси					
35	Східнограбово–пухнастодубові ліси (<i>Carpineto (orientalis)-Querceta (pubescentis)</i>)	G1.738	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду низької інтенсивності та вибіркового санітарних рубок, проведення заходів зі сприяння природному поновленню, створення часткових культур дуба пухнастого. Рекомендувати найбільш цінні старовікові насадження з наявним і життєздатним поновленням дуба різного віку до переведення в заповідні урочища.	Дозволяється традиційний режим господарювання, що не призводить до зменшення у насадженні частки дуба пухнастого та скорочення ареалу цих лісів. Рекомендувати найбільш цінні старовікові насадження з наявним і життєздатним поновленням дуба різного віку до переведення в ПЗФ різного рівня.

Скельнодубові ліси					
36	Скельнодубові ліси (<i>Querceta (petraeae)</i>)	G1.A7	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду низької інтенсивності та вибіркових санітарних рубок, проведення заходів із сприяння природному поновленню. Рекомендувати найбільш цінні старовікові насадження з наявним і життєздатним поновленням дуба різного віку до переведення в заповідні урочища. Перехід на вибірккову систему ведення лісового господарства і наближеного до природи лісівництва.	Дозволяється традиційний режим господарювання, що не призводить до зменшення у насадженні частки дуба та деградації ареалу цих лісів. Рекомендувати найбільш цінні старовікові насадження з наявним і життєздатним поновленням дуба різного віку до переведення в ПЗФ різного рівня.
Фісташкові ліси					
37	Фісташкові ліси (<i>Pistacieta (muticae)</i>)	G1.7CX	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення заходів із сприяння природному поновленню фісташки, створення часткових лісових культур. Рекомендувати найбільш збережені і стійкі ділянки до приєднання (за умови оптимального розташування) до території природних парків, в заповідні зони національних та регіональних природних парків, заповідні урочища.	Дозволяється проведення лісгосподарських заходів, спрямованих на збереження та розширення ареалу.

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

38	Пухнастодубово-фісташкові ліси (<i>Querceto (pubescentis)-Pistacieta (muticae)</i>)	G1.7CX	Потребують режиму суворої заповідності**.	Дозволяється проведення регульованих заходів із сприяння природному поновленню дуба та фісташки, регулювання конкурентного впливу рубками догляду слабкої інтенсивності, сприяння природному поновленню, заходи щодо поліпшення санітарного стану лісів. Найбільш цінні ділянки старовікових насаджень з наявним поновленням головних порід доцільно (за умови їх оптимального розташування) включати в заповідні зони національних та регіональні природних парків та створювати заповідні урочища.	Дозволяється проведення системи лісогосподарських заходів, що не призводять до зменшення у складі головних порід та зменшення площі їх ділянок.
Вільхові ліси					
39	Кримські гірські стрічкові вільхові ліси (<i>Alnetea glutinosa</i>)	G1.127X	Потребують режиму суворої заповідності**.	Дозволяється проведення регульованих заходів із сприяння природному поновленню вільхи, регулювання конкурентного впливу рубками догляду слабкої інтенсивності, сприяння природному поновленню, заходи щодо поліпшення санітарного стану лісів. Найбільш цінні ділянки старовікових насаджень з наявним поновленням головних порід доцільно (за умови їх оптимального розташування) включати в заповідні зони національних та регіональні природних парків та створювати заповідні урочища.	Дозволяється проведення системи лісогосподарських заходів, що не призводять до зменшення у складі головних порід та скорочення площі їх ділянок.

				ків та створювати заповідні урочища.	
Кленові ліси					
40	Стевенокленові ліси (<i>Acereta stevenii</i>)	G1.A47X	Потребують режиму суворої заповідності**.	Дозволяється проведення регульованих заходів із сприяння природному поновленню клена, регулювання конкурентного впливу рубками догляду слабкої інтенсивності, сприяння природному поновленню, заходи щодо поліпшення санітарного стану лісів. Найбільш цінні ділянки старовікових насаджень з наявним поновленням головних порід доцільно (за умови їх оптимального розташування) включати в заповідні зони національних та регіональних природних парків та створювати заповідні урочища.	Дозволяється проведення системи лісогосподарських заходів, що не призводять до зменшення у складі головних порід та скорочення площі їх ділянок.
Полісся:					
Соснові ліси					
41	Соснові ліси (<i>Pineta sylvestris</i>): 1) соснові ліси рододендрові; 2) перестійні типові ліси (зеленомохові, чорницеві); 3) сосняки лишайникові	Нові типи природних оселищ, відсутніх в класифікації EUNIS (умовно	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок середньої та низької інтенсивності, вибіркових санітарних рубок, сприяння природному поновленню та створення часткових і піднаметових культур, протипожежних та санітарних заходів з попередження виникнення вогнищ хвороб та шкідників. Найбільш цінні ділянки з наявністю рододе-	Дозволяється традиційний режим господарювання, що суттєво не змінює структуру ценозів і не призводить до зменшення участі рододендрона та зменшення його ареалу. Найбільш цінні і збережені ділянки за межами ПЗФ ре-

		зарахований до G3.4 G3.B4)		ндрона рекомендується (за оптимального розташування) приєднувати до територій існуючих природних заповідників, переводити у заповідні зони національних природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	комендувати до переведення в різні категорії ПЗФ.
42	Ялиново–пухнастоберезово–соснові ліси (<i>Piceeto (abietis)–Betuleto (pubescentis)–Pineta (sylvestris)</i>)	Новий тип природного оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до G.3.4)	Аналогічний режим до вище наведеного**.	Дозволяється регульований режим господарювання, що сприяє збереженню складної породної і вікової структури насаджень. Дозволяється проведення протипожежних та профілактичних заходів з метою попередження виникнення вогнищ хвороб та шкідників, заходи з природного поновлення хвойних порід. Найбільш цінні ділянки рекомендується (за оптимального розташування) приєднувати до територій існуючих природних заповідників, переводити у заповідні зони національних природних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Дозволяється традиційний режим господарювання, що сприяє збереженню складної породної й вікової структури. Найбільш цінні та збережені ділянки рекомендується переводити до категорій ПЗФ різного рівня.
43	Ялиново–вільхово–соснові ліси (<i>Piceeto (abietis)–Alneto (glutinosa)–Pineta (sylvestris)</i>)	G1.52	Аналогічний режим до вище наведеного**	Дозволяється регульований режим господарювання, що сприяє збереженню складної породної і вікової структури насаджень. Дозволяється проведення профілактичних заходів з метою попередження виникнення	Аналогічний режим до наведеного вище.

				вогниць хвороб та шкідників, заходи з природного поновлення хвойних порід. Найбільш цінні ділянки рекомендується (за оптимального розташування) приєднувати до територій існуючих природних заповідників, переводити у заповідні зони національних природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	
Ялинові ліси					
44	Ялинові ліси (<i>Piceeta (abietis)</i>)	G3.A1	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та живців для подальшого відтворення смереки місцевого походження; проведення заходів із сприяння природному поновленню. Найбільш збережені старовікові ділянки лісу з наявним і життєздатним підростом головних порід рекомендувати (за оптимального розташування ділянок) до приєднання до категорії територій природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників і національних та регіональних природних парків, виділення заповідних урочищ.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється традиційний режим господарювання, що не призводить до зменшення участі у складі насаджень головних порід та скорочення ареалу.
45	Сфагново-ялинові	G3.E6	Потребують режиму	Потребують режиму суворої заповідності.	Потребують режиму суворої

	заболочені ліси (<i>Sphagneto-Piceeta</i> (<i>abies</i>))		суворої заповідності**.	Дозволяється заготівля насіння та проведення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту смереки.	заповідності. Дозволяється заготівля насіння, комплекс заходів щодо поліпшення умов росту смереки. Ділянки за межами ПЗФ рекомендуються для переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ.
Березові ліси					
46	Пухнастоберезові (<i>Betuleta pubescens</i>) лісові болота	G3.EX	Потребують режиму суворої заповідності**. Можливе проведення заходів, спрямованих на відновлення порушеного гідрорежиму на суміжних територіях.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та проведення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту берези. Можливе проведення заходів, спрямованих на відновлення порушеного гідрорежиму.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, комплекс заходів щодо поліпшення умов росту берези. Ділянки за межами ПЗФ рекомендуються для переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ. Можливе проведення заходів, спрямованих на відновлення порушеного гідрорежиму.
Лісостеп					
Соснові ліси					
47	Соснові ліси (<i>Pineta sylvestris</i>) - перестійні	Новий тип природного	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяються лісогосподарські заходи низької інтенсивності, спрямовані на під-	Допускається традиційний режим господарювання, орієнтований на природне від-

		оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до G3.42)		тримку стійкості ценозів та природне їх відновлення. Окремі ділянки, найменш зачеплені процесами всихання, можуть рекомендуватися до переведення в заповідні зони національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	новлення ценозів. Дозволяється проведення санітарних рубок, створення часткових та суцільних культур, сприяння природному поновленню головної породи. Окремі цінні лісові ценози, що зростають в типових умовах, можуть рекомендуватися до включення їх в ПЗФ різного рівня.
48	Буково–соснові ліси Розточчя, Гологір та Вороняків (<i>Fageto (sylvaticae)-Pineta (sylvestris)</i>)	Новий тип природного оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до G3.42)	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та живців для подальшого відтворення головних порід; проведення заходів із сприяння природному поновленню по периметру ділянок. Дозволяється заготівля насіння та живців для подальшого відтворення головних порід. Найбільш цінні ділянки рекомендуються до переведення у заповідні зони національних та регіональних парків, заповідні урочища.	Дозволяється традиційний режим господарювання, що забезпечує відновлення корінних ценозів природним шляхом або обмеженими лісокультурними заходами (часткові лісові культури, сприяння природному поновленню).

Дубові ліси						
49	Дубові ліси <i>roboris</i>	перестійні (<i>Querceta</i>)	Новий тип природного оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до G1.7.A)	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують регульованого режиму заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду, спрямованих на поліпшення умов росту та розвитку дуба, вибіркового санітарних рубок; проведення заходів із сприяння природному поновленню та створенню часткових і піднаметових культур дуба. Найбільш цінні ділянки можуть (за умови зручного розташування) приєднуватися до територій природних заповідників, переводитися у заповідні зони національних та регіональних парків, заповідні урочища.	Рекомендується традиційний режим господарювання, спрямований на відновлення ценозів, головним чином, природним шляхом. Найбільш цінні перестійні насадження з наявністю різновікового підросту головної породи рекомендувати для переведення в об'єкти ПЗФ різного рангу.
50	Грабово-дубові ліси <i>(Carpineto betuli)–Querceta (roboris)</i>	перестійні	Новий тип природного оселища, відсутній в класифікації EUNIS (умовно зарахований до	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують регульованого режиму заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду та реконструктивних заходів, спрямованих на поліпшення умов росту та розвитку дуба, вибіркового санітарних рубок; проведення заходів із сприяння природному поновленню та створенню часткових і піднаметових культур дуба. Найбільш цінні ділянки можуть (за умови зручного розташування) приєднуватися до територій природних заповідників, перево-	Рекомендується традиційний режим господарювання, спрямований на утримання у складі насадження панівного становища дуба. Дозволяється проведення рубок догляду, спрямованих на поліпшення умов росту та розвитку дуба, вибіркового санітарних рубок; проведення заходів із сприяння природному

		G1.7.A)		дитися у заповідні зони національних та регіональних парків, заповідні урочища.	поновленню та створенню часткових і піднаметових культур дуба. Найбільш збережені ділянки можна рекомендувати для переведення у ПЗФ різного рівня.
51	Грабово–ясенево–дубові перестійні ліси <i>(Carpineto (betuli)–Fraxineto (excelsioris)–Querceta (roboris)</i>	G1.A1	Аналогічний до вище наведеного**.	Потребують регульованого режиму заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду та реконструктивних заходів, спрямованих на поліпшення умов росту та розвитку дуба, вибіркових санітарних рубок; проведення заходів із сприяння природному поновленню дуба та ясена та створення при потребі часткових і піднаметових культур дуба. Найбільш цінні ділянки можуть (за умови зручного розташування) приєднуватися до територій природних заповідників, переводитися у заповідні зони національних та регіональних парків, заповідні урочища.	Рекомендується традиційний режим господарювання, спрямований на утримання у складі насаджень панівного становища дуба. Дозволяється проведення рубок догляду, спрямованих на поліпшення умов росту та розвитку дуба та ясена, вибіркових санітарних рубок; проведення заходів із сприяння природному поновленню дуба і ясена та створення при потребі часткових і піднаметових культур дуба. Найбільш збережені ділянки можна рекомендувати для переведення у ПЗФ різного

					рівня.
Степ:					
Крейдянососнові ліси					
52	Крейдяно-соснові ліси (<i>Pineta cretaceae</i>)	G3.42X	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та живців для подальшого відтворення, проведення заходів із сприяння природному поновленню, вибіркових санітарних рубок, протипожежних заходів. Рекомендувати переведення в категорії територій заповідних зон національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та живців для подальшого відтворення, проведення заходів із сприяння природному поновленню, вибіркових санітарних рубок, протипожежних заходів. Рекомендувати найбільш цінні ділянки для переведення в категорії ПЗФ різного рівня.
53	Дубово-крейдянососнові ліси (<i>Querceto (roboris)–Pinetum (cretaceae) cotinosum</i>)	G3.42X	Аналогічний режим до наведеного вище**.	Аналогічний режим до наведеного вище.	Аналогічний режим до наведеного вище
Соснові ліси					
54	Соснові перестійні ліси (<i>Pineta sylvestris</i>)	G3.423	Потребують режиму суворої заповідності**.	Допускається традиційний режим господарювання, орієнтований на природне відновлення ценозів. Дозволяється проведення	Найбільш старі і унікальні насадження природного походження доцільно перево-

				санітарних рубок, створення часткових та суцільних культур, сприяння природному поновленню головної породи. Окремі цінні лісові ценози, що зростають в типових умовах, можуть рекомендуватися до включення їх в ПЗФ різного рівня.	дити до різних видів ПЗФ.
Дубові ліси					
55	Дубові ліси (<i>Querceta roboris</i>) Старовікові, природного походження й природного видового складу деревного, чагарникового й трав'яного ярусів.	G1.22 G1.7A122 4	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують регульованого режиму заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду, спрямованих на поліпшення умов росту та розвитку дуба, вибіркових санітарних рубок; проведення заходів із сприяння природному поновленню та створенню часткових і піднаметових культур дуба. Найбільш цінні ділянки можуть (за умови зручного розташування) приєднуватися до територій природних заповідників, переводитися у заповідні зони національних та регіональних парків, заповідні урочища.	Рекомендується традиційний режим господарювання, спрямований на відновлення ценозів, головним чином, природним шляхом. Найбільш цінні перестійні насадження з наявністю різновікового підросту головної породи рекомендувати для переведення в об'єкти ПЗФ різного рангу.
56	Пухнастодубові ліси (<i>Querceta pubescentis</i>)	G1.7A122 2	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду низької інтенсивності та вибіркової санітарної рубки, проведення заходів із сприяння природному понов-	Потребують обмеженого режиму користування. Дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркової

				ленню дуба пухнастого. Рекомендувати найбільш цінні ділянки (за оптимального розташування) для переведення в заповідні зони національних природних та регіональних парків, у заповідні урочища.	санітарної рубки, проведення заходів із сприяння природному поновленню та створенню часткових лісових культур, протипожежні заходи. Рекомендувати найбільш цінні та старі ділянки лісу для переведення в об'єкти ПЗФ різного рівня.
Дніпровськоберезові ліси					
57	Дніпровсько-березові ліси (<i>Betuleta (borysthénicae)</i>)	G1.91X	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду та вибіркового санітарних рубок для створення сприятливих умов для росту берези. Рекомендувати (за умови зручного розташування) до приєднання до територій природних парків, переведення у заповідні зони природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркового санітарних рубок для поліпшення умов росту та відновлення берези. Найбільш збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різних категорій ПЗФ.
58	Осиково-дніпровськоберезові	G1.91X G1.41	Аналогічний до вище наведеного**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, про-	Аналогічний до наведеного вище.

	ліси (<i>Populeto (tremulae)</i> – <i>Betuleta (borysthénicae)</i>)			ведення рубок догляду та вибіркового санітарних рубок, спрямованих на утримання в складі берези дніпровської та створення сприятливих умов для її поновлення. Рекомендувати (за умови зручного розташування) до приєднання до територій природних парків, переведення у заповідні зони природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	
59	Дубово– дніпровськоберезові ліси (<i>Querceto(roboris)–</i> <i>Betuleta (borysthénicae)</i>)	G1.91X	Аналогічний до вище наведеного**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибірково санітарні рубки для створення сприятливих умов для поновлення і росту дуба та берези. Рекомендувати найбільш цінні ділянки із задовільним процесом поновлення дуба та берези (за умови зручного розташування) приєднувати до територій природних парків, для переведення у заповідні зони національних та регіональних природних парків, заповідні урочища..	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркового санітарних рубок для поліпшення умов росту та відновлення дуба і берези. Найбільш збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різних категорій ПЗФ.
Вербові ліси					
60	Вербові ліси (з <i>Salix alba</i> , <i>S. fragilis</i> , <i>S.</i>	G1.11	Потребують режиму суворої заповідності**.	Допускається регулювання складу порід рубками догляду низької та середньої	Традиційний режим господарювання, спрямований на

	<i>xrubens</i>)			інтенсивності, сприяння природному поновленню та створення часткових культур з метою відновлення корінних асоціацій.	виведення та утримання в першому ярусі верби.
Тополеві ліси					
61	Вербово-тополеві ліси (<i>Saliceto-Populeta (alba)</i>)	G1.11	Потребують режиму суворої заповідності.	Допускається регулювання складу порід рубками догляду низької та середньої інтенсивності, сприяння природному поновленню та створення часткових культур з метою відновлення корінних асоціацій.	Традиційний режим господарювання, спрямований на виведення та утримання в першому ярусі верби та тополі.
Чорновільхові ліси					
62	Ясенево-чорновільхові заболочені ліси (<i>Fraxineto – Alnetea</i>)	G1.21	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та проведення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту ясена та вільхи. Рекомендувати (за умови зручного розташування) до приєднання до територій природних парків, переведення у заповідні зони природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, комплекс заходів щодо поліпшення умов росту ясена та вільхи. Ділянки за межами ПЗФ рекомендуються для переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ.
63	Заболочені чорновільхові ліси (<i>Alnetea</i>)	G1.41	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння,	Потребують режиму регульованої заповідності. До-

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

	<i>glutinosae</i>)			проведення рубок догляду та вибіркового санітарних рубок для створення сприятливих умов для росту вільхи. Рекомендувати (за умови зручного розташування) до приєднання до територій природних парків, переведення у заповідні зони природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	звільняється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркового санітарних рубок для поліпшення умов росту та відновлення вільхи. Найбільш збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різні категорії ПЗФ. В умовах степової зони - традиційний режим господарювання, спрямований на виведення та утримання в першому ярусі вільхи чорної.
Дубові ліси					
64	Заболочені дубові ліси (Querceta roboris)	G1.42	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та проведення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту дуба.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, комплекс заходів щодо поліпшення умов росту дуба. Ділянки за межами ПЗФ рекомендуються для переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ.

Скельнодубові ліси					
65	Скумп'єво- скельно-дубові ліси <i>Cotineto (coggigriae) Querceta (petraeae)</i>	G1.7A1X X	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння та проведення рубок догляду для створення сприятливих умов для росту дуба.	Потребують режиму суворої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, комплекс заходів щодо поліпшення умов росту дуба. Ділянки за межами ПЗФ рекомендуються для переведення в різні категорії об'єктів ПЗФ.
66	Кизилово- скельно-дубові ліси <i>Corneto (mas) - Querceta (petraeae)</i>	G1.7A1X X	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду та вибіркових санітарних рубок для створення сприятливих умов для росту дуба. Рекомендувати (за умови зручного розташування) до приєднання до територій природних парків, переведення у заповідні зони природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркових санітарних рубок для поліпшення умов росту та відновлення дуба. Найбільш збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різні категорії ПЗФ.
Липові ліси					
67	Липові ліси на схилах (<i>Tilieta cordati</i>) 1-9, 14	G1.A5	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду та вибіркових	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

				санітарних рубок для створення сприятливих умов для росту липи. Рекомендувати (за умови зручного розташування) до приєднання до територій природних парків, переведення у заповідні зони природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркового санітарних рубок для поліпшення умов росту та відновлення липи. Найбільш збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різні категорії ПЗФ.
Соснові ліси					
68	Дубово-соснові освітлені ліси (<i>Querceto (roboris)-Pineta (sylvestris)</i>) 1, 2, 3, 13	G4.7	Потребують режиму суворої заповідності**.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється заготівля насіння, проведення рубок догляду та вибіркового санітарних рубок для створення сприятливих умов для росту дуба та сосни. Рекомендувати (за умови зручного розташування) до приєднання до територій природних парків, переведення у заповідні зони природних національних та регіональних природних парків, у заповідні урочища.	Потребують режиму регульованої заповідності. Дозволяється проведення рубок догляду низької та середньої інтенсивності, вибіркового санітарних рубок для поліпшення умов росту та відновлення дуба та сосни. Найбільш збережені ділянки за межами ПЗФ рекомендувати до переведення в різних категорій ПЗФ або особливо захисні лісові ділянки.

** Відповідно до Закону України “Про природно-заповідний фонд України”, на територіях природних заповідників, заповідних зон біосферних заповідників, національних природних та регіональних ландшафтних парків, а також заповідних урочищ можуть здійснюватися заходи, спрямовані на збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, а також протипожежні і санітарні заходи.

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

ДОДАТОК 7

Деякі загальні рекомендовані заходи щодо збереження окремих еколого-ценотичних груп раритетних видів рослин

У додатку наведені лише загальні підходи до оптимізації стану популяцій зазначених видів, як приклад можливого узагальнення підходів. В основі збереження видового різноманіття рослинного світу лежить принцип індивідуального підходу з урахуванням екологічних потреб видів. Тому, для досягнення максимальної ефективності збереження видового різноманіття на природоохоронних територіях необхідно керуватися положеннями конкретних менеджмент-планів, проєктів організації територій тощо. В ідеальному варіанті й у відповідності з вимогами Закону України «Про червону книгу України» конкретний менеджмент-план має бути розроблений для кожного локалітету виду, що підлягає збереженню.

Раритетний вид (українська й латинська назви)	Охоронний статус	Загальні рекомендації щодо оптимізації збереження
Лісові трав'яні види ***		
Аконіт Бессера <i>Aconitum besserianum</i> Andr. ex Trautv.	національний (ЧКУ), ендемик	Першочерговим є збереження видоспецифічних типів оселищ і рослинних угруповань, що відповідають лісовим умовам і необхідні для існування популяцій видів. Підтримання природної мозаїчності лісових угруповань і природного піднаметового покриву, як трав'яного, так і підліску. У разі проведення спеціальних лісгосподарських чи природоохоронних заходів, необхідно здійснювати екологічну оцінку можливого їх впливу на популяції охоронюваних видів. Проектувати та проводити лише заходи з наближеного до природи лісівництва, чи вибіркової системи лісгосподарювання. Для деяких із названих видів важливою є заборона збирання на букети чи як лікарської сировини.
Аконіт опушеноплодий <i>Aconitum lasiocarpum</i> (Rchb.) Gáyer	національний (ЧКУ)	
Дельфіній високий <i>Delphinium elatum</i> L.	національний (ЧКУ)	
Осока затінкова <i>Carex umbrosa</i> Host	національний (ЧКУ)	
Осока збіднена <i>Carex depauperata</i> Curt. ex With.	національний (ЧКУ)	
Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> L.	національний (ЧКУ)	
Чина ряба <i>Lathyrus venetus</i> (Mill.) Wohlf.	національний (ЧКУ)	
Сугайник угорський <i>Doronicum hungaricum</i> Riechenb. fil.	національний (ЧКУ)	
Секуригера тонка <i>Securigera elegans</i> (Pančić) Lassen	національний (ЧКУ)	
Регнерія палермська <i>Roegneria panormitana</i> (Parl.) Nevski	національний (ЧКУ)	
Ранник весняний <i>Scrophularia vernalis</i> L.	національний (ЧКУ)	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська й латинська назви)	Охоронний статус	Загальні рекомендації щодо оптимізації збереження
Лісові та лісо-болотні кущики й напівкущики		
Бруслина карликова <i>Euonymus nana</i> Bieb.	національний (ЧКУ)	Збереження відповідних типів оселищ та рослинних угруповань. Підтримання необхідного гідрорежиму (Хамедафна чашкова), збереження скельних відслонень та захист їх від випалювання (Таволга польська). Заборона проведення будь-яких заходів, що руйнують наземне вкриття в лісових ценозах.
Хамедафна чашкова <i>Chamaedaphne calyculata</i> (L.) Moench	національний (ЧКУ)	
Рускус під'язиковий <i>Ruscus hypoglossum</i> L.	національний (ЧКУ)	
Таволга польська <i>Spiraea polonica</i> Blocki	національний (ЧКУ)	
Лісові й лісо-болотні дерева та кущі		
Береза Клокова <i>Betula klokovii</i> Zaverucha	національний (ЧКУ) ендемік	Заборона вирубування особин зазначених видів дерев та кущів. Збереження екологічних умов, необхідних для нормального функціонування відповідних лісових оселищ та рослинних угруповань. Заборона проведення будь-яких видів рубок в угрупованнях з переважанням у деревостані чи підліску зазначених видів, за винятком лісовідновних рубок з вибіркою конкурентних порід.
Модрина польська <i>Larix polonica</i> Racib.	національний (ЧКУ), ендемік	
Береза низька <i>Betula humilis</i> Schrank	національний (ЧКУ)	
Бузок східнокарпатський <i>Syringa josikaea</i> Jacq.	національний (ЧКУ)	
Верба Старке <i>Salix starkeana</i> Willd.	національний (ЧКУ)	
Ялівець високий <i>Juniperus excelsa</i> Bieb.	національний (ЧКУ)	
Ялівець смердючий <i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	національний (ЧКУ)	
Ясен білоцвітий <i>Fraxinus ornus</i> L.	національний (ЧКУ)	
Фісташка туполиста <i>Pistacia mutica</i> Fisch. & C.A.Mey.	національний (ЧКУ)	
Тис ягідний <i>Taxus baccata</i> L.	національний (ЧКУ)	
Сосна піцундська <i>Pinus brutia</i> Ten. var. <i>pityusa</i> (Steven) Silba	національний (ЧКУ)	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська й латинська назви)	Охоронний статус	Загальні рекомендації щодо оптимізації збереження
Суничник дрібноплодий <i>Arbutus andrachne</i> L.	національний (ЧКУ)	
Сосна кедрова європейська <i>Pinus cembra</i> L.	національний (ЧКУ)	
Лучно-степові види лісових і лісостепових регіонів		
Аконіт несправжньоотруйний <i>Aconitum pseudanthora</i> Blocki ex Racz.	національний (ЧКУ), ендемік	Збереження лучно-степових оселищ і проведення заходів щодо запобігання заростання їх інвазійними видами, у тому числі видами сосен, що були висаджені на лучно-степових ділянках. Категорична заборона будь яких заходів щодо заліснення лучно-степових ділянок.
Анемона розлога <i>Anemone laxa</i> Juz.	національний (ЧКУ)	
Вовчі ягоди пахучі, боровик <i>Daphne cneorum</i> L.	національний (ЧКУ)	
Дельфіній Сергія <i>Delphinium sergii</i> Wisjul.	національний (ЧКУ), ендемік	
Види середлісових скельних відслонень та осипищ		
Аспленій чорний <i>Asplenium adiantum-nigrum</i> L.	національний (ЧКУ)	Зберігати природний екологічний режим оселищ видів: відповідно, режим інсоляції, зволоження, аерації. У разі планування проведення лісогосподарських чи інших природоохоронних заходів на суміжних територіях ретельно оцінити як вони можуть вплинути на екологічний режим середлісових скельних оселищ.
Дзвоники карпатські <i>Campanula carpatica</i> Jacq.	національний (ЧКУ), ендемік	
Жеруха ніжна <i>Cardamine tenera</i> S.G.Gmelin. ex C.A.Mey.	національний (ЧКУ)	
Орлики чорніючі <i>Aquilegia nigricans</i> Baumg.	національний (ЧКУ)	
Весняні ефемероїди		
Білоцвіт весняний <i>Leucojum vernal</i> L.	національний (ЧКУ)	Категорична заборона збирання видів на букети, безконтрольного викопування для пересаджування тощо. Неодмінним є збереження відповідних типів лісових оселищ та угруповань, характерних для цих видів. Для видів, що потребують наявності мозаїчності рослинного
Білоцвіт літній <i>Leucojum aestivum</i> L.	національний (ЧКУ)	
Еритроній собачий зуб <i>Erythronium dens-canis</i> L.	національний (ЧКУ)	
Зірочки чохлаваті <i>Gagea spathacea</i> (Hayne) Salisb.	національний (ЧКУ)	
Підсніжник білосніжний <i>Galanthus nivalis</i> L.	національний (ЧКУ)	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська й латинська назви)	Охоронний статус	Загальні рекомендації щодо оптимізації збереження
Підсніжник ельвеза <i>Galanthus elwesii</i> Hook. f.	національний (ЧКУ)	покриву (наприклад, шафран Гейфелів), мають бути застосовані заходи щодо збереження лісових галявин, лук тощо. Для видів гігрофітів важливим є збереження гідрологічного режиму й відповідних лісових угруповань (білоцвіти весняний та літній, рябчик шаховий) тощо. Разом з цим, для нормального функціонування популяцій деяких з цих видів має зберігатися певна кількість відносно порушених, у т.ч. природними чинниками, деревостанів. Дозволяються заходи з наближеного до природи лісівництва, чи вибіркова система лісогосподарювання.
Підсніжник складчастий <i>Galanthus plicatus</i> M.Bieb.	національний (ЧКУ)	
Нарцис вузьколистий <i>Narcissus angustifolius</i> Curt.	національний (ЧКУ)	
Шафран Гейфелів <i>Crocus heuffelianus</i> Herb.	національний (ЧКУ)	
Цикламен коський <i>Cyclamen coum</i> Mill. (<i>C. kuznetzovii</i> Kotov et Czernowa)	національний (ЧКУ)	
Тюльпан дібровний <i>Tulipa quercetorum</i> Klokov et Zoz	національний (ЧКУ)	
Рябчик гірський <i>Fritillaria montana</i> Hoppe	національний (ЧКУ)	
Рябчик шаховий <i>Fritillaria meleagris</i> L.	національний (ЧКУ)	
Скополія карніолійська <i>Scopolia carniolica</i> Jacq.	національний (ЧКУ)	
Нектароскордій болгарський <i>Nectaroscordum bulgaricum</i> Janka	національний (ЧКУ)	
Лісові види орхідних		
Булатка великоквіткова <i>Cephalanthera damasonium</i> (Mill.) Druce	національний (ЧКУ)	Група раритетних видів дуже диференційована за потребами щодо збереження. Щодо окремих видів необхідним є режим абсолютної заповідності (гудайєра повзуча, коральковець тричінадрізаний, малаксис однолистий, надбородник безлистий), натомість для інших необхідно є наявність як відносно порушених так і не порушених ділянок лісових угруповань. Більшість видів цієї групи добре себе почувають за умови ведення наближеного до природного лісового господарства.
Булатка довголиста <i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch.	національний (ЧКУ)	
Булатка червона <i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich.	національний (ЧКУ)	
Гніздівка звичайна <i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	національний (ЧКУ)	
Гудайєра повзуча <i>Goodyera repens</i> (L.) R. Br.	національний (ЧКУ)	
Зозулині сльози серцелисті <i>Listera cordata</i> (L.) R.Br.	національний (ЧКУ)	
Зозулині сльози яйцевидні <i>Listera ovata</i> (L.) R. Br.	національний (ЧКУ)	
Коральковець тричінадрізаний <i>Corallorhiza trifida</i> Châtel.	національний (ЧКУ)	
Коручка білувата <i>Epipactis albensis</i> Nováková et Rydlo	національний (ЧКУ)	

Раритетний вид (українська й латинська назви)	Охоронний статус	Загальні рекомендації щодо оптимізації збереження
Коручка дрібнолиста <i>Epipactis microphylla</i> (Ehrh.) Sw.	національний (ЧКУ)	
Коручка темно-червона <i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Schult.	національний (ЧКУ)	
Любка дволиста <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	національний (ЧКУ)	
Любка зеленоквіткова <i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Reichenb.	національний (ЧКУ)	
Малаксис однолистий <i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw.	національний (ЧКУ)	
Надбородник безлистий <i>Epipogium aphyllum</i> Sw.	національний (ЧКУ)	
Папоротеподібні лісових та нелісових оселищ		
Гронянка багатороздільна <i>Botrychium multifidum</i> (S.G. Gmel.) Rupr.	Додаток I Бернської Конвенції	Ключовою умовою збереження популяцій цих видів є збереження природного стану лісових оселищ (угруповань) до складу яких вони належать. Дуже негативно реагують на руйнування екотопів та будь-які форми антропогенного впливу. Гронянка півмісяцева має досить широку еколого-ценотичну амплітуду, але потребує захисту від безпосереднього руйнування оселищ та локалітетів. Проектувати та проводити лише заходи з наближеного до природи лісівництва, чи вибіркову систему лісогосподарювання.
Гронянка віргінська <i>Botrychium virginianum</i> (L.) Sw	національний (ЧКУ)	
Гронянка півмісяцева <i>Botrychium lunaria</i> (L.) SW.	національний (ЧКУ)	
Гронянка ромашколиста <i>Botrychium matricariifolium</i> (A. Braun ex Döll) W. D. J. Koch.	національний (ЧКУ)	
Плауноподібні лісових та нелісових оселищ		
Діфазіаструм сплюснутий, д. Зейлера та д. Триколосковий <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub <i>D. zeilleri</i> (Rouy) Holub <i>D. tristachyum</i> (Pursh) Holub	національний (ЧКУ)	Види роду діфазіаструм є досить стенотипними й потребують наявності непорушених видоспецифічних оселищ (лісових екосистем певного типу). Плаунок швей-

Раритетний вид (українська й латинська назви)	Охоронний статус	Загальні рекомендації щодо оптимізації збереження
Баранець звичайний <i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh. ex Schrank et Mart.	національний (ЧКУ)	царський належить до наскельних видів і трапляється в Україні в обмеженому локалітеті. Баранець звичайний та плаун річний поширені диференційовано в різних лісорослинних районах, тому потребують диференційованих заходів щодо збереження.
Плаун річний <i>Lycopodium annotinum</i> L.	національний (ЧКУ)	
Плаунок швейцарський <i>Selaginella helvetica</i> (L.) Spring	національний (ЧКУ)	
Види лісових лук і галявин		
Змієголовник Рюйша <i>Dracocephalum ruyschiana</i> L.	національний (ЧКУ); Додаток I Бернської Конвенції	Для збереження потребують заходів, що забезпечують постійну наявність на лісових територіях ділянок після-лісових лук, галявин, трав'яних узлісь тощо.
Клопогін європейський <i>Cimicifuga europaea</i> Schipcz. (C. foetida auct non L.)	Європейський Червоний список	
Півники борові <i>Iris pineticola</i> Klokov	національний (ЧКУ) ендемік	
Фіалка біла <i>Viola alba</i> Bess.	національний (ЧКУ)	
Фіалка Джоя <i>Viola jooi</i> Janka	національний (ЧКУ)	
Смілка зеленоквіткова <i>Silene viridiflora</i> L.	національний (ЧКУ)	
Лісо-лучні види орхідних		
Зозулинець пурпуровий <i>Orchis purpurea</i> Huds.	національний (ЧКУ)	Умовою стабільності їхніх популяцій є збереження природної мозаїчності екосистем лісових територій: постійна наявність ділянок природної нелісової рослинності: остепнених, сухих і вологих лук, трав'яних узлісь, пасовищ, осипищ тощо. Заходи щодо сприяння
Зозулині черевички справжні <i>Cypripedium calceolus</i> L.	національний (ЧКУ) глобальний (Бе)	
Комперія Компера <i>Comperia comperana</i> (Steven) Aschers. et Garebn	національний (ЧКУ)	

РЕГІОНАЛЬНА ПРОГРАМА «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ В ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ КРАЇН СХІДНОГО РЕГІОНУ ДІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ СУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА»

Програма фінансується Європейським Союзом і впроваджується Світовим банком у партнерстві з МСОП та WWF.

Раритетний вид (українська й латинська назви)	Охоронний статус	Загальні рекомендації щодо оптимізації збереження
Лімодорум недорозвинений <i>Limodorum abortivum</i> (L.) Sw.	національний (ЧКУ)	функціонуванню їхніх популяцій мають бути спрямовані на підтримання стабільності таких типів оселищ.
Неотіанта каптурувата <i>Neottianthe cucullata</i> (L.) Schlechter	національний (ЧКУ)	
Пальчатокорінник Фукса <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soó	національний (ЧКУ)	
Пальчатокорінник римський <i>Dactylorhiza romana</i> (Seb.) Soó	національний (ЧКУ)	
Ремнепелюстник козячий <i>Himantoglossum caprinum</i> (M. Bieb.) C. Koch	національний (ЧКУ), ендемік	

*** Екологічні групи, виділені в цьому додатку, є умовними й покликані об'єднати види, що бодай відносно є близькими за своїм соцологічним та біологічним статусом. У межах виділених груп для ефективного збереження можуть бути необхідними для застосування досить диференційовані заходи прописані чіткіше у менеджмент-плані.

ДОДАТОК 8

Загальні рекомендації щодо збереження птахів, ссавців, риб, земноводних та рослин

Оскільки для збереження популяцій рідкісних видів птахів важлива охорона місць їх гніздування, ночівлі та токування, саме в цих місцях та біля них будь-яка діяльність має бути обмеженою.

Навколо таких місць створюються охоронні зони (особливо захисні лісові ділянки), які складаються з двох частин: **зони суворої охорони**, де протягом року заборонена будь-яка господарська діяльність і **зони сезонної охорони**, де будь-які роботи заборонені лише протягом певного періоду (гніздування, токування тощо).

Зона суворої охорони повинна включати територію, навколо одного або кількох гнізд (які використовуються *почергово*), а також дерев, де птахи стабільно ночують. Розміри цієї зони визначаються індивідуально для кожного виду або групи видів (табл. 1). Межами зони повинні бути добре помітні в лісі елементи: дороги, струмки, просіки, канали та ін.

Зона сезонної охорони охоплює найближче оточення гніздової території, на якій тимчасово заборонена будь-яка діяльність. Вона є дуже важливою, оскільки забезпечує птахам спокій і безпеку в гніздовий період. Її розміри становлять 500 м в радіусі навколо гнізда або токовища. Межі цієї території можна визначати колом, а можна і за характерними елементами оточення, як у випадку зони суворої *охорони*.

Забороняється здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів навколо місць гніздування хижих птахів, що включені до Червоної книги України (радіусом 500 м), та чорного лелеки (радіусом 1000 м), токовищ глушців, тетеруків (радіусом 300 м).

Конкретні відтворювальні ділянки або зони спокою в природі визначаються з урахуванням видового складу фауни, добових і сезонних переміщень тварин, рівня фактору турбування. На їх межах установлюють попереджувальні аншлаги про заборону створення фактору шуму. При цьому, слід зважати, що мисливство заборонене на територіях природно-заповідного фонду.

За наявності значних площ природно-заповідного фонду, що безпосередньо межують з мисливськими угіддями, площа відтворювальних ділянок на цій частині території господарства може зменшуватися на 25-50% і більше. В інших випадках, коли це можливо, відтворювальні ділянки доцільно виділяти уздовж межі природно-заповідного фонду.

Ураховують статус і площі відтворювальних ділянок під час планування лісгосподарських заходів; у наступні роки після їх відведення утримуються від проведення всіх видів рубок (у першу чергу лісовідновних, реконструктивних, вибіркового санітарних, очищення лісу від захаращення, інших рубок) окрім необхідних за станом і за наслідками стихійних явищ (суцільні вітровали, сніголами, зсувні явища тощо), рубок догляду за молодняками (освітлення, прочищення), агротехнічних доглядів за лісовими культурами на вже виконаних зрубках.

У період тиші (період відтворення дичини березень – травень) з метою суттєвого зменшення фактору турбування, відкладають масштабне виконання лісгосподарських заходів. Існуючі рубки зосереджують на незначній площі, в одному урочищі або водозборі. На відтворювальних ділянках обмежують перебування людей, особливо в період розмноження звірів і птахів (середина квітня – початок липня) та зимової підгодівлі тварин (листопад – лю-

тий), а господарська діяльність регулюється виключно в інтересах збереження та відтворення лісових диких тварин.

Чітко визначають і наносять на картографічні матеріали маршрути допустимого прогону і випасу худоби. При прогонах худоби забороняють вільне пересування собак.

Виділяють стації існування (або їх частини) рідкісних та раритетних видів – рисі, борсука, ведмеда бурого, видри – за можливості включають їх до відтворювальних ділянок, наносять на картографічні матеріали, виключають їх із користування та відмовляються від заходів, що ведуть до збільшення фактору турбування та погіршення кормової бази.

Таблиця 1.

Об'єкти для збереження різних груп птахів та розміри зон суворої та сезонної *охорони*.

Об'єкт	Варіант концентрації	Зони суворої та сезонної охорони
1) Колоніальне гніздування	Будь-які колоніальні поселення птахів	Сувора – 100 м навколо колонії Сезонна – не виділяється
2) Гнізда птахів	Гніздування	Сувора – 100-200 м (протягом усього року) Сезонна – 300-500 м (у період розмноження)
3) Токовище	Не менше 2 самців на токовищі	Сувора – 200 м (протягом усього року) Сезонна – 500 м (у період розмноження)

ПТАХИ

Заходи збереження частково регламентуються Законом про Червону книгу України (2009).

Колоніальні поселення

Збереженню підлягають будь-які колоніальні поселення птахів.

Косар *Platalea leucorodia* (Spoonbill)

Гніздиться колоніями, часом у заплавах, вербових лісах та ін., часто разом з іншими видами чапель і бакланів у пониззях Дунаю та Дністра, а також на Присивашші.

Заборона будь-якої діяльності в радіусі 100 м навколо колонії у період від березня до червня включно.

Коровайка *Plegadis falcinellus* (Glossy Ibis)

Гніздиться колоніями в заплавах лісах, часто разом з іншими видами чапель і бакланів на півдні України.

Заборона будь-яких лісогосподарських робіт у радіусі 100 м навколо колонії у період від березня до червня включно.

Кібчик *Falco vespertinus* (Red-footed Falcon)

Гніздиться переважно колоніями в лісах і гаях на всій території, крім гір.

У районі колонії - заборона руйнування гнізд граків, заборона полювання на воронових птахів протягом березня-серпня. Зона суворої охорони – 100 м навколо колонії чи гнізда. Терміни сезонної охорони: від 1 квітня до 1 серпня. Рекомендується встановлювати штучні гніздівлі.

Гнізда птахів

Насамперед, повинні підлягати охороні гніздові території рідкісних видів птахів, а саме:

Чорний лелека *Ciconia nigra* (Black Stork)

Гніздиться в старих лісах на Поліссі, в Карпатах і на Прикарпатті, рідко – в інших лісо-степових регіонах.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від середини березня до 1 серпня.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – деградація гніздо-придатних і кормових біотопів (унаслідок меліорації, збіднення кормової бази), турбування на гніздах під час вирубування лісу та проведення інших лісогосподарських робіт. У місцях гніздування треба заборонити суцільні рубки лісу, створювати охоронну зону навколо кожного гнізда в радіусі 200–700 м, виділяти заповідні території (заказники місцевого значення, заповідні урочища).

Гоголь *Bucephala clangula* (Goldeneye)

Гніздиться в дуплах дерев на Західному Поліссі та в пониззі Дніпра.

Збереження старих дуплистих дерев поблизу прісних водойм. Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда. Розвішування дуплянок на деревах навколо водойм.

Скопа *Pandion haliaetus* (Osprey)

Гніздиться в лісах поблизу великих водойм на Поліссі.

Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони від 1 березня до середини серпня. Встановлення штучних гніздових платформ біля водойм, багатих на рибу.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – вирубування прибережних лісів і суховершинних дерев, турбування на гніздах, збіднення кормової бази, переслідування людиною, застосування отрутохімікатів, зіткнення з лініями електропередачі. Заходи охорони – слід заборонити суцільні рубки у високостовбурних лісах на узбережжях великих рік і водойм; забезпечити збереження старих лісів поблизу водойм, як гніздових біотопів і потенційних місць гніздування; виявляти гнізда і охороняти їх, встановлювати штучні гніздові платформи у лісах поблизу багатих на рибу водойм, передусім там, де зустрічаються

дорослі птахи весною та влітку.

Шуліка рудий *Milvus milvus* (Red Kite)

Можливе гніздування на Північно-Західному Поліссі.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від середини березня до середини серпня.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – достовірно не з'ясовані, ймовірно, вирубування старих лісів, переслідування людиною; збіднення трофічної бази; турбування на гніздових ділянках; застосування отрутохімікатів. З метою охорони треба виявити і взяти під охорону місця гніздування виду; виділяти охоронну зону навколо гнізда в радіусі 300–700 м; встановлювати штучні гніздові платформи на деревах поблизу узлісь і галявин у високостовбурних листяних і мішаних лісах що межують з відкритими місцевостями та водоймами, де зустрічаються дорослі птахи влітку; у виявлених місцях гніздування виду заборонити суцільні рубки лісу. На перспективу необхідно розробити методику розведення виду у неволі.

Шуліка чорний *Milvus migrans* (Black Kite)

Гніздиться в лісах поряд з водоймами на всій території країни, крім високогір'я Карпат, більшої частини степової смуги та Криму.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від середини березня до 31 липня.

Яструб коротконогий *Accipiter brevipes* (Levant Sparrowhawk)

Гніздиться в листяних лісах долини Сіверського Дінця.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони від 1 квітня до 31 липня.

Канюк степовий *Buteo rufinus* (Long-legged Buzzard)

Гніздиться в степовій смузі, в долині Середнього Дніпра та гірському Криму.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 березня до 31 липня.

Зміїд *Circaetus gallicus* (Short-toed Eagle)

Гніздиться в старих лісах біля великих боліт і вологих низин у лісовій та лісостеповій смугах, гірському Криму.

Рекомендується зберігати непродуктивні ділянки, які включають скелі, кам'яні розсипи та ін. для забезпечення кормової бази. Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 15 березня до 31 серпня.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – деградація гніздопридатних і трофічних біотопів (вирубування старих лісів, осушування боліт, розорювання території); низька чисельність плазунів – основного корму; винищення людиною; турбування в місцях гніздування. Для збереження виду треба взяти під охорону місця гніздування; навколо гнізда виділяти охоронну зону в радіусі 300–700 м; у виявлених місцях гніздування

виду заборонити суцільні рубки лісу; на перспективу необхідно розробити методику розведення виду у неволі.

Опел-карлик *Hieraetus pennatus* (Booted Eagle)

Гніздиться в старих мішаних і листяних лісах у Карпатському регіоні та більшій частині лісостепу.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 квітня до 15 серпня. Встановлення штучних гніздових платформ.

Підорлик великий *Aquila clanga* (Spotted Eagle)

Гніздиться в лісах поблизу водойм на Поліссі.

Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 квітня до 31 серпня. Встановлення штучних гніздових платформ.

Підорлик малий *Aquila pomarina* (Lesser Spotted Eagle)

Гніздиться в листяних і мішаних лісах на правобережжі України, а також деяких північних частинах лівобережжя.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 15 березня до 31 серпня. Встановлення штучних гніздових платформ.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – вирубування листяних лісів і лісогосподарські роботи в місцях гніздування; переслідування людиною; збіднення кормової бази і зменшення площ кормових угідь; турбування в місцях гніздування; зіткнення з лініями електропередачі. Рекомендовані заходи охорони – збереження старих лісів у річкових долинах, як потенційних гніздових біотопів; навколо гнізда виділяти охоронну зону в радіусі 300–700 м; у виявлених місцях гніздування виду заборонити суцільні рубки лісу; на перспективу необхідно розробити методику розведення виду у неволі.

Могильник *Aquila heliaca* (Imperial Eagle)

Гніздиться в острівних і заплавлених лісах в окремих регіонах лісостепової та степової смуг, гірському Криму.

Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 березня до 31 липня. Встановлення штучних гніздових платформ.

Беркут *Aquila chrysaetos* (Golden Eagle)

Гніздиться у лісових масивах Карпат.

Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 лютого до 31 липня. Встановлення штучних гніздових платформ.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – вирубування лісів і лісогосподарські роботи в місцях гніздування; переслідування людиною; збіднення кормової бази; турбування у місцях гніздування; застосування отрутохімікатів; загибель від зіткнення з лініями електропередачі. Заходи охорони – виявляти і брати під охорону гнізда; навколо гнізда виділяти охоронну зону в радіусі 300–700 м; у виявлених місцях гніздування виду заборонити суцільні рубки лісу; приваблювати птахів, влаштовуючи штучні гнізда, підгодовувати.

вати їх узимку; пропагувати охорони виду.

Орлан-білохвіст, сірватень *Haliaeetus albicilla* (White-tailed Eagle)

Гніздиться в лісових масивах поблизу великих водойм переважно на лівобережжі, рідше в західному регіоні.

Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 січня до 15 липня. Встановлення штучних гніздових платформ.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – вирубування прибережних (заплавних) лісів, старих дерев поблизу річок і озер; збіднення кормової бази; переслідування людиною; турбування у місцях гніздування; застосування отрутохімікатів; забель від зіткнення з лініями електропередачі. Рекомендовані заходи охорони – збереження старих лісів поблизу водойм у річкових долинах, як потенційних місць гніздування, заборона суцільних рубок лісу у виявлених місцях гніздування виду; створення штучних місць гніздування, встановлення гніздових платформ на деревах поблизу водойм; охорона гнізд, виділення охоронної зони в радіусі 300–700 м; організація орнітологічних заказників в усіх місцях гніздування виду; підгодовування птахів там де вони регулярно зимують.

Сапсан, сокіл мандрівний (*Falco peregrinus* Tunstall, 1771)

Зникаючий вид, спостерігається на зимівлі та у гніздовий період, гніздиться у старих лісах в заплавах річок, у місцях, де є поодинокі скелі серед гірських лісів, поблизу відкритих просторів. У середині минулого століття різке зменшення чисельності спричинене масовим використанням отрутохімікатів. Інші чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – трансформація життєво важливих біотопів; переслідування людиною; турбування у гніздовий період.

З метою охорони і збереження виду треба охороняти гнізда й територію навколо них у радіусі 500-1000 м, заборонити суцільні рубки лісу, зберігати ділянки старих високостовбурних лісів.

Гриф чорний *Aegypius monachus* (Black Vulture)

Гніздиться в гірських лісах Криму.

Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 лютого до 31 серпня.

Боривітер степовий *Falco naumanni* (Lesser Kestrel)

Гніздиться в лісах річкових долин у степовій смузі.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 квітня до 31 липня.

Гніздиться у відкритих місцевостях на урвищах ярів, скелях, високих будівлях, у дуплах дерев. Необхідно виявляти і брати під охорону гнізда, не вирубувати старі дуплисті дерева.

Тетерук *Lyrurus tetrix* (Black Grouse)

Гніздиться в листяних і мішаних лісах Полісся, Розточчя та Карпатського регіону.

Зона суворої охорони – 200 м навколо токовища. Забезпечення сезону цілковитої тиші в

радіусі 500 м навколо токовища у гніздовий період (квітень-травень), із заборonoю будь-якої діяльності.

Глушець, глухар, готур *Tetrao urogallus* (Capercaillie)

Великі лісові масиви в Карпатських горах і на рівнині Полісся.

Зона суворої охорони – 200 м навколо токовища. Забезпечення сезону цілковитої тиші у радіусі 500 м навколо токовища у гніздовий період (квітень-травень) із заборonoю будь-якої діяльності.

Вразливий вид, улюблені місця перебування приполонинні шпилькові ліси на висоті понад 800 м над рівнем моря, здебільшого ділянки криволісся з чагарничками, що виникли внаслідок вітровалів або снігових обвалів. За незмінних природних умов токує в одних і тих самих місцях (на токовищах) протягом багатьох десятиліть. Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – трансформація життєво важливих біотопів унаслідок випасання худоби та вирубування лісів, руйнування токовищ, турбування в період токування і гніздування, браконьєрство. Треба оголосити пам'ятками природи місця токування глушця; створити спеціалізовані заказники у лісництвах, де чисельність виду ще порівняно висока. З метою охорони і збереження виду слід заборонити усі види лісокористування, прокладання туристських маршрутів та випасання худоби у 200-метровій зоні навколо гніздових і виводкових стацій. Після закінчення виводкового періоду допустимі санітарні рубки помірної інтенсивності. У місцях, де глушець раніше гніздився, доцільно його штучно розводити з наступною реінтродукцією у природне середовище.

Журавель сірий *Grus grus* (Crane)

Гніздиться у вологих лісах лісової та лісостепової смуг.

Заборона будь-якої діяльності в радіусі 300 м від гніздової території протягом квітня-серпня.

Голуб-синяк *Columba oenas* (Stock Dove)

Гніздиться в старих листяних і мішаних лісах правобережжя, в Карпатах і Кримських горах.

Збереження старих дуплистих дерев у букових лісах. Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 300 м. Рекомендується розвішування дуплянок.

Пугач *Bubo bubo* (Eagle Owl)

Гніздиться в старих лісах з густим підліском, глухих ярах, берегових урвищах, скельних виходах, рідше на болотах на Поліссі, сході й заході країни.

Зона суворої охорони – 200 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 500 м. Терміни сезонної охорони: від 1 січня до 15 липня.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – турбування в місцях гніздування, порушення і деградація гніздо-придатних місць, передусім унаслідок вирубування лісів. З метою охорони і збереження виду треба заборонити суцільні рубки, вирубування та розчищення лісу в межах гніздових ділянок, утворити зони тиші в цих місцях.

Совка *Otus scops* (Scops Owl)

Гніздиться в лісах степової смуги, Закарпаття і, частково, Карпат.

Збереження старих дуплистих дерев у лісах. Рекомендується розвішування дуплянок.

Сич волохатий *Aegolius funereus* (Tengmalm's Owl)

Гніздиться в лісових масивах Карпат і деяких регіонах Полісся.

Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 300 м. Терміни сезонної охорони: від 1 лютого до 1 липня. Рекомендується розвішування дуплянок.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – антропогенна трансформація середовища існування (вирубування старих лісів, дуплистих дерев); збіднення кормової бази; турбування у гніздовий період; хижацтво кун. У місцях перебування виду треба заборонити суцільні рубки, зберігати старі дуплисті дерева, розвішувати штучні гнізда з розширеним входом – дуплянки, ящики тощо.

Сичик-горобець *Glaucidium passerinum* (Pygmy Owl)

Гніздиться в лісових масивах Карпат і деяких регіонах Полісся.

Збереження старих дуплистих дерев у лісах. Зона суворої охорони – 100 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 300 м. Терміни сезонної охорони: від 1 березня до 1 липня. Рекомендується розвішування дуплянок.

Вразливий вид, зустрічається у шпилькових і букових лісах. Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – достовірно не з'ясовані, ймовірно антропогенна трансформація середовища існування (вирубування дуплистих дерев, зменшення площ лісів). У місцях перебування виду треба заборонити суцільні рубки, виділяти охоронну зону навколо гнізд, зберігати старі дуплисті дерева, розвішувати штучні гніздівля.

Сипуха (*Tyto alba* Scopoli, 1769)

Рідкісний вид, переважно синантропний вид, в Закарпатті піднімається в гори долинами річок до висоти 300–400 м над рівне моря. Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – зменшення кількості гніздо-придатних місць; турбування на гніздуванні; загибель у суворі зими; застосування отрутохімікатів.

Рекомендовані заходи охорони – виявлення та охорона місць гніздування; влаштування штучних гніздівель.

Сова довгохвоста *Strix uralensis* (Ural Owl)

Гніздиться в старих букових і хвойних лісах Карпатського регіону та Розточчя.

Заборона будь-якої діяльності у радіусі 300 м навколо гнізда протягом березня-червня. Особливо рекомендується встановлювати штучні гніздівлі. **ВИД ДУЖЕ АГРЕСИВНИЙ У ГНІЗДОВИЙ ПЕРІОД НА ПРИЛЕГЛІЙ ДО ГНІЗДА ТЕРИТОРІЇ.**

В останні роки має місце тенденція збільшення чисельності й території поширення. Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – антропогенна трансформація середовища існування, вирубування старих лісостанів; збіднення кормової бази; турбування у гніздовий період. У місцях гніздування виду треба заборонити суцільні рубки лісу, зберігати дуплисті дерева, розвішувати штучні гніздівля.

Сова бородата *Strix nebulosa* (Ural Owl)

Гніздиться в старих хвойних лісах на півночі Полісся.

Зона суворої охорони – 150 м навколо гнізда, зона сезонної охорони – 300 м. Терміни сезонної охорони: від 1 березня до 1 липня. Рекомендується встановлювати штучні гніздові платформи.

Жовна чорна *Dryocopus martius* (Black Woodpecker)

Гніздиться в старих мішаних, листяних і хвойних лісах лісової та, частково, лісостепової смуг.

Збереження дуплистих і мертвих дерев, пеньків.

Токовища

Особливої уваги вимагають місця токування рідкісних представників куроподібних птахів, до яких належать:

Глушець *Tetrao urogallus* (Capercaillie)

Охороні підлягає територія, де токує не менше 2 самців.

Зона суворої охорони – 200 м навколо токовища. Забезпечення сезону цілковитої тиші у радіусі 500 м навколо токовища протягом періоду токування (лютий-квітень) із заборонаю будь-якої діяльності.

Тетерук *Lyrurus tetrix* (Black Grouse)

Охороні підлягає територія, де токує не менше 2 самців.

Зона суворої охорони – 200 м навколо токовища. Забезпечення сезону цілковитої тиші в радіусі 500 м навколо токовища протягом періоду токування (лютий-квітень), із заборонаю будь-якої діяльності.

ССАВЦІ ТА ЗЕМНОВОДНІ

Існують окремі загальні вимоги до організації ефективної збереження популяцій видів, представлених у Додатку 8.

Всі заходи з збереження поділяють на чотири основні групи:

- Охорона місць репродукції (місць парування та місць росту молоді);
- Охорона місць кормодобування (живлення) і водопою, а також шляхів до них;
- Охорона місць зимівлі;
- Спеціальні (видоспецифічні) заходи збереження окремих видів.

Спеціальні заходи з збереження земноводних (Додаток 8).

Заборона проведення лісогосподарських заходів у весняний період у 50-метровій зоні навколо водойм, де відбувається розмноження земноводних.

Боротьба проти незаконного відлову земноводних.

Слід зберігати природні біотопи, заселені видом, у місцях його поширення заборонити суцільні рубки лісу і трелювання деревини водотоками.

КАЖАНИ

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяції виду – зменшення площ старих деревостанів; вирубування дуплистих дерев; руйнування трофічних біотопів унаслідок деградації водойм і їх берегів; руйнування місць поселення (модернізація старих будівель); зменшення кількості сховищ і турбування у місцях зимівлі (печерах та інших підземеллях).

Заходи зі збереження кажанів (*Вечірниця велетенська, Вечірниця мала, Вечірниця руда, Вухань звичайний, Нетопир лісовий, Нетопир-карлик, Нічниця війчаста, Нічниця довговуха, Нічниця ставкова, Широковух європейський*)

Збереження великих старих дерев з дуплами під час проведення рубок.

Заборона проведення лісогосподарських заходів в місцях розмноження кажанів від травня до липня.

Надання охоронного статусу лісам, розміщеним над місцями існування підземних порожнин (*печер, штолень* тощо) – місць зимівлі кажанів.

Основні чинники, що негативно впливають на стан популяцій видів – трансформація середовища існування внаслідок осушувальної меліорації, вирубування лісів в долинах річок, розчистка чагарників і розорювання цих ділянок; хімічна боротьба з шкідниками сільського господарства; збіднення кормової бази. браконьєрство; деградація середовища існування, насамперед вирубування заплавних і передгірських лісів; надмірна рекреація і зменшення чисельності здобичі. деградація середовища існування, насамперед вирубування і фрагментація лісів, турбування тварин під час заготівель деревини, збирання грибів і ягід, нерегульована рекреація

У місцях можливого перебування виду слід заборонити суцільне вирубування лісів, обмежити прокладання туристських маршрутів і випас худоби, створити нові заказники, охороняти ведмеда від браконьєрів.

ХИЖІ ССАВЦІ

(*ведмідь бурий, кіт лісовий, куниця лісова, норка європейська, рись звичайна*)

Заборона проведення лісогосподарських заходів у місцях виведення потомства під час виводкового періоду (лютий-травень).

Охорона місць розміщення сховищ (*барлогів, нір*) зимосплячих хижих ссавців.

Боротьба проти полювання на хижих тварин.

Вилучення бродячих свійських хижих (*котів, собак*) та адвентивних видів (*норка американська, собака єнотоподібний*) на виконання вимог Резолюції 77 Постійного комітету Бернської конвенції методами, що не передбачають забою тварин.

РАТИЧНІ

(*зубр, лось європейський, олень благородний*)

Заборона проведення лісогосподарських заходів у місцях виведення потомства: протягом березня-липня.

Встановлення попереджувальних аншлагів у місцях концентрації копитних біля доріг і стаціонарних знаків у місцях стабільних переходів.

Вилучення бродячих собак та вовко-собачих гібридів.

Регулювання популяцій адвентивного виду – оленя плямистого, в місцях, де трапляється олень благородний.

РИБИ

(лосось дунайський, харіус, форель струмкова)

Сезонна заборона проведення господарських заходів у місцях нересту й дозрівання малька.

Боротьба проти незаконного здобування цих видів риб, особливо у нерестовий період.

Боротьба проти забруднення річок і потоків.

Надання охоронного статусу лісам, що розміщені над місцями нересту й дозрівання малька.

РОСЛИНИ

Лісогосподарські заходи, які дозволено проводити в місцях, де ростуть рідкісні та зникаючі види рослин, залежить від того, чи належить лісова ділянка, на якій вони трапляються, до ПЗФ і до якої саме категорії. Розрізняють 3 випадки, наведені в таблиці 2.

Таблиця 2.

Дозволені лісогосподарські заходи для збереження виявлених рідкісних і зникаючих видів рослин в залежності від статусу території

Статус території	Дозволені лісогосподарські заходи	Особливості призначення заходів
Заповідні зони біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, заповідних урочищ.	Заходи, спрямовані на збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися. Дозволяються заготівля насіння та живців червонокнижних деревних і чагарникових видів та сприяння їх природному поновленню по периметру ділянок у відповідності з дозволами й лімітами, визначеними Національною комісією з ведення Червоної книги України.	Визначаються відповідно до проекту організації заповідної території на підставі висновків наукових досліджень, комплексних обстежень, інших рекомендацій уповноважених на це науково-дослідних організацій. Заходи проектується на певний період і здійснюються за дозволами центрального органу виконавчої влади в галузі збереження навколишнього природного середовища та погодженням його регіональних підрозділів й адміністрації та науково-технічної ради природно-заповідної установи. Заходи проводяться лише на частині території. При отри-

Статус території	Дозволені лісгосподарські заходи	Особливості призначення заходів
		манні позитивних результатів аналогічні заходи поетапно здійснюються на інших подібних ділянках..
Зони регульованої рекреації національних природних та регіональних ландшафтних парків; заказники, пам'ятки природи	Заходи, спрямовані на збереження фітоценозу: ■ сприяння природному поновленню, ■ протипожежні заходи, ■ попереджувальні заходи проти шкідників та хвороб, ■ рубки догляду низької інтенсивності, спрямовані на усунення конкурентних деревно-чагарникових видів, в т.ч. високоінвазійних видів; ■ вибіркові санітарні рубки*; ■ заходи, спрямовані на відновлення аборигенних видів деревних, чагарникових і трав'янистих рослин з врахуванням ступеня їх толерантності до рекреаційних навантажень Дозволяється заготівля насіння та живців червонокнижних деревних і чагарникових видів, створення часткових і піднаметових культур таких видів у відповідності з дозволами й лімітами, визначеними Національною комісією з ведення Червоної книги України.	Визначаються відповідно до проекту організації заповідної території, проєктованих способів охорони природних комплексів, а також систем ведення лісового господарства. Перевага надається наближеному до природи лісівництву. Проектуються під час чергового лісовпорядкування.
Не належать до складу ПЗФ або належать до складу господарських зон об'єктів ПЗФ	Заходи спрямовані на збереження природної структури ценозу, збереження та розширення ареалів таких лісів, не призводять до погіршення стану лісів, зменшення їх площі та до зменшення у складі видів-еdifікаторів, а також деревних і чагарникових видів, що охороняються, а саме: ■ лісовідновні заходи (сприяння природному поновленню, створення піднаметових і часткових лісових культур); ■ рубки догляду низької інтенсивності, спрямовані на часткове усунення кон-	Визначаються відповідно до проекту організації і ведення лісового господарства. Перевага надається наближеному до природи лісівництву. Проектуються під час чергового лісовпорядкування.

Статус території	Дозволені лісгосподарські заходи	Особливості призначення заходів
	курентних порід, ■ вибіркові санітарні рубки*, ■ рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків та похідних деревостанів, ■ рубки головного користування, лісовідновні рубки, рубки переформування, реконструктивні рубки ■ протипожежні заходи, ■ біологічні заходи проти шкідників та хвороб. Дозволяється заготівля насіння та живців червонокнижних деревних і чагарникових видів у відповідності з дозволами й лімітами, визначеними Національною комісією з ведення Червоної книги України, доцільно виділення лісових генетичних резерватів з метою збереження генофонду таких видів та створення лісових культур для подальшого розширення їхнього ареалу.	

*«Санітарні правила в лісах України» в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 756

ДОДАТОК 9

Категорії природоохоронних територій МСОП (IUCN)

Категорія Ia: Природний резерват суворої охорони – суворо охоронювані території, створені для збереження біорізноманіття, а також геологічних/геоморфологічних особливостей, де відвідування, використання та вплив людини суворо контролюваний та обмежений з метою захисту природних цінностей, які підлягають охороні. Такі природоохоронні території можуть бути еталонними для наукових досліджень та моніторингу.

Категорія Ib: Природна територія – здебільшого великі незмінені або мало змінені території, які зберігають свій природний облік і притаманні їм процеси, без постійного або значного населення, котрі знаходяться під охороною і менеджментом з метою збереження їхнього природного стану.

Категорія II: Національний парк – великі природні або близькі до природних території, котрі охороняються з метою збереження великомасштабних екологічних процесів разом з комплексом видів та екосистем, характерних для цієї території, котрі, рівночасно, забезпечують основу для екологічно й культурно сумісного духовного, наукового, освітнього та рекреаційного використання відвідувачами.

Категорія III: Природний пам'ятник або феномен – охоронні території, створені для збереження певних природних пам'яток, які можуть бути певним елементом рельєфу, скелею серед моря, підводною печерою, геологічним феноменом, як, наприклад, печера, або феноменом живої природи, як, наприклад, старовіковий ліс. Це, загалом, досить маленькі території й вони часто мають високу цінність для відвідувачів.

Категорія IV: Територія для активного збереження типу оселища або природного виду – охоронні території, створені для збереження окремих видів або типів оселищ (середовищ їх існування) і менеджмент такої території визначається пріоритетом збереження об'єкта охорони задля якого вона створена. Багато природоохоронних територій IV категорії потребують зважених (обґрунтованих) активних втручань з метою забезпечення потреб окремих видів або для підтримання стану певного типу оселища, однак це не є обов'язковою умовою приналежності до цієї категорії.

Категорія V: Охоронний ландшафт (пейзаж)/морський пейзаж – охоронна територія, на якій взаємодія людини й природи впродовж певного часу зумовила формування території з особливими ознаками, що пов'язані з істотною екологічною, біотичною, культурною та видовищною цінністю і в межах якої збереження цілісності цієї взаємодії життєво важливе для збереження й підтримання цієї території та збереження її взаємопов'язаних природних та інших цінностей.

Категорія VI: Охоронна територія зі сталим використанням природних ресурсів – охоронні території, котрі зберігають екосистеми й типи оселищ разом з пов'язаними з ними культурними цінностями й традиційними системами управління природними ресурсами. Вони є, здебільшого, великими, з більшістю території, що перебуває в природному стані. Головною метою такої території є підтримання такого балансу між сталим використанням природних ресурсів та екстенсивним неіндустріальним їх використанням, який був би сумісним зі збереженням природи.

**Порівняльна характеристика
категорій природоохоронних територій МСОП і категорій об'єктів природно-заповідного фонду, прийнятої в Україні**

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
<i>Природні території та об'єкти</i>	<i>Категорія I: Території суворої охорони</i>	
Природні заповідники – природоохоронні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних для даної ландшафтно-зони природних комплексів з усією сукупністю їх компонентів, вивчення природних процесів і явищ, що відбуваються в них, розробки наукових засад охорони навколишнього природного середовища, ефективного використання природних ресурсів та екологічної безпеки.	Категорія Ia: природний резерват суворої охорони (частково, в окремих частинах території)	Згідно з чинним законодавством, природний заповідник мав би відповідати категорії Ia. Однак, реалії природоохоронної діяльності в умовах докорінно антропогенно трансформованого ландшафту (який, здебільшого, попадає під охорону) потребують реалізації певних заходів для збереження об'єктів охорони. Тому, режим природного заповідника, здебільшого, визначається Положенням про ПЗ й передбачає можливість менеджменту.
	Категорія Ib: природна територія (більшість природних заповідників на більшості їх території)	
Біосферні заповідники – біосферні заповідники є природоохоронними, науково-дослідними установами міжнародного значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонового екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.		Згідно із Законом про ПЗФ, територія біосферного резервату підлягає функціональному зонуванню. Відповідно, різним функціональним зонам відповідають різні категорії МСОП

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
заповідна зона – включає території, призначені для збереження і відновлення найбільш цінних природних і мінімально порушених антропогенними факторами природних комплексів, генофонду рослинного і тваринного світу; її режим визначається відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників	Категорія Ia: природний резерват суворої охорони (<i>здебільшого</i>) Категорія Ib: природна територія (<i>в окремих випадках і на невеликих територіях</i>)	Особливості визначає Проект організації території й Положення про БЗ
буферна зона – включає території, виділені з метою запобігання негативного впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях; її режим визначається відповідно до вимог, встановлених для охоронних зон природних заповідників	Категорія IV (<i>здебільшого</i>), але в окремих випадках має багато спільного з категорією II , окремі ділянки можуть відповідати за режимом категоріям III та V	Особливість застосування категорії II стосовно українських національних парків полягає в тому, що їх території підлягають функціональному зонуванню, що не практикується в парках, для яких, власне, була запропонована ця категорія. В буферній зоні БЗ можлива рекреаційна та інша діяльність, що не суперечить законодавству. Крім цього в буферній зоні можуть знаходитися об'єкти ПЗФ інших категорій – пам'ятки природи, заповідні урочища тощо.
зона антропогенних ландшафтів – включає території традиційного землекористування, лісокористування, водокористування, місць поселення, рекреації та інших видів господарської діяльності; в ній	Категорія VI , частково – категорія V	Оскільки в Україні критерії сталого використання природних ресурсів не впроваджені, функціонально важко розмежувати стосовно зони

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
забороняється мисливство		антропогенних ландшафтів застосування категорій V або VI
зона регульованого заповідного режиму – до складу яких включаються регіональні ландшафтні парки, заказники, заповідні урочища з додержанням вимог щодо їх охорони, встановлених Законом про ПЗФ	Категорія IV	
Національні природні парки – національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність.	Категорія II – національний парк (умовно, з огляду на функціональне зонування)	У категоризації МСОП виділена окрема категорія національних парків. Однак, наприклад, національні парки Африки, Австралії, Індії тощо, стосовно яких, власне й розроблялася категоризація, не мають функціонального зонування. Не мають функціонального зонування й багато парків країн Європи, Америки тощо. За умови функціонального зонування відповідність категорій буде іншою.
заповідна зона – призначена для охорони та відновлення найбільш цінних природних комплексів, режим якої визначається відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників	Категорія Ia: природний резерват суворої охорони (здебільшого) Категорія Ib: природна територія (в окремих випадках і на невеликих територіях)	
зона регульованої рекреації – в її межах проводяться короткостро-	Власне категорія II. В окремих випадках, певні	

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
ковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; у цій зоні дозволяється влаштування та відповідне обладнання туристських маршрутів і екологічних стежок; тут забороняються рубки лісу головного користування, промислове рибальство, мисливство, інша діяльність, яка може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони	частини цієї зони можуть відповідати категорії IV	
зона стаціонарної рекреації – призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку; тут забороняється будь-яка господарська діяльність, що не пов'язана з цільовим призначенням цієї функціональної зони або може шкідливо вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони і зони регульованої рекреації	Не відповідає жодній категорії. Умовно можна знайти певні риси з категорією VI	Загалом, цю зону складно взагалі вважати природоохоронною, але, зважаючи те, що в Законі зазначено про заборону діяльності, яка може шкідливо вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони і зони регульованої рекреації, є можливість певним чином регулювати діяльність у її межах.
господарська зона – у її межах проводиться господарська діяльність, спрямована на виконання покладених на парк завдань, знаходяться населені пункти, об'єкти комунального призначення парку, а також землі інших землевласників і землекористувачів, включені до складу парку, на яких господарська та інша діяльність здійснюється з додержанням вимог та обмежень, встановлених для зон ан-	Умовно відповідає категорії VI . Окремі ділянки, зокрема, що мають статус об'єктів ПЗФ інших категорій, можуть відповідати категоріям III, IV, V	Фактична, крім окремих вимог щодо погодження діяльності, в межах цієї зони землевласники й землекористувачі керуються у своїй діяльності загальним природоохоронним законодавством. Крім цього, є низка суперечностей між окремими законами (наприклад, Земельним і Лісо-

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
тропогенних ландшафтів біосферних заповідників		вим кодексам й Законом про ПЗФ) які потребують усунення для оптимізації регулювання.
Пам'ятки природи – пам'ятками природи оголошуються окремі унікальні природні утворення, що мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне, пізнавальне і культурне значення, з метою збереження їх у природному стані. На території пам'яток природи забороняється будь-яка діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану. Можуть мати місцеве або загальнодержавне значення.	Категорія III – природний пам'ятник або феномен, однак, в Україні є досить великі пам'ятки природи, що можуть розглядатися як об'єкти категорії Ib або категорії IV	В Україні це дуже гетерогенна категорія ПЗФ, до якої, подекуди, зараховують навіть техногенні об'єкти, наприклад, свердловини для видобутку мінеральних вод як гідрологічні пам'ятки природи.
Заказники – заказниками оголошуються природні території (акваторії) з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів. На території заказника обмежується або забороняється діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим положенням про заказник. Господарська, наукова та інша діяльність, що не суперечить цілям і завданням заказника, проводиться з дотриманням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища. Можуть мати місцеве або загальнодержавне значення.	Категорія IV – територія для активного збереження типу оселища або природного виду	

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
Заповідні урочища – заповідними урочищами оголошуються лісові, степові, болотні та інші відокремлені цілісні ландшафти, що мають важливе наукове, природоохоронне і естетичне значення, з метою збереження їх у природному стані. На території заповідних урочищ забороняється будь-яка діяльність, що порушує природні процеси, які відбуваються у природних комплексах, включених до їх складу, відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників.	Згідно із законодавством мали б відповідати категоріям Ia або Ib Реально відповідають категоріям III, IV або V	Хоча, згідно із Законом, режим для заповідного урочища має бути аналогічним режиму природного заповідника, реальних нормативних механізмів для цього не існує. Ли у виняткових випадках можуть бути встановлені охоронні зони тощо, що практично унеможлиблює реалізацію вимог Закону. Крім цього, традиційно сформувалося ставлення до цієї категорії ПЗФ як до охоронюваного ландшафту (пейзажу).
Регіональні ландшафтні парки – регіональні ландшафтні парки є природоохоронними рекреаційними установами місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення.	Реально на практиці відповідають категоріям V – охоронний ландшафт (пейзаж)/морський пейзаж та VI – охоронна територія зі сталим використанням природних ресурсів. Окремі ділянки, що є об'єктами ПЗФ можуть відповідати категоріям III та IV	Формально, Законом про ПЗФ передбачено функціональне зонування регіональних ландшафтних парків. Але, оскільки абсолютна більшість РЛП створена без надання землі в постійне користування, таке зонування, навіть за умови його проведення, має суто рекомендаційний і теоретичний характер. Тому, за сучасного правового забезпечення РЛП не можуть відповідати категорії II
<i>Штучно створені об'єкти:</i>		
Ботанічні сади – ботанічні сади створюються з метою збереження,	У деяких випадках можуть відповідати ознакам кате-	

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
вивчення, акліматизації, розмноження в спеціально створених умовах та ефективного господарського використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій, ведення наукової, навчальної і освітньої роботи. Можуть мати місцеве або загальнодержавне значення.	горії V	
Дендрологічні парки – дендрологічні парки створюються з метою збереження і вивчення у спеціально створених умовах різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій для найбільш ефективного наукового, культурного, рекреаційного та іншого використання. Можуть мати місцеве або загальнодержавне значення.	У деяких випадках можуть відповідати ознакам категорії V	
Зоологічні парки – зоологічні парки створюються з метою організації екологічної освітньо-виховної роботи, створення експозицій рідкісних, екзотичних та місцевих видів тварин, збереження їх генофонду, вивчення дикої фауни і розробки наукових основ її розведення у неволі. Можуть мати місцеве або загальнодержавне значення.	Не відповідають жодній з категорій	
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва – парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва оголошуються найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва з метою охорони їх і викорис-	У деяких випадках можуть відповідати ознакам категорії V	

Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	Категорії природоохоронних територій МСОП	Коментарі
тання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях. Можуть мати місцеве або загальнодержавне значення.		